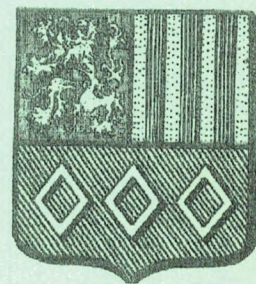

Semse Kroniek

Tijdschrift - 18 de jaargang
Kersteditie - 2002

Heemkundige kring
"de Semse"
vereniging zonder winstgevend doel
opgericht in juni 1985
identificatienummer 2340/86
Koninklijke bibliotheek/wettelijk depot : nummer 7982

Heemhuis "de Semse" Schoolstraat 13/1 1980 Zemst
Secretariaat: Vredelaan 48 1982 Zemst (Weerde)
Tel. en fax : 015/620740
Internet: <http://zemst.com>
e.mail : theo.putseys@skynet.be

lidmaatschap : 15 euro
steunend : 20 euro
beschermend: 30 euro

geven recht op:
vier "Semse kronieken"
twaalf nieuwsbrieven
toegang tot voordrachten
toegang tot tentoonstellingen
tussenkomsst bij de uitstappen.

Indien u reeds lid bent, bedankt voor het vertrouwen.
Je kunt lid worden door uw bijdrage te storten op ons
rekeningnummer 001-2183660-72 heemkring "de Semse" vzw.

**Heemkunde Vlaanderen
Vlaams-Brabant**

PROVINCIE VLAAMS BRABANT

Vlaams Centrum voor Volkscultuur

CONTACTFORUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

Aangesloten bij

Colofon

"De Semse" kroniek
driemaandelijks tijdschrift
18de jaargang
nummer 4 – december 2002.

Bestuur:

Mannaerts Fons
Floridor Staf
Vanderbeken Colette
De Boeck Elisa
De Blander Walter
De Broeck Roger
Van Kerckhoven Roger
Vermeulen Marie-Louise
Vandermeiren André
Van Relgehem Louis

Redactie/coördinatie:
De Blander Walter
Vanderbeken Colette

Fotografie:
Mannaerts Fons

Inhoud:

- * Woord vooraf.
- * Nieuwjaarswensen.
- * Naamgeving in Zemst.
- * Deelneming.
- * Hoe een vliegende kraai wat vangt.
- * Gelezen in een krant van 9/12/1922.
- * Gelezen in een krant van 1928.
- * Gesprekken over de tijd van vroeger (II).
- * Chartes (9)
- * Vragen, vragen naar antwoorden.
- * Mechels goudleer in het Steen te Elewijt.
- * Zemst 1741, een ramp
- * De naam Van Pellecom te Zemst.
- * Het broederschap van Sint-Hubertus te Elewijt.
- * Het broederschap van Sint-Hubertus in Mechelen, gesticht door Jean Michel Locquet.
- * Heemdag te Dendermonde op 27/10/2002
- * Pers en publiciteit.

Verantwoordelijke uitgever: Heemkring "de Semse"
Vanderbeken C. secretaris. D/2002/798/4

Woord vooraf

Benevens DECEMBER; noemde men deze maand: de wintermaand. Onder Karel de Grote werd ze "Heilagmandh" genaamd. Het eerste woord betekent "Heilige maand"; het tweede "Heilmaand". De Noorse volken noemden ze "Wolfsmaand". Bij de Romeinen, was de naam "de Tiende" vandaar december.

December is ook de maand van de winterfeesten: 1ste Sint-Elooi, 4de H. Barbara, 6de Sint-Niklaas, 7de Sint-Ambrosius, 11de Sint-Maarten, 13de H. Lucia, 17de H. Begga, 25ste Kerstmis, 28ste Onnozele kinderen 31ste Sint-Sylvester.

December is ook de maand van de huiselijke poezie met kerstvieringen en vredesbeloften.

"Vrede op aarde aan alle mensen van goede wil".

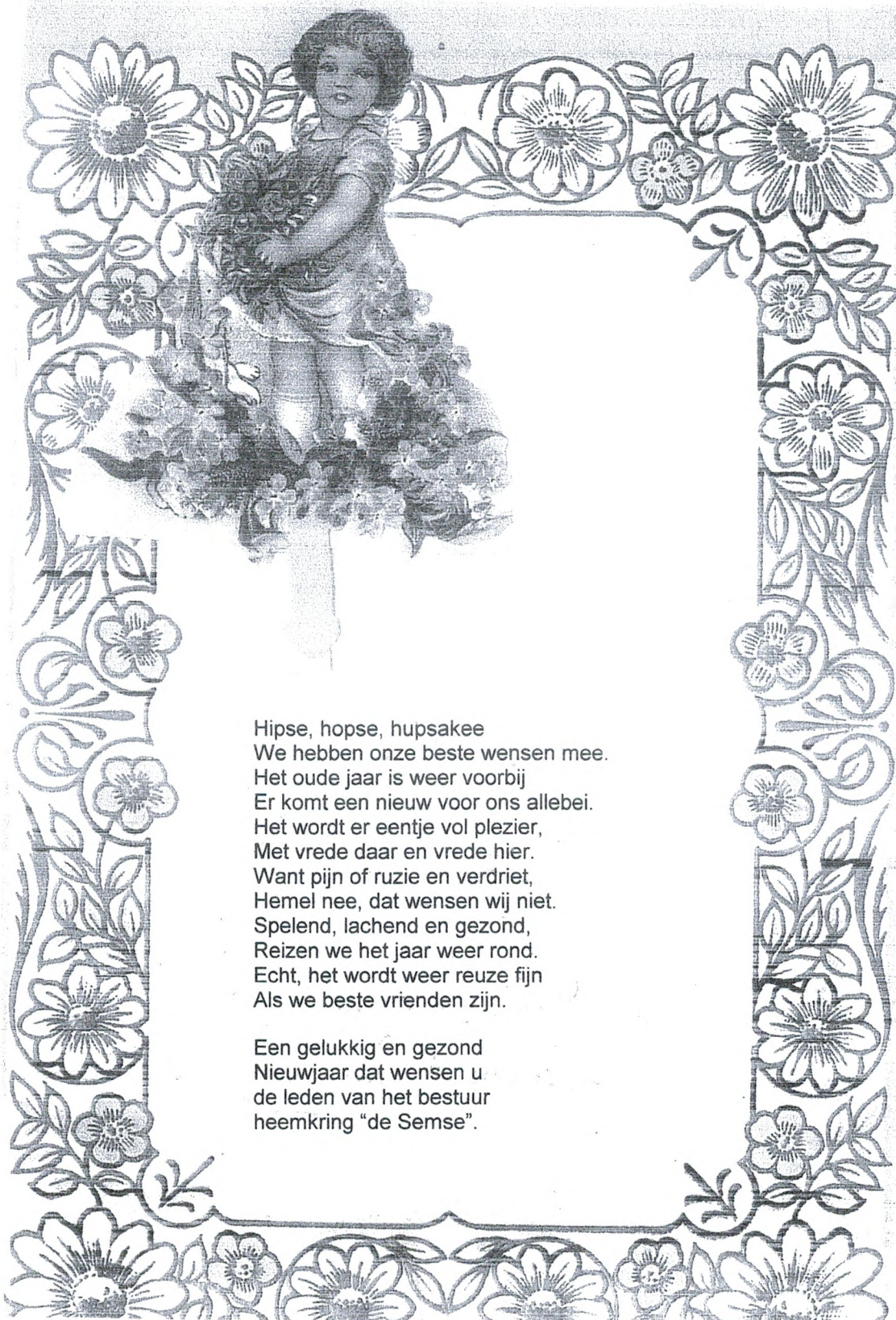
St.-Elooi, patroon van de smeden. De smidsvuren werden die dag gedoofd voor de viering met eet –en drinkpartij. Op St-Elooisdag mochten de smid en de wagenmaker hun jaarlijkse betalingen innen. H-Barbara, patrones van de mijnwerkers, pompiers, soldaten. Vroeger ook van de kolveniers en de rederijerskamers. St-Niklaas, vooral de patroon van de kinderen. Dan krijgt de jeugd geschenken, chocolade, fruit en snoep... vooral zij die gedurende dat jaar "braaf en wijs" zijn geweest. St-Ambrosius, patroondag van de politie vroeger poortwachters. H.-Lucia, patrones der blinden, haar hulp werd ingeroepen tegen oogziekten. H.-Begga, patrones van de stotteraars. Kerstmis, het kerststalletje en later de kerstboom brengen sfeer in de huiskamer. Vorige eeuw was het de gewoonte dat op de boerenhoven de meiden en de knechten "een buitengewoon maaltijd" werd aangeboden. Gulzig werd dan gesmuld, want tijdens het jaar was de voeding meestal karig.

Op Nieujaarsavond lopen, in vele dorpen, kinderen door de straten om "Nieujaarke zoete" te zingen, ze zamelen appelen, koeken en geld in.

Nieujaarsdag was en is nog voor de kinderen even speciaal, ze lezen hun nieuwjaarsbrief voor vader en moeder, peter en meter en daar zit voorwaar ook wat geld aan vast.

In de school werd een brief geschreven op papier met gouden rand en versierd met uitspringende prentjes doch ondertussen is deze brief gemoderniseerd, rechthoekig en zonder franjes.

Het nieuwjaarsgeschenk voor peter of meter was vroeger de traditionele peperkoek waarop met witte gesmolten suiker, "Gelukkig Nieuwjaar" stond geschreven. Ook patacons in alle soorten en vormen werden ten geschenken gegeven. In de geschenktrommel van 2003 voor peter en meter zal nu "after shave" en "Chanel nr. 5" te vinden zijn.

Hipse, hopse, hupsakee
We hebben onze beste wensen mee.
Het oude jaar is weer voorbij
Er komt een nieuw voor ons allebei.
Het wordt er eentje vol plezier,
Met vrede daar en vrede hier.
Want pijn of ruzie en verdriet,
Hemel nee, dat wensen wij niet.
Spelend, lachend en gezond,
Reizen we het jaar weer rond.
Echt, het wordt weer reuze fijn
Als we beste vrienden zijn.

Een gelukkig en gezond
Nieuwjaar dat wensen u
de leden van het bestuur
heemkring "de Semse".

NAAMGEVING IN ZEMST.

Roger Van Kerckhoven

Vandaag de dag krijgen kinderen de gekste namen. De intentie is echter dezelfde als eeuwen geleden: zich van de anderen onderscheiden. Het kiezen of het krijgen van een naam kende een merkwaardige evolutie.

In het katholieke West-Europa werd het optekenen van namen, verplicht vanaf het concilie van Trente (1530-1550). Rond 1560 werden de besluiten uitgevoerd: ieder dorpspastoor moest een doop-, een huwelijks- en een begrafenisregister aanleggen. Vermits de data van doopsel en die van begrafenis dicht bij die van geboorte en sterfte lagen, kunnen de registers vergeleken worden met die van de burgerlijke stand. Iedere pastoor vulde de registers in naar eigen goeddunken, indien de namen geregistreerd waren, had hij zijn plicht volbracht.

De hamvraag is of iedereen een naam had voor 1550. Het antwoord daarop is moeilijker dan wij zouden veronderstellen. Wat is een naam?

Wij zijn de begrippen voornaam en familienaam zodanig gewoon dat wij daarbij geen vragen stellen. Vooreerst stellen wij vast dat voor 1550 een naam bestond uit een doopnaam en een toegevoegde naam. De toegevoegde naam werd meestal door de familie, beter het gezin, gegeven om onderscheid te kunnen maken. Heel extreem zouden we kunnen stellen dat het een heidense toevoeging was.

Natuurlijk hadden de mensen ook namen voor de komst van het christendom. Meestal was de roepnaam verbonden met een eigenschap van de persoon. Toch merken wij dat de afstammelingen van hoger geplaatste personen graag de naam van die vooraanstaanden voortzetten. Ook na de invoering van het doopsel lieten heren, en ook dames, zich noemen met hun adellijke naam en niet met hun doopnaam. Een gewone dopeling werd als Joannes gedoopt en als Joannes begraven.

Rond de 11de eeuw veranderde de traditie. Ten eerste nam het aantal heren toe door het feodaal stelsel. Ten tweede was de invoering van het huwelijk als sacrament een belangrijk wapen in de investituurtijd. Beide oorzaken speelden een cruciale rol in het erfrecht. De middeleeuwse namen uit die periode bestaan ook uit een doopnaam en een plaatsnaam. Voorbeelden daarvan zijn er bij de vleet: Willem van Normandië, Godfried van Bouillon, enz... De traditie afkomstig van de adel heeft de naamgeving van de gewone man beïnvloed.

De oudste naam in Zemst die wij met zekerheid kunnen registreren, is het geslacht de SEMSE. Zij waren de heren van de leenheerlijkheid Semse. Hendrik de Semse leefde in het midden van de 13de eeuw. Op het ogenblik dat zij geen heren van Semse meer waren, noemden ze zich Van Wilre en later Van Wilder. Andere afstammelingen lieten zich De Lapide noemen, de Latijnse benaming voor steen (burcht).

De eerste naamlijsten uit Zemst dateren uit de 14de eeuw. Een grondige studie van de familienamen deed ons besluiten dat in onze parochie een aantal namen zijn ontstaan. Het spreekt voor zichzelf dat die familienamen allen tot de groep van grondbezitters behoorden.

Namen die bestaan uit een voornaam en een plaatsnaam, meestal een toponiem, kunnen opgedeeld worden in twee categorieën: namen afkomstig van een toponiem en toponiemen afkomstig van een naam. Deze opdeling is bijzonder moeilijk indien er geen bijkomende informatie is.

Laat-middeleeuwse namen in Zemst.

Gaf de familie De Vrieze, eigenaars van het Vriezenbroek in de 13de en 14de eeuw haar naam aan het broek of gaf het broek de naam aan de familie?

Jan Sondercost woonde in dezelfde periode aan de Gulderij. Zijn familie gaf de naam aan het toponiem Sondercost.

Jan van Lint woonde op het Hof van Lint, vandaar Linterpoorten.

De familie Van den Broeke kreeg haar naam van het toponiem Eggelghembroek; zij bewoonde het Eggelghemhof.

Jan van de Winkel woonde op het Winkelvelt in Zemst-Laar.

De of Van Loxum kregen de naam van de woonplaats: het Hof ter Loxum.

Willem Van Kestelbeke noemde zich naar de Kesterbeek in Zemst-Laar.

Henric De Beke was eigenaar van Hof ter Beke, later Verbrande Hoeve.

Gheene en Jan Van der Bist kwamen van het Hof ter Bist in de oude Hoogstraat.

Peeter Van de Vekene was eigenaar van het Vekene in Zemst-Laar.

De familie Van den Driessche nestelde zich aan de Holten Dries (nu Hombeek).

Jan Van Laken moet aan het Leiken gewoond hebben, in Geerdegem.

Lysbeth Van den Venne aan de vennen in Zemst-Laar.

Al deze namen staan opgetekend in de cijnsboeken van Oliveten of van het gasthuis van Sint-Pieter uit Mechelen.

Om te vergelijken met de namen van niet-eigenaars, putten we uit de rekeningen van dezelfde instellingen. De lijst is minder lang omdat er weinig variatie was.

Willem de kuiper
Wouter de slotenmaker
Willem de timmerman
Gielis de strodekker.

...

Zelden vinden wij een familienaam van een gewone sterveling. Hadden zij er geen? Officieel zeker niet. Nochtans waren we toen in de overgangperiode. Hun namen bestonden uit een doopnaam en een toevoeging. Die toevoeging is niet helemaal hetzelfde dan een bijnaam. We zouden de toevoegingen kunnen catalogeren in een eindeloze reeks, zonder volledig te zijn.

Een paar categorieën.

Zoon of een verbastering ervan: Jan = Jansen.

Naam van de vader: Peeter Willem(s), Heine Claus, Simon Roelant(s).

Plaatsnamen: Van den Bossche, Van den Dijcke, Van den Berghe.

Een functie of beroep: Jan den Drossate, Jane den Smet.

Dit zijn geen fictieve namen, zij kwamen in Zemst voor.

Wij mogen stellen dat ruim 80% van de namen "van" of "van den" bevatte.

Daarnaast blijft de reeks namen waarvoor we geen enkele verklaring hebben: Willem Verlynden, Margaretha Mottemans, Goosen Teyaert...

In de 15de eeuw nam de "van" -traditie af. Voor inwijkelingen werd ze echter behouden. Voor de genealogen is dit goed om weten: een Van Humbeek uit die periode moet anders ingeschat worden dat twee eeuwen vroeger. Wie uit Humbeek in Zemst inweek, werd Van Humbeek geheten. Niets wijst op enig bezit terwijl dat daarvoor wel het geval was.

Gedurende deze eeuw kwamen de bontste namen voor: zowel de voornaam als de familienaam zijn origineel. Meestal kunnen wij wel een verband ontdekken, tenminste wat de voornaam betreft.

Tonys Reyers, Yde Serwys, Aert Van den Bossche, Josse Van Voedonck...

De Roomse kerk wilde zich duidelijk van het protestantisme distantieren door de doopnamen te beperken tot christelijke namen. In de registers, vanaf 1600, begon de reeks stereotiepe voornamen. Vermits de doopakten in het Latijn dienden geregistreerd te worden kregen de dopelingen een Latijns klinkende voornaam. Henric werd een eeuw later Henricus, Janne werd Joannes. Een voornaam was

voldoende maar meerdere voornamen werd vlug een rage. Ook hierin ging de adel voor. De pastoor lapt die rage veelal aan zijn laars (schoen) en beperkte zich tot een voornaam. Zo werd een vrouw als Clara gedoopt en stierf ze als Anna; bij de geboorte van haar kinderen werd ze om beurten zowel Anna als Clara genoemd. Vooral bij de pachtergeslachten ontstond een traditionele naamgeving. De oudste zoon erfde de voornaam van zijn vader. Indien hij jong stierf was die naam voor de volgende zoon. Om het probleem van de onvoorspelbare dood op te lossen, kregen de oudste zonen allemaal de voornaam van de vader, de tweede naam werd als roepnaam gebruikt.

Joannes Franciscus, Joannes Baptist en Joannes Antonius waren kinderen uit een zelfde pachters gezin.

In de 19de eeuw waren drie voornamen klassiek: de naam van de peter, die van de meter en de roepnaam. Niemand stoorde er zich aan een meisjesnaam en een jongensnaam te hebben.

Carolus Franciscus Maria Vanderheyden was Charel van de Schatter.

De burgerij ijverde om de afstammelingen zoveel mogelijk voornamen mee te geven, tot ergernis van de beambten die ze moesten noteren.

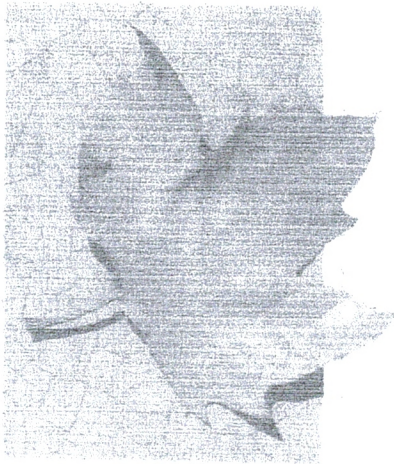
Paula, Celestina, Theodora, Maria, Leontina, Amelia Van Boeckhout.

Om de formulieren te kunnen invullen moesten de namen afgekort worden.

De huidige wetgeving i.v.m. naamgeving illustreert de drang om aan het keurslijf van de vorige eeuwen te ontsnappen. Niks is echter nieuw, het zou slechts een teruggrijpen zijn naar de 15de eeuw!

¹ Bronnen: Stadsarchief Mechelen, O.C.M.W. archief: de cijnsboeken van het godshuis Oliveten
de cijnsboeken v.h. gasthuis van Sint-Pieter

Gemeente Zemst: kopijen van de parochieregisters
bevolkingsregisters

Wachten

op wat nooit meer komt,

dromen

van wat eens zo mooi was...

Mevrouw Moetsi Deak

weduwe van René De Cock

geboren in Budapest op 22 december 1916

overleden te Mechelen op 6 november 2002

We bieden Stephan De Cock

En zijn familie onze innige deelneming aan

bij het overlijden van zijn moeder en familielid

Hoe een vliegende kraai wat vangt.

Het blijft sappelen in de keramiek. Het is net alsof het publiek telkens weer opnieuw overtuigd moet worden van de autonome waarde van dit medium.

Keramiek en porselein is meer dan fraai vormgegeven gebruiksgoed als potten en vazen. Veel meer.

Bij opgravingen in 1998 op de markt in Sluis vonden we enkele scherven van, volgens mij Japans of Chinees aardewerk, niemand gaf er aandacht aan, betweters noemden het majolica, ik heb het bijgehouden omdat deze Oosterse cultuur mij steeds interesseerde, vooral het lakwerk en de "stamps".

In de jaren 1985 volgde ik eens een cursus over Japans- en Chineeslakwerk met aansluitend de houtdrukkunst van hun prenten. De grote moeilijkheid hier bij is de taal en hun publicaties of hun aanbreng van tekens op de prenten. Niet te lezen of gedeeltelijk te ontcijferen, specialistenwerk en dit is ook het geval met hun keramiek of porselein.

Ik durf het niet aan gevonden scherven te determineren want negen op de tien zit men er naast.

Onlangs kwam een dame aankloppen bij het infocentrum met scherven en een klein beeldje van Chinees maaksel, gevonden in haar tuin bij het graven van een vijver.

De vroegere afvalput gaf nog andere afval maar spijtig genoeg heeft ze deze niet bewaard, volgens haar zeggen: ijzerbeslag, stukjes gelakt hout, roodbruin en zwart, geoxideerd koperbeslag gedeeltelijk vergaan, stukken weefsel en een stukje been, ingesneden, ik denk dat dit ivoor moet geweest zijn, maar ja verdwenen met de grijze container.

Dus beste mensen vindt men zo een afvalput, roep ons erbij het is van historisch belang en verbreed onze kennis.

Bij één van mijn laatste bezoeken aan het Rijksarchief "Albert I" in België te Brussel op zoek naar oude kaarten van onze streek en vooral van Sluis en het Sluisse Gat later Zwin genoemd, om de verslagen te kunnen afwerken van de bevindingen en vondsten bij de werken in de binnenstad van Sluis.

In het cafetaria kwam ik in gesprek met een bediende van het archief. Het gesprek kwam op de Chinese toren en de tentoonstelling daar ik deze ook wou bezoeken in de komende dagen om meer te weten te komen

over de scherven en het Chinees beeldje en waarvan ik de foto's bij had.

Ik ben de bediende nog steeds dankbaar dat ze mij in contact heeft gebracht met een collega Japanner, **Zhou Shan**, die in feite een Chinees was, zoon van Liu Shan, gevolmachtigd Ambassadeur van de Chinese Volksrepubliek in België, heeft veel invloed gehad bij de tentoonstelling van 1988, (China Hemel en Aarde - 5000 Jaar Uitvindingen en Ontdekkingen) en dit samen met zijn collega Yi Shitong en vele andere commissieleden van de Chinese Academie voor Wetenschap en Technologie van de Volksrepubliek China.

Het gesprek liep in aanvankelijk zeer moeilijk, Engels en Frans door mekaar en met Duitse woorden kwamen we er soms toch nog uit, we waren juist verklarende woordenboeken aan één tafel.

De getoonde foto's die niet al te best waren van kwaliteit gaven volgens Zhou Shan aan dat het ging over "Imari" en bepaald over "Arita". Het beeldje zou 19e eeuws zijn, een massaproduct voor de uitvoer, maar onder het voetje zou wel een "Chop" staan van de kunstenaar of van de oven waar ze gemaakt zijn.

Bij nazicht thuis klopt het maar niet om direct te ontcijferen.

Zhou Shan verwees mij naar een catalogus over de tentoonstelling die zeker nog te koop was in een antiquariaat en deze stond vol met antwoorden op mijn vragen.

Geluk was die middag aan mijn zijde, het eerste aan gewezen antiquariaat aan de Lambertmontlaan had nog exemplaren in het Engels en spijtig genoeg niet meer in het Frans, maar wel in het Nederlands. Aan gezien ik vertelde dat Nederlands voor mij geen probleem was boot hij mij een Nederlandse vertaling aan, van een Trion Encyclopedie, vertaald uit het Engels met meer dan 1450 illustraties. Het deal was redelijk, heeft me euro's gekost maar veel kennis bijgebracht over Japanse en Chinese keramiek en porselein, maar met deze wil ik onze donateurs en leden laten meegenieten met een algemeen overzicht. Het is onmogelijk in deze korte schets een zelfs maar benaderend overzicht te geven, want honderden jaren kan men zo maar niet in een artikel weergeven, we doen ons best.

De geschiedenis van : IMARI porselein

Japan is rijk aan prachtige kunstwerken in alle vormen en door deze kunstwerken te waarderen begint men de Japanse manieren en gebruiken te waarderen.

De Japanse keramische kunst dateert reeds uit vroegere eeuwen en de kunstwerken, bekend onder de naam **Kakiyemon** en **Imari** werden reeds in de tweede helft van de 17e eeuw door Nederlandse handelaren naar Europa gebracht.

In die tijd was er nog geen porselein in Europa en deze prachtige gekleurde keramieken werden zo populair, dat ze een diepe invloed hadden op het porselein uit Delft in Nederland, Worcester in Engeland en Meissen in Duitsland.

Vele van deze vroegere Japanse kunstwerken zijn nog steeds bewaard gebleven in kunstmusea en in particuliere collecties in Europa en Amerika.

Hun populariteit heeft de namen Imari en Kakiyemon bijna synoniem gemaakt met Japans porselein.

Imari porselein wordt niet alleen zo genoemd, omdat de stad Imari het centrum van de porseleinproductie in Noord-Kyushu (Kioesjoe) was, maar ook omdat deze stad meer dan 200 jaar lang de enige exporthaven was.

Later mochten vreemde kooplieden, gebonden door strenge wetten, alleen handel door Nagasaki drijven en daarom ontwikkelde zich een smokkelaarsroute, vooral door de stad Imari.

Imari is de haven het dichtst bij China gelegen en hier werd ook het prachtige porselein uit de Ming en Ching Dynastie naar Japan ingevoerd.

Het laatste deel van de Ming Dynastie (1368 - 1661) en de Ching Dynastie (1662 - 1795) hadden grote invloed op het Imari porselein.

De Japanners werden ook beïnvloed door Koreaanse pottenbakkers die in 794 reeds geglazuurde tegels maakten.

Kenmerkend voor Japans aardewerk en porselein is, dat geen twee Imari kunstwerken hetzelfde zijn.

Dat is een van zijn voornaamste aantrekkelijkheden, omdat ieder stuk zijn eigen individuele charme heeft door een kleine variatie in kleur of detail.

Zelfs als er een rand van patronen of bloemen is, zal een kritisch onderzoek uitwijzen, dat er een klein verschil is in vorm of grootte. De Japanners gebruikten Imari porselein, dank zij zijn duurzaamheid, voor huishoudelijk gebruik, zoals flessen om saké en olie in te

doen en kommen voor etens waren.

Grote borden met een diameter van 60 cm werden gebruikt als serveerschalen voor grote formele familiebijeenkomsten en ook in restaurants en hotels. Het eten werd dan van deze grote schalen uitgeserveerd op kleinere borden.

Borden van 75 cm tot 90 cm diameter werden gebruikt als presenteerblad, maar waren eigenlijk gemaakt om het vakmanschap van de pottenbakkers te tonen, omdat borden van deze grootte normaal gesproken uit de vorm zakken als ze gebakken worden.

Enkele Japanse plaatsbeschrijvingen met hun productie.

Japan: Hoofdstad Tokio. Het is een eilandenrijk bestaande uit vier grote hoofdeilanden, van noord naar zuid: Hokkaido, Honsjoe (of Hondo), Sjikokoe en Kioesjoe plus een groot aantal kleine eilanden.

naam: In de oudste Japanse bronnen wordt het land aangeduid met diverse namen: bijv. Ôjasjima-nakoeni = (het land van de acht Grote Eilanden). Voorts spraken men oudtijds van Jamato. In het begin van de 7e eeuw wordt de naam Nihon of Nippon voor het eerst aangehouden.

In de 13e eeuw werd het door Marco Polo aangeduid als Zipangu en tot in 1945 werd Japan ook vaak Dai-Nippon (Groot Japan) genoemd. (dit laatste is zeker van belang bij opzoekingen in de literatuur als men de verschillende benamingen niet kent).

Arita: Is een plaats op het Japanse eiland Kioesjoe, waar in de 17e eeuw een porseleinsoort werd vervaardigd, die in grote hoeveelheden naar Nederland werd verscheept. Dit porselein wordt ook vaak, naar de uitvoerhaven, Imari-porselein genoemd. Het vertoont vrij grove decors, meestal in blauw, rood en goud en soms wat groen.

Tegen het einde van de 17e eeuw werd het in Delft geïmiteerd, o.a. door vader en zoon Kocks.

Kioesjoe: Meest zuidelijke der vier grote Japanse eilanden, 41970 km², ca. 13,5 miljoen inwoners; hoofdplaats: Nagasaki. Het eiland wordt in alle richtingen doorsneden door van 1000 tot 2000 m hoge, beboste bergketens, met werkzame vulkanen en warme bronnen.

Op het eiland had men landbouw (rijst, graan, thee, soja, tabak en fruit) mijnbouw vnl steenkool en in de grote steden zware en metallurgische industrie; textiel en voornamelijk porseleinindustrie.

Kioesjoe is door een onderzeese spoorweg- en wagtunnel bij Kitakioesjoe in de Straat van Sjimoseki verbonden met het eiland Honsjoe.

Op de westkust van het eiland bevonden zich de eerste westerse handelsnederzettingen, o.a. de Nederlandse op het eilandje "Desjima" voor Nagasaki. Kioesjoe was de bakermat van de Méidji-restauratie in 1868.

Elmina: In 1492 begonnen de Portugezen hier de bouw van het fort "St.Georges; in 1582 verschenen de Nederlanders, die in 1612 het fort Nassau op Moure bouwden om Elmina in toom te houden. Zij veroverden Elmina zelf in 1637 voor de Westindische Compagnie. Het was de uitvoerhaven voor het gebied van Asjati en vooral het centrum voor de uitvoer van slaven.

Desjima: In 1635 - 1636 in de Baai van Nagasaki kunstmatig, waaivormig aangelegd eilandje, door een brug met het aangrenzende stadsgedeelte van Nagasaki verbonden.

Aanvankelijk werden hier Portugezen ter bewaring ondergebracht, doch na hun verdrijving uit Japan werden de Hollanders verplicht hun factorij te Hirado naar dit eiland, dat een lengte van 120 m en een breedte van 75 m heeft, over te brengen.

De zaken van de handel werden behartigd door een opperhoofd, bijgestaan door verschillende ambtenaren. Tijdens de inlijving van Nederland bij Frankrijk (1811 - 1813) was Desjima met de Goudkust (Elmina) de enige plaats, waar de Nederlandse vlag bleef waaien.

Productie van het porselein.

De vaardigheid om keramiek te maken is een gemeenschappelijk kenmerk van alle beschavingen, maar in China neemt de pottenbakkerskunst een heel bevoorrechte plaats in. Dit houdt verband met de onweerstaanbare aantrekkingskracht die van de aarde uitgaat. Daarvan getuigen de muurtjes en terrassen van aan gestampte aarde uit het Neolithicum, alsook de monumentale terracotta-beelden van de Qin-dynastie of het in aarde geboetseerde boeddhistische pantheon.

Vanaf het begin gaf de Chinese pottenbakker blijk van een grondige kennis van zijn materialen en hun mogelijkheden, waardoor hij vanaf het midden van de Sang-dynastie de op hoge temperaturen geglazuurde keramiek ontdekte, een domein waarin hij nooit zou overtroffen worden. In de evolutie van aardewerk naar porselein vertoont de Chinese pottenbakkerskunst een continuïteit die zich uitstrekt over een periode van acht millennia, een permanente zoektocht naar grotere zuiverheid en naar nieuwe uitdrukkingvormen.

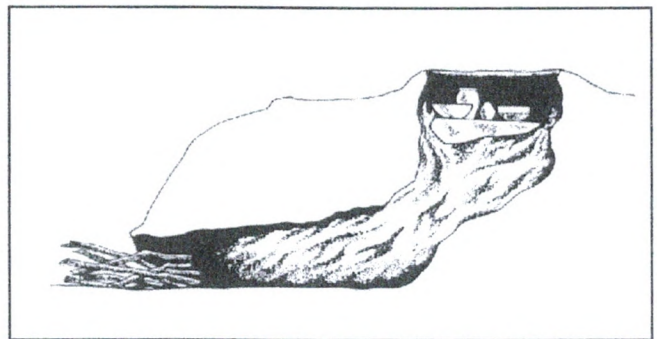
In de valleien van de grote rivieren, waar plastische klei in overvloed aanwezig was ontwikkelde zich de voornaamste keramische tradities. Tijdens het Neolithicum ontstond rond de Gele Rivier en de Blauwe Rivier een verscheidenheid aan culturen, waarvan de meest typische die van Yangshao en Longshan zijn. Kenmerkend voor de cultuur van Yangshao is het beschilderde aardewerk, versierd met rode en zwarte geometrische of figuratieve motieven. Op de site van Banpo, het epicentrum van deze cultuur, werden verscheidene potscherven opgegraven waarin tekens gegraveerd waren. Zo werd het aardewerk, reeds sinds het zesde millennium v.C., de eerste drager van het Chinees schrift.

Vanaf het midden van het derde millennium bood het pottenbakkerswiel de mogelijkheid om op een snelle manier aardewerk met symmetrische vormen, dunne wanden, een glad oppervlak en scherpe profielen te draaien, allemaal kenmerken van het aardewerk van de laatste neolithische culturen van de oostkust.

De zwarte glanzende kleur, die zo typisch is voor het aardewerk van Longshan (Shandong), werd verkregen door de oven tijdens het bakken met rook te vullen.

Het kaolien (gaolintu of citu), de primaire, fijne witte klei, die smeltbaar is maar moeilijk te bewerken, vormt één van de voornaamste bestanddelen van porselein. Op het einde van het derde millennium v.C. gebruikten de ambachtsslui van de Dawenkou-cultuur (Shandong) reeds kaolien om potten met een perfect witte scherf te maken, het belangrijkste kenmerk van porselein.

In de ondergrondse ovens van het Neolithicum kon de hoeveelheid lucht niet geregeld worden, de vlam was zwak - met een temperatuur beneden de 1000 gr.n C.- en er was zeer veel zuurstof aanwezig.

3. Een doorsnede van een oven.

4. Ondergrondse pottenbakkersoven uit het Neolithicum.

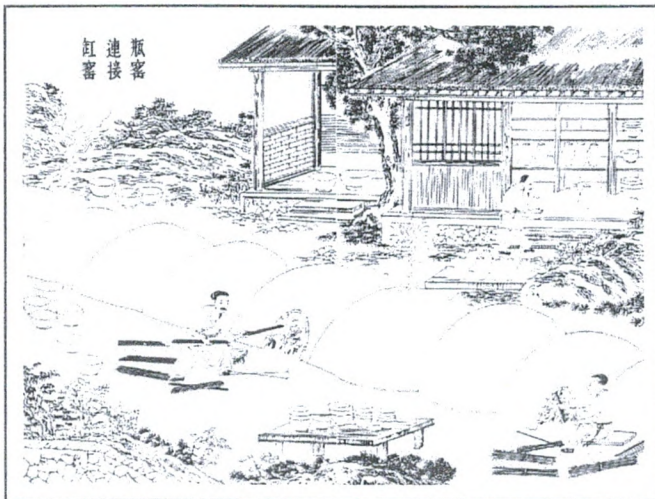
In de Shang-ovens daarentegen bleef de stookplaats ondergronds, maar de ovenkamer werd nu aan de oppervlakte gebouwd. Er konden temperaturen van 1200 graden C. bereikt worden.

Daardoor ontdekten de Chinezen een soort deklaag die bij zeer hoge temperatuur ontstaat uit houtas dat toevallig op het gloeiende oppervlak van het aardewerk geblazen wordt en opsmelt.

Deze eerste protoceladons (yuanshiciqi) -steengoed met een op hoge temperatuur gebakken deklaag - verscheen in het midden van de Shang-dynastie, ca. 1500 v.C. De oudste exemplaren werden ontdekt in de graven te Zhengzhou (Henan) en op de site van het paleis van Panlongcheng (Henan).

Tijdens de Shang- en de Zhou-dynastie raakte de keramiek in verval ten voordelen van het bronzen vaatwerk. Men kan stellen dat, tot vóór de laattijdige ontdekking in China van de verloren- was - techniek (433v.C.), de bronskunst enkel en alleen op basis van het gebruikte materiaal tot de metallurgie behoorde. Haar productietechniek met kleimallen hoorde evenwel volledig thuis in het domein van de keramiek.

Vanaf de Han-dynastie werd keramiek een couranter produkt en nam het de plaats in van de koperlegeringen uit de vorige periodes. De grote vernieuwing van de Han is het loodsilicaatglazuur (qianyou) gekleurd met ijzer of koper, waarvan de eerste voorbeelden opgegraven werden in Shaanxi in graftombes uit de Wu Di-periode (140 - 87 v.C.).

5. Porselein wordt gebakken in ovens met verschillende kamers -1637

Ze werden gebakken in een zuurstofrijke omgeving (verluchte oven), waardoor het ijzer amber- of goudkleurig werd; het koper zorgde voor een heldergroene kleur. Deze techniek was reeds een tijdlang gekend in het Nabije en het Midden-Oosten, en waaide ongetwijfeld naar China over tijdens de Vroege Han, toen de eerste handelsroutes naar het Westen werden geopend. Op het einde van de Late Han werden in Zhejiang, in de ovens van Shaoxing en van Shangyu, de eerste celadons (qingci) vervaardigd, compact steengoed met groene deklaag, waarvan de verschillende kleurnuances afhankelijk zijn van de atmosfeer in de oven en van de baktemperatuur, maar vooral van het gehalte aan ijzeroxyde. In dezelfde periode en in dezelfde ovens, in het zuiden, werd de eerste zwarte keramiek vervaardigd (heici), ruw steengoed bedekt met een ijzerrijke kalkhoudende deklaag, waardoor de kleur varieert van bruin-rood tot zwart.

De voornaamste kleurstof voor de scherf en de deklaag was dus ijzeroxyde, in alle aardesoorten aanwezig als onzuiverheid. In een oxyderende atmosfeer is ijzer aanwezig onder zijn hoogste oxydevorm (ijzer-III-oxyde). De scherf krijgt dan een roestrode kleur, de glazuurlaag wordt lichtgroen. In een reducerende atmosfeer (niet verluchte oven) vormt zich een zwakker oxyde (ijzer-II-oxyde), waardoor de scherf grijs kleurt en de glazuurlaag geelachtig groen wordt. Om celadons te vervaardigen is het ijzer een geschenk uit de hemel, maar wil men wit keramiek verkrijgen, dan moet het ijzergehalte en de inwerking ervan op de kleur gecontroleerd worden.

Terwijl de traditie van de celadons in het zuiden werd voortgezet, werd in het noorden naar een grotere zuiverheid van de grondstof gezocht. De eerste witte keramiek (baici) verscheen op het einde van de Noordelijke Qi. Ze werden teruggevonden te Anyang (Henan) in een graf dat dateert van 575. Hun deklaag heeft nog altijd een groene schijn, wat wel degelijk bewijst dat het om een verdere ontwikkeling van celadons gaat. Deze noord-zuid-verdeling geldt eveneens voor de twee verschillende bakwijzen die uitgewerkt werden vanaf de Strijdende Staten. In het noorden gebruikte men ovens van het mantou-type, met een gewelfd plafond en met een hoefijzervormig plan; in het zuiden daarentegen waren de drakenovens (longyao) wijd verspreid. Deze werden gebouwd tegen de flank van een heuvel, waarbij de haard onderaan en de schoorsteen bovenaan verbonden waren door opeenvolgende kamers.

De meest typische productie van de Tang is terracotta bestreken met "drie-kleuren-glazuur"(sancai), een verdere ontwikkeling van de techniek van de Han-dynastie. De loodhoudende Han-glazuren waren nog mo nochroom, die van de Tang daarentegen zijn polychroom. De tang glazuren bestaan vooral uit een spel van gekleurde vlakken, eerst okergeel in combinatie met wit en groen, later met zwart en blauw. De eerste sancai werden gevonden in de graftombe van Li Feng, gestorven in 674 te Xián. De sancai werden in twee keer gebakken: een eerste bakbeurt voor het biscuit aan ca. 1150 graden C. en dan een tweede keer voor het glazuur in een oxyderende omgeving, aan ca. 950 graden C. Glazuur, op deze manier op biscuit aangebracht, hecht namelijk beter. Als kleurstoffen werden altijd koper en ijzer gebruikt, onder de Tang gebruikte men daarenboven ook nog kobaltblauw. De ontdekking van een deksel van een kleine kruik in de graftombe van Zeng Rentai in Liquan (Shaanxi), toonde aan dat kobalt - dat het bekendste decor in het Chinese porselein zou voortbrengen - reeds vanaf 663 gebruikt werd.

Vanaf het midden van de Tang-dynastie verschenen kokers (xia), dozen van vuurvaste aarde, waarin men verschillende keramieken stapelde die van elkaar gescheiden waren door steuntjes. Daarna werden die kokers op hun beurt opgestapeld in de oven.

Dankzij dit procédé won men enerzijds plaats en anderzijds konden fouten bij het bakken vermeden worden, zodat men keramiek met een zuiverder deklaag bekwaam. In de zelfde periode ging men ook over van steengoed naar porseleinachtig steengoed, dat compacter en minder poreus is en op een hogere temperatuur gebakken werd, aan ca. 1300 graden C.

Drie ovens in het noorden, Xingzhou, Dingzhou en Gongxian, onderscheiden zich van de andere door hun zoeken naar deze porseleinpasta's die rijker waren aan aluminium en aan magnesium.

De grootste vernieuwing van de Tang was echter een op hoge temperatuur gebakken beschildering die onder een groene doorschijnende deklaag aangebracht werd en de monotonie van de celadons doorbrak. Deze nieuwe decoratieve realisaties werden uitgewerkt in het zuiden, in de ovens van Tongguan te Changsha (Huan) en in die van Qionglai (Sichuan). Door een gedateerde laag (808) in de ovens van Tongguan weten we dat deze techniek algemeen werd gebruikt sinds het begin van de negende eeuw. Aanvankelijk stelde deze geschilderde versiering onder een celadonlaag niet meer voor dan enkele bruine en groene vlekken. Later, vanaf het midden van de negende eeuw, ontwikkelde zich een figuratief decor met vissen, bloemen, vogels en personages, uitgevoerd in een zeer kalligrafische stijl.

Tijdens de Song-dynastie bereikte de keramiek haar technische hoogtepunt. De ambachtslui van Dingzhou (Hebei) perfectioneerden het procédé van de kokers door hun kommen omgekeerd te bakken, in kokers met trapsgewijs aangebrachte horizontale groeven, waardoor de ovens veel meer stukken konden bevatten. De jun-ovens te Yuxian (Henan) van hun kant, onderscheiden zich van de andere door omzettingseffecten (yaobianseyou) en door het eerste regelmatige gebruik van koperrood, een oplossing van koperoxyde die op de deklaag geschilderd werd. waardoor deze na het bakproces rood of purper kleurde. Deze hele productie van het noorden kaderde echter perfect in de traditie van de witte keramiek en de celadons, maar onderscheidde zich door haar streven naar het esthetische en het decoratieve. In het zuiden, te Jingdezhen (Jiangxi) en Dehua (Fujian) ging men over van porseleinachtig steengoed naar porselein, dankzij het vermengen van de porseleinsteen (baitunzi of cishi) met kaolien. Porseleinsteen is een kneedbare en smeltbare veldspaatrots, die voornamelijk bestaat uit aluminiumsilicaten en kwarts. Met kaolien vermengd geeft het een witte, harde en doorschijnende scherf.

Te Jingdezhen - gesticht in 1004 door keizer Jingde en derhalve onder de hoge bescherming van het hof - begon zich een immense porseleinindustrie te ontwikkelen. De genoot van een bevoorrechte geografische ligging en profiteerde van de overbrenging van het keizerlijke Hof naar het zuiden. De stad ligt in een grote vallei, hetgeen de aanvoer vergemakkelijkt van de grondstoffen, die in de onmiddellijke omgeving ruim

aanwezig waren, en ook het transport van de afgewerkte produkten vereenvoudigt. De eerste porseleinstukken met blauwig-witte (qingbai) of hemelsblauwe (yingqing) deklaag werden daar vanaf het einde van de tiende eeuw vervaardigd.

Het gebruik van email (jiacai) vormt één van de belangrijkste mijlpalen in de Chinese porseleingeschiedenis. Email is een sterk verglaasde stof, bevat een grote hoeveelheid smeltmiddel en wordt gekleurd met behulp van metaaloxiden. Het wordt met een penseel aangebracht op een reeds gebakken deklaag, waarna de keramiek voor een tweede maal gebakken wordt in een klein vuur of "moffeloven" op 750 á 800 graden C. Het eerste email verscheen tijdens de Jin-dynastie in het noorden van China, op de keramiek van Cizhou (Hebei). Deze eerste geëmailleerde stukken waren klein, hun versiering was zeer eenvoudig - voornamelijk met bloemen en planten - en het kleurenpalet was beperkt tot rood, groen en geel. Twee kommen van 1201 die bewaard worden in Japan zijn de oudste gedateerde exemplaren.

Tijdens de Yuan-dynastie ontwikkelde zich te Jingdezhen een op hoge temperatuur gebakken beschildering, onder een doorschijnende deklaag aangebracht met kobaltoxyde, het "blauw-wit" (qinghau), of met koperoxyde, het rood-wit (youlihong). De opkomst van dit "blauw-wit" kan gesitueerd worden in het eerste kwart van de veertiende eeuw, zoals bewezen wordt door een kruik van 1319, gevonden in een graftombe te Jiujiang. Potscherven die onlangs opgegraven werden te Yangzhou (Jiangsu) en te Longquan lijken er echter op te wijzen dat de uitvinding van deze techniek verscheidene eeuwen vroeger zou moeten gesitueerd worden. Alhoewel reeds in de negende eeuw alle noodzakelijke elementen aanwezig waren voor de opkomst van "blauw-wit" laten de zeldzaamheid en het fragmentarische karakter van dergelijke Tang- en Song-stukken nog altijd veel vragen onbeantwoord. De oudste "rood-wit"porseleinstukken dateren van 1338. Het koperrood, dat moeilijk te realiseren is in een heldere uitvoering, zou in het begin van de Ming-dynastie haast helemaal verdwijnen ten voordelen van het kobaltblauw, een kleur die veel stabielere is en relatief weinig beïnvloed wordt door de atmosfeer van de oven en de baktemperatuur.

Men bleef echter nog steeds kampen met onscherpe belijningen en onvoldoende kleurnuances. Om deze problemen te omzeilen, zocht men vanaf het begin van de Ming-dynastie opnieuw toevlucht in het email.

De meest opmerkelijke realisatie van de Ming-dynastie was de combinatie van email met het blauw onder de deklaag. Tijdens de Xuande-periode (1426 - 1435) werd slechts één enkel email, ijzerrood of antimoniumgeel, met blauw gecombineerd.

Vanaf de Chenghua-periode (1465 - 1487) werd polychroomemail gecombineerd met blauw onder de vorm van "contrasterende kleuren" (doucai): men tekende in het blauw op de ongebakken scherf de contouren van de versiering.

Na de bedekking met een deklaag en een eerste bakbeurt werd de tekening met enkele penseelstreken in email opgelicht. Deze combinatie kreeg een nieuwe dimensie onder de Jiajing-periode (1522 - 1566) met het "vijf-kleuren-porselein" (wucan), dat gekenmerkt wordt door een veel wijdsere, krachtigere stijl en een uitgebreide kleurenpracht. Bepaalde delen van de versiering werden nu volledig in het blauw geschilderd onder deklaag en vervolgens afgewerkt met emailmotieven die afgelijnd werden door rood en zwart. Vanaf de Jiajing-periode werd het vergulsel op keramiek, dat reeds onder de Tang-dynastie gebruikt werd, regelmatig aangewend om bepaalde emailkleuren te verhogen.

Tijdens de Yongzheng-periode (1723 - 1735) in de Qing-dynastie werd een nieuw email van uithemse oorsprong geïntroduceerd: het purper van Cassius (zijinfen), dat bekomen wordt met goud-chloriden, rond 1650 in Duitsland ontdekt door Andreas Cassius.

Dit werd de overheersende kleur van het porselein van de familie roze (fencan of ruancai), dat precies omdat het perfect beantwoordde aan de westerse smaak, vanaf de tweede helft van de achttiende eeuw het succes van Jingdezhen zou bepalen.

Vanaf de Tang-dynastie werd keramiek een echt exportprodukt. In de loop van de Middeleeuwen bereikten de eerste Chinese Keramische producten het Westen. Ze waren zeldzaam en kostbaar en werden in vergulde omlijstingen ingewerkt, als schatten bewaard in curiositeitskabinetten of opgenomen in inventarissen van grote verzamelingen. Vanaf dan zou in het Westen al het mogelijke ondernomen worden om het geheim van deze ongekende, witte en doorschijnende, harde en helder klinkende materie te doorgronden. De mythe die door Marco Polo werd verspreid dat fijngeplette schelpen als grondstof voor keramiek dienden, zou nog een tijd lang standhouden.

Tot in de eerste helft van de achttiende eeuw zou men in Europa enkel faiences vervaardigen, terracotta bedekt met wit email op basis van tin.

Pas na onderzoek door de jezuïet François-Xavier d'Étrecolles, en na de ontdekking van kaolienlagen in Limoges (1557), zou men er voor het eerst in slagen hard porselein te produceren.

Soorten Imari.

1. Sometsuke : Een van de eerste soorten porselein was *Sometsuke* (onder het glazuur blauw en wit).

De decoraties in blauwe verf van kobalddioxide werden meteen op de klei geveerd en dan werd het hele voorwerp geglazuurd. Het blauw kon in kleur variëren van lichtblauwgrijs tot saffier blauw met een transparante schijn. Dit vond men ook in het Ming blauw en wit.

Deze methode wordt gebruikt bij het maken van bloemen-patronen, dieren, vogels, vissen en menselijke figuren. Het wordt vaak gecombineerd met geglazuurde emaille afbeeldingen, die afstammen van de Ming Dynastie.

2. Drie kleuren Imari :

Drie Kleuren Imari kunst werken worden verdeeld in twee types.

Ten eerste *Ko-Imari* (oud *Imari*), dat, in tegenstelling tot de naam, niet het vroegste werk aanduidt, daar ze slechts stammen uit de 18e eeuw. Ze hebben een doffe kleur paars, ondergeglazuurd blauw met een oranje-rood emaille glazuur op een witte achtergrond, benadrukt door een beetje goudverf.

De gouden verf werd veel gebruikt, vaak als oppervlakkige figuren op de achterkant van de borden, of als bloemenvoorstellingen. Men was meestal zeer zorgvuldig met de goudverf, in tegenstelling tot het onder geglazuurde blauw en het overgeglazuurde rood, die meestal minder zorgvuldig en met minder precisie voor het detail aangebracht werden.

Op hele oude stukken werd vaak stofgoud gebruikt in de verf, waardoor de verf een beetje grover overkwam. De pottenbakkers vonden echter ook een dunne gele emaille kleur uit, die moeilijk te onderscheiden is van de echte goudverf. In die tijd werd goud door de Japanners niet hoog gewaardeerd en veel ontwerpen werden opgefleurd door het gebruik van goud.

De ontwerpen van *Ko-Imari* waren erg rijk en aantrekkelijk, ofschoon slechts drie kleuren werden gebruikt. De kersebloesem is een van de favoriete ontwerpen en representatief voor Japan. Het wordt gevonden op alle soorten Japans keramiek, hetzij als uitgestroide bloembedden drijvend op water, verspreide bloesems of soms als een zacht roze wolk, oprijzend van een knoestige boomstam.

Het andere type Drie Kleurig Imari is gekopieerd van het Chinese.

Rood en groen geëmailleerde kleuren worden geborsteld op een witte grondglazuur in krachtige strakke dessins, meestal bloemen, vogels en vissen. Af en toe worden ruw geschetste menselijke figuren afgebeeld.

3. Brokaat Imari (Nishikide)

Nishikide werd oorspronkelijk gekopieerd van de Ming en Ching Dynastie, maar ontwikkelde zich langzamerhand in een eigen unieke Japanse stijl, beïnvloed door de toen gangbare vorm van verven en weven.

De reden waarom deze stijl brokaat wordt genoemd komt, omdat het hele voorwerp bedekt wordt door de tekening en nauwelijks iets van de ondergrond doorkomt.

In Japan wordt elke massa van schitterende kleuren brokaat genoemd. Sommige van de meest populaire afbeeldingen zijn die van Nederlandse zeilschepen of van Kinko, een traditionele Chinese kluisenaar, waarvan de legende beweert, dat hij in een draak veranderde na een leven van meer dan 200 jaar.

4. Vijf Kleuren Imari (Gosai Imari)

Het Brokaat porselein was erg populair in Europa, ofschoon de Japanners zelf het *Gosai Imari* prefereerden. Het lijkt erg op het Brokaat porselein, maar is niet zo gecompliceerd en er is meer van de ondergrond zichtbaar. Alweer ontwikkelde Japan een eigen stijl, ofschoon de patronen gebaseerd waren op Chinese modellen, door het gebruik van menselijke figuren te vervangen door bloemenvoorstellingen.

Een van de meest populaire bloemenpatronen is de combinatie van de pijnboom, de pruimenboom en de bamboe (Sho chiku bai), welke alle drie symbolen zijn voor kracht in een of ander opzicht.

De pijnboom stelt kracht voor, omdat hij zo oud wordt en het onveranderlijke groen stelt trouw voor. Voorspoed wordt aangeduid door het rijke groen van zijn naalden.

Sommige pijnbomen hebben naalden, die met tweeën samengroeien, hetgeen voortdurende genegenheid voorstelt.

De pruimenboom stelt kracht voor, omdat hij reeds bloeit als de sneeuw op de grond ligt en ook is hij in Japan een symbool voor vrouwelijkheid.

De bamboe stelt ook kracht voor, omdat hij, ook al ligt hij plat op de grond onder de druk van de sneeuw, hij weer tot zijn normale stand terugspringt als de sneeuw gesmolten is. Hij wordt vaak op deze manier afgebeeld. Hij is ook een symbool voor eerlijkheid, onkreukbaarheid en trouw.

Andere populaire figuren op de Vijf Kleuren borden zijn de zeven Goden van Geluk (Shichi faku jin).

Hun afbeeldingen worden gevonden in de huizen van alle klassen van Japanse mensen en ze worden ook vaak afgebeeld op aardewerk en porselein. Ze worden vaak als groep afgebeeld, ofschoon ze zelden alle zeven tegelijk te zien zijn.

De enige vrouw in de groep vertegenwoordigt liefdadigheid en de andere zes godsglorie, rijkdom, dagelijks eten, lang leven, tevredenheid en bekwaamheid.

Het Japans Schip van Geluk (Takara Bune) is verbonden met de Nieuwjaarsfestiviteiten en wordt ook vaak gevonden op Vijf Kleuren Imari borden. Ieder porselein voorwerp met de afbeelding van een schip of zijn schatten duidt erop, dat het porselein gebruikt werd met Nieuwjaar.

De Japanners geloven dat het Schip van Geluk ieder jaar met Nieuwjaar komt, volgestapeld met schatten.

In 1665, toen emaille porselein voor het eerst gemaakt werd, was het favoriete patroon een mand met bloemen en dit patroon werd vaak gebruikt in het midden van kommen en borden. Aan dit patroon toegevoegd waren met zorg uitgewerkte krullen en ruitpatronen op de rand van het bord.

De ruitpatronen die dicht bij elkaar herhaald worden en het oppervlak helemaal bedekken.

5. Kakiyemon

Kakiyemon porselein, gemaakt in de 17e eeuw, is waarschijnlijk het meest gewaardeerde van de Imari porseleinen.

De fijne dessins met slechts enkele eenvoudige kleuren werden warm verwelkomd in alle Europese fabrieken en stonden model voor Derby en St. Cloud.

Het is veel verfijnder dan de traditionele Imari stijlen en is gemodelleerd naar emaille porselein uit de vroege Ching Dynastie, maar met een wezenlijke Japanse stijl en patronen.

Sakaida Kizayemon moest de naam Kakiyemon aannemen van de leenheer, omdat hij zo blij was met een sieraad, voorstellend een dadelprium, of kaki, die Kakiyemon voor hem maakte.

Sinds die tijd heeft de oudste zoon van de Sakaida-familie de naam Kakiyemon aangenomen.

Het huidige hoofd van de familie is Kakiyemon de Dertiende. Kakiyemon ontwikkelde een eigen stijl van porseleindecoraties, in scherpe tegenstelling tot het Brokaat Imari. Hij gebruikte een hard, dun porselein met een melkwit glazuur, Nigoshide genaamd. Onder het glazuur gebruikte hij blauw, samen met rijke verven rood, blauwachtig paars, geel en groen, meestal samen met een rood-bruine kleur.

Hij beschilderde nooit het hele oppervlak, zodoende kwam de melkwitte ondergrond nog te voorschijn.

Op deze manier ontwikkelde hij de reputatie echt te schilderen op porselein, in plaats van alleen maar te decoreren. Kakiyemon beweert dat hij de eerste persoon in Japan was, die gekleurd porselein maakte door gebruik van het geheime proces van metaal-oxydatie, die duizend jaar geleden in het Midden-Oosten ontdekt was. Hij was erg gek op bloemen, vogels en vlinders en ook op landschappen. Hij portretteerde zelden menselijke figuren, maar beeldde de Chinese leeuw-hond, de koning van de dieren, af, samen met de pioen, de koning van de bloem.

In 1646 verkocht Kakiyemon veel van zijn werken aan een Chinese handelaar voor de export. Zijn ontwerpen, ofschoon van Chinese origine, werden toen gekopieerd door de Chinezen zelf en ook door veel Europeanen. Hij leefde en onderwees bij vele pottenbakkerijen rond Imari en zijn zoon en kleinzoon volgden zijn stijl van werken op.

Zelfs heden ten dage is er een aparte Kakiyemon stijl, die een beetje duurder is dan ander Imari porselein vanwege zijn hoge kwaliteit porselein en het melkwhite glazuur.

Een van Kakiyemons favoriete ontwerpen was de Phoenix of Hoo-vogel, die zowel mannelijk als vrouwelijk betekent.

De Hoo-vogel wordt verbonden met de Keizerin en wordt gewoonlijk afgebeeld met de hoofdtooi van de Keizerin, de bladeren van de paulowniaboom.

Ofschoon Imari en Kakiyemon porselein zo'n grote bijdrage hebben geleverd aan de keramische werken in Europa, werden ze in Japan niet zo hoog gewaardeerd. Maar toch wordt Imari porselein nog steeds zeer gezocht terwille van zijn schitterende kleuren en unieke schoonheid.

De Kakiyemon en Sometsuke (blauw en wit) stukken worden in Japan het meeste gewaardeerd voor hun artistieke kwaliteiten, ofschoon de Drie en Vijf Kleuren meestal gebruikt werden.

Vroeger gebruikte zelfs de armste klassen het rijk gedecoreerde Imari porselein en als ze enigszins beschadigd waren werden ze op het eind van het jaar kapot goegoid.

Merken. Japanse pottenbakkers gebruikten nooit merken om hun porselein te identificeren en hiervoor waren twee hoofdredenen.

Ten eerste omdat de vroegere pottenbakkers voor hun leenheer werkten en al hun producten waren eigendom van de heer. Of de kalkoven behoorde aan een meester en zijn pupillen. In dit geval behoorden porselein aan de pottenbakkerij en geen particuliere pottenbakker mocht hierop aanspraak doen.

De tweede reden is, dat de Japanners vinden dat ze hun eigen persoonlijke stempel drukken op alles dat zij maken en daarom is geen enkel indentificatiemerk nodig.

Maar heden ten dage gebruiken de meeste grote pottenbakkerijen hun eigen handelsstempel of de pottenbakker gebruikt een zegel.

Voor 1868 hadden alleen de leenheren en de hofedelen familienamen en de pottenbakkers waren enkel bekend onder de naam van de kalkoven van de heer.

Het woord "yemon" betekent poortwachter en daarom hadden veel pottenbakkers "yemon" in hun naam, zoals bijvoorbeeld Kaki-yemon.

Behalve Kakiyemon en een paar andere bekende pottenbakkers zijn er geen andere pottenbakkersnamen verbonden met Imari porselein. Toch werd vaker de naam van de pottenbakkerij, waar een particulier artikel gemaakt werd boven op het glazuur geschilderd.

Op de achterkant van sommige oude borden stonden zes Chinese merktekens die betekenen "Gemaakt tijdens de regering van Chéng Hua van de Grote Ming Dynastie in de tijd tussen 1465 en 1487".

Ze waren echter slechts een gedeelte van het ontwerp op het bord en waren niet bedoeld om de werkelijke datum aan te geven waarop het bord was gemaakt. Deze datum was soms enige honderden jaren later.

Ontwerpen.

De Orchidee: Een populair onderwerp geplaatst onder glazuur blauw, die in tegenstelling tot de Europese

orchidee een kleine groene bloem is met een verfijnde geur. Zij betekend bescheidenheid en verborgen schoonheid.

De Perzik: samen met *de granaatappel* en *de vinger-citroen* vormen een andere interessante combinatie. Zij symboliseren bevordering, jaren en zonen en zijn erg populair met Nieuwjaar.

De vinger-citroen is een oneetbare citrusvrucht die lijkt op de vingers van een gesloten hand en wordt gebruikt bij Shinto-rituelen.

De perzik duidt op leven en huwelijk.

De waaier wordt vaak gebruikt om toekomstige voorspoed aan te duiden en is een vorm van geluk in Japan.

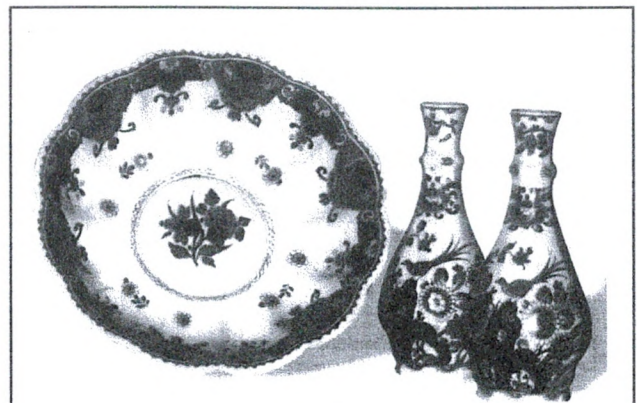
Ofschoon landschappen niet zoveel voorkomen op Japans als op Chinees porselein, ziet men toch vaak de geweldige Fujiyama met zijn met sneeuw bedekte top. Ook prachtige Japanse taferelen van meren en rivieren worden vaak op een eenvoudige manier afgebeeld. Rotsen worden vaak geschilderd begroeid met kleine bloemen, omdat ze macht, sterkte in karakter, kracht en goede ouderdom voorstellen.

De Japanse ontwerper baseert het merendeel van zijn kunstwerken op de natuur. Heden ten dage wordt het merendeel van het Japanse porselein gemaakt voor de grote exportmarkt.

Er zijn ook vele individuele pottenbakkers en ontwerpers die beroemd Japans porselein uit vroegere eeuwen reproduceren.

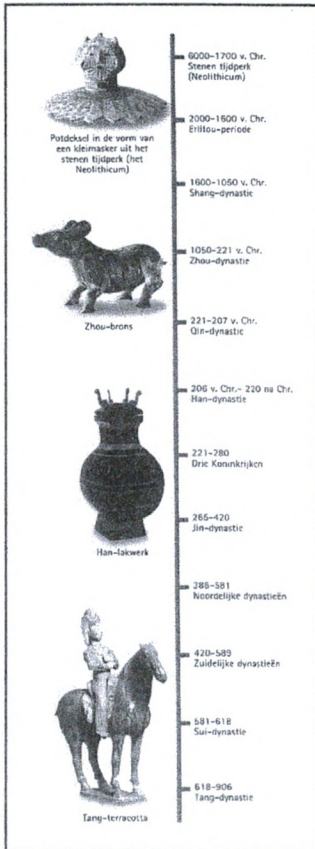
Nu worden sommige uitstekende exemplaren van de beroemde onder glazuur rood, gebruikt door de Chinezen, ook gevonden op het moderne Japanse porselein.

Wie echt al de soorten porselein wil bewonderen, zelfs de Hollandse, Engelse en Duitse reproductie zijn er terug te vinden.

De hier afgebeelde vaasjes en het schaaltje zijn in Delft gebakken als nabootsing van IMARI, met de 'petit feutechniek'. Bij deze techniek worden voorwerpen bij een lage temperatuur (600 C° in plaats van 900 C°) gebakken. De techniek was een reactie op het geïmporteerde Japanse Imari-porselein met zijn blauwe, rode en gouden decoraties. De bloeitijd van de 'petit feu-techniek' lag tussen 1680 en 1765. Beroemde decorateurs waren Pieter Adriaensz Kocks, Gillis en Hendrick de Koningh, Jacob Pijnacker en de monogrammist AR.

Historische en archeologische wetenswaardigheden over China

Het Oude China.

De beschaving van het oude China begon zo'n 8000 jaar geleden toen zich mensen in Noordoost-China vestigden en langs de drie grote rivieren : de Gele Rivier in het noorden, de Wei in het noordwesten en de Yangzi in het zuiden.

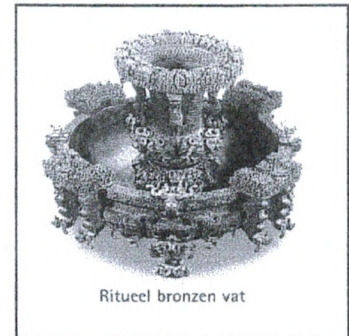
Ze bewerkten de grond met houten en stenen werktuigen, ze teelden gierst en rijst, en hielden varkens en honden. Het oude China was omgeven door bergen, woestijnen en zee. De bevolking leefde eeuwenlang geïsoleerd van de rest van de wereld. De oude Chinese ontwikkelden hun eigen levensstijl en noemden hun land "Het Middenrijk", het centrum van de wereld. Sommige Chinese leiders werden begraven in enorme ondergrondse praalgraven.

Soldaten, gevangenen en werklieden bouwden een muur tegen de invallers uit het noorden en handelaars uit het westen trokken via de Zijderoute naar China.

Marco Polo beschreef als eerste Europeaan zijn verwonderingen en bewondering over de nu meer dan 5.000 jaar oude Chinese beschaving. Marco Polo raakte in gevangenschap nadat de Venetianen bij Curzola, het huidige Korcula in Kroatië door de Genuezen waren verslagen. In de tijd dat hij in de cel verbleef, van september 1298 tot juli 1299, dicteerde hij aan Rustichino van Pisa de avonturen die hij beleefde gedurende zijn zeventienjarig verblijf in China. Het boek waarin zijn belevenissen werden beschreven kreeg de titel mee: Il Milione of 'boek van de miljoen wonderen'. Een van de wonderen die Marco Polo ook beschreef waren de Chinese betaalmiddelen.

Uit de tijd van het brons, de Shang-periode zijn veel bronzen gebruiksvoorwerpen bewaard gebleven. Die werden heel ingenieus gemaakt met aangepaste kleibewerkingstechnieken. Gesmolten brons werd in gegraveerde keramiekmallen gegoten. Als het brons afgekoeld was, brak de smid de mal en verwijderde hij het klei binnenin. Ten slotte schuurde hij het metalen oppervlak glad.

De Chinese bodem geeft nog steeds geheimen uit het verre verleden rijst. In 1986 groeven metselaars per toeval een standbeeld op, groter dan de grootste mens, en levensgrote hoofden met vreemde voorstellingen.

De Zhou-dynastie in het oude China onderwierp de Shang en hun dynastie meer dan 800 jaar.

De Zhou-heersers breidden het koninkrijk van Shang uit en gaven hun familie en raadsman land. De steden werden groter en kooplieden reisden af en aan met handelsgoederen. Veel boeren moesten in dienst als voetvolk in de Strijdende Staten.

In de periode van de Strijdende Staten werden allerlei nieuwe vechttechnieken ontwikkeld. Ruiters gewapend met pijl en boog kwamen in de plaats van de verouderde strijdwagens. Soldaten van lage komaf konden zich voor het eerst in het leger opwerken tot officier.

Ten tijde van de Zhou dachten veel geleerden na over orde en gezag en hun ideeën zouden de maatschappij in de komende eeuwen beïnvloeden. Er waren drie overheersende filosofieën. Confucius doceerde gehoorzaamheid binnen de familie en respect voor de voorouders. De taoïsten wilden zo weinig mogelijk regels en volgens het legalisme moest iedereen gehoorzaam zijn aan het staatshoofd en bijdragen leveren aan het leger en de voedselproductie. Er bestaan merkwaardige grafvondsten uit de Zhou-tijd.

Qin Shi Huangdi

Aan het einde van de tijd der Strijdende Staten veroverden de machtige Qin de zes grootste overgebleven koninkrijken.

De koning dankte zijn voorouders voor zijn succes en deed afstand van de titel "Huang" (koning). Hij noemde zichzelf voortaan **Shi** (eerste) **Huangdi** (godelijke keizer). Deze Eerste Keizer was heel belangrijk, want hij verenigde het oude China door middel van strenge wetten, algemene belastingen en een gestandaardiseerde schrijftaal. Hij liet zijn onderdanen wegen en kanalen aanleggen en de muren in het land verbinden tot één grote verdedigingsmuur.

Qin Shi Huangdi was het niet eens met Confucius en andere geleerden en liet hun boeken verbranden. De Eerste Keizer betaalde magiërs en alchimisten voor drankjes die hem het eeuwige leven moesten schenken. Zijn dynastie eindigde vlak na zijn dood.

Qin Shi Huangdi wou eeuwig blijven leven. En eigenlijk is hem dat ook gelukt. De naam 'China' is afgeleid van het woord 'Qin' (spreek uit: tsjin). Op die manier blijft de naam van de Eerste Keizer voortleven.

Bij het graven van een put werd in maart 1974 een stil leger gevonden dat op wacht stond bij de graftombe van Qin Shi Huangdi. Put één bevatte meer dan 3000 levensgrote soldaten en strijdwagens met paarden.

Qin Shi Huangdi's leger marcheert eeuwig in drie putten aan de oostkant van zijn tombe. Er bestaat nog een vierde, lege put, onafgewerkt bij de val van de dynastie in 207 v. Chr.

Plaatjes, rondjes, blokjes alles komt men tegen op de rommelmarkt maar uiteindelijk gaat het om een oud betaalmiddel. Mogelijk meegekomen met de allochtonen uit die streken.

De vroegste bronzen munten werden in allerlei ongewone vormen gegoten.

De Eerste Keizer standaardiseerde het gebruik en de vorm van het geld in heel China. Wordt verder beschreven in numismatiek van China.

Eveneens standaardiseerde de Keizer ook alle gewichten en maten, waaronder de bekens van brons en terracotta die dienden als inhoudsmaat voor vloeistoffen en graan, en de bronzen en ijzeren gewichtjes voor de weegschaal.

Een tweedelig tijgertje? Het zal wel een reden hebben dat het uit twee helften bestaat. Bij opzoekingen in Chinese archeologie komt men dan het volgende tegen: Een legeraanvoerder bezat altijd één helft van zo'n tijgerbeeldje. Berichten van de Keizer werden samen met de andere helft naar hem opgestuurd en zo wist de aanvoerder dat de krijgsbevelen niet vervalst waren.

Andere dierenbeeldjes werden ook gevonden in de graftombe van prinses Dou Wan, deze werden dan ook gebruikt als gewichtjes en waren tevens een luxe voorwerp.

Deze bevallige diertjes waren verguld, versierd met ogen van granaat en vlekken van ingelegd zilver, en komen we tegen gedurende de "Han-dynastie".

Vele beeldjes werden er in graftombes gevonden die op verschillende onderwerpen betrekking hadden, zoals b.v. over het overheidstransport.

Vooraanstaande overheidsambtenaren reisden met paard en wagen. Kleine modellen zoals deze werden in hun graf gezet, zodat de ambtenaren ook na hun dood niet hoefden te lopen.

Tijdens de Tang-periode waren goud en zilver kostbaarder geworden dan ooit tevoren en ze evenaarden jade en brons in prijs.

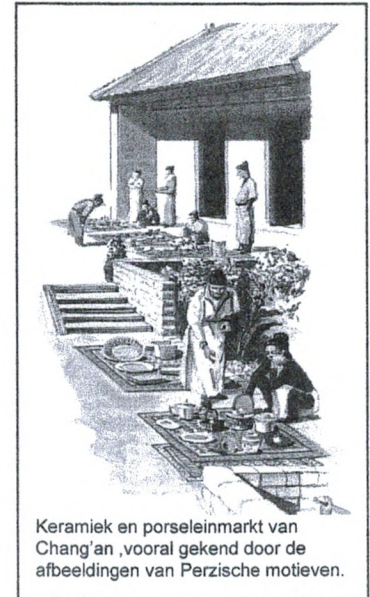
Chang'an porselein

In Changán leefden Perzische metaalbewerkers die hun land ontvlucht waren. Ze leerden de Chinesen fijnere bewerkingsmethodes voor dat edelmetaal. De Tang-edelsmeden begonnen edelmetaal te pletten en voorwerpen te maken van metaaldraad, verschillende van deze voorwerpen werden teruggevonden bij opgravingen en komen hier regelmatig voor op veilingen, meestal kent men niet de historie of de oorsprong hiervan en gaat het de aandacht voorbij.

De Tang-dynastie heerste 300 jaar lang over het oude China. Het was een tijd waarin de kunst, ambachten, muziek en literatuur zich verder ontwikkelden. De mensen noemden het een gouden tijd.

De grenzen werden uitgebreid na overwinningen van het Tang-leger op de Koreanen in het noorden, de Vietnamezen in het zuiden en de Tibetanen en Turken in het westen. De Chinezen dreven handel met die volkeren en leerden veel bij over de wereld buiten China.

Chang'an was de hoofdstad van de Han, Sui en Tang. Tijdens de Tangperiode stond de druk bezochte westelijke markt al boordevol winkeltjes. Buitenlandse kooplieden kwamen met hun koopwaar uit Centraal- en West-Azië, India en ver daarbuiten.

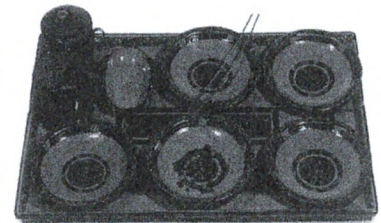
Keramiek en porseleinmarkt van Chang'an, vooral gekend door de afbeeldingen van Perzische motieven.

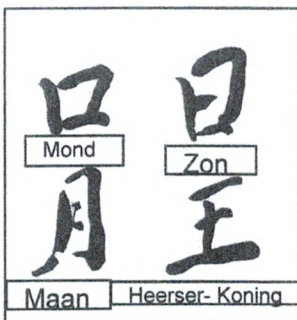
Links een typische HAN - POT welke in de meeste families in gebruik waren, beschadigde potten werden met nieuwjaar weggegooid en er werden nieuwe aan geschaft.

Vermogende mensen gebruikten tafelgerei van verlakt hout. Gouden, zilveren of jade serviezen kwamen pas tijdens de Tang-dynastie in gebruik.

De belangrijkheid van een familie wordt door de naam weergegeven. De familienaam werd altijd eerst geschreven of gezegd en daarna kwam dan de eigennaam. Dat gebruik is nu nog steeds in zwang.

Ook de kleur van de kleding speelde een rol voor het aangeven van de rang van de familie. Deze kleurstoffen waren plantaardig. De kleurcodes veranderden mee met de dynastieën. Sinds de Sui-periode mochten alleen keizers geel dragen. Het gewone volk droeg blauw en zwart. In 674 na Chr. vaardigde de regering zelfs strengere wetten uit om te verhinderen dat mensen nog langer kleuren droegen onder hun gewone plunje. Wit was de kleur van de rouw en kinderen mochten geen wit dragen zolang hun ouders nog leefden.

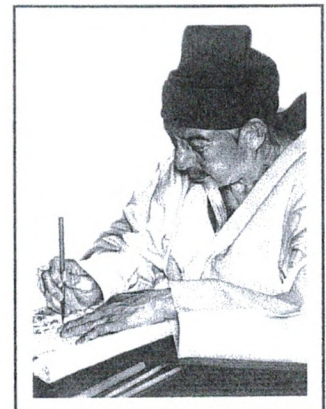

Het uitzoeken van de schops is één van de moeilijkste onderdelen om degelijk een naam op de voorwerpen te plakken.

Het Chinese schrift heeft symbolen in plaats van woorden en zinsdelen. Het wordt van onderen naar boven gelezen en niet van links naar rechts. Sommige karakters worden met wel 26 penseelstreken getekend, die in de juiste volgorde geplaatst moeten worden. Qin Shi Huangdi standaardiseerde het schrift zodat de keizerlijke bevelen in het hele rijk gelezen konden worden. Het Chinese schrift is tot voor kort maar weinig veranderd.

Voor het uitvinden van papier schreef men op bamboe. De karakters werden van boven naar beneden in dunne reepjes hout gekerfd. Veel overheidsarchieven zijn zo bewaard gebleven.

Persoonlijk waag ik het niet met de weinig kennis over de taal enig teken te verklaren.

Gelezen in een krant van 9 december 1922.

Colette Vanderbeken.
december 2002

Nationaal crisisfonds.

Minister Moyersoen heeft een wetsontwerp klaar voor de uitkering van gelden van het Nationaal crisisfonds in 1923. Ze zouden betaald worden tot een bedrag van 30 dagen per jaar aan de verzekerde werklozen, welke hun regelmatige vergoedingen uitgeput hebben. In speciale gevallen geeft de beheerraad van het Nationaal crisisfonds zijn advies voor verlenging van de duur, en de Minister beslist. Die maatregel zou van 1 januari 1923 in voege gaan.

Examen tot het begeven van plaatsen van Telegrambesteller.

Een examen tot het begeven van plaatsen van telegrambesteller heeft eerstdaags plaats te Brussel. De kandidaten moeten van 14 tot 16 jaar oud zijn en de schoolplicht voldaan hebben. Ze kunnen zich aanbieden van 14 tot 17 uur, in het Parkhotel, Wolvengracht, 2de verdieping, lokaal nr. 60, voorzien van het trouwboekje van hun ouders en van een bewijschrift van het schoolhoofd, waarop de duur van het schoolbezoek is aangegeven.

Gemiddeld loon: 5 fr. per dag, plus een afwisselende duurtoeslag.

Bijzondere cursussen van privaat onderwijs worden door het Beheer ingericht om de telegrambestellers toe te laten naar de bediening van aangestelde en van ordeklers te dingen.

De winner vaan het millioen.

De winner van het groot lot der loterij van de eerste lening der Verwoeste Gewesten, ten bedrage van 1 millioen, is de heer Alexander Boussmiche van Marcinelle.

Hij is werkmán in de "Hauts Fourneaux, Forges et Aciéries" van Thy-le-Chateau te Marcinelle. Hij is gehuwd, heeft kinderen en volbracht zijn militaire dienstplicht. Hij was uit het leger teruggekeerd lijdend aan rhumatiek, wat hem een groot bezwaar was voor het geregeld uitoefenen van zijn ambacht.

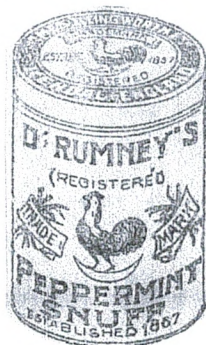
De fortuin is ditmaal wat minder blind geweest dan gewoonlijk: zij heeft haar schatten geschonken aan een gezin waar zij bijzonder welkom zullen wezen.

Tekoopstelling van een nieuwe uitgave van het tariefboek.

Een nieuwe uitgave van het tariefboek met vermelding van de nieuwe taksen welke na 1 januari aanstaande af zullen toepasselijk zijn, zal eerstdaags in de postkantoren te koop worden gesteld, tegen de prijs van 20 centiem per exemplaar.

Het na-apen der Italianen.

Echte Engelsche
**PEPPERMINT
SNUIF**
voor Neusverstopping
Hoofdpijn
Kortademing
Zenuwverzwakking
Vermoeidheid, enz.

Men weet dat Lloyd Georges en de Japanners altijd hun doosje Dr. Rummeys Peppermint Snuff aan de conferentietafel uitdeelden. De Italianen hebben daarin zoveel smaak gevonden dat nu iedere Italiaan een doosje op zak draagt. Mussolini had er eentje bij zich de dag van zijn zegepraal. Men weet inderdaad dat die snuif zeer aangeprezen wordt, en met recht in iedereen smaak valt. Laat ons maar ook een van die witte doosjes met een haantje als kenmerk kopen...

Twee-en twintigste kind.

Amelie Schout echtgenote van Franciscus Van Eenaeme wonende te Evergem heeft aan een 22ste kind het leven geschonken. De vroedvrouw Verkerkvoordt, is moeder van 18 kinderen; Dr. Missoen die de verlossing bezorgde is vader van 13 kinderen, zodat de drie mensen te samen 53 kinderen hebben. Dit merkwaardig feit diende vermeld te worden.

Zaaizaad voor voederbeeten.

Het Ministerie van Landbouw beschikt nog over 'n zekere hoeveelheid oorspronkelijk zaaizaad van voederbeeten der variteit "Friedrichwerth de Meyer" door Duitsland geleverd in uitvoering van het Vredesverdrag en door een Belgisch laboratorium erkend als zijnde van goede hoedanigheid.

Dit zaaizaad kan verkocht worden aan de kooplieden die hun bestellingen voor 20 december hebben overgemaakt aan het Ministerie van Landbouw, Queteletplaats, Brussel. De prijs is 120 fr. Per 100 kg.

De alkoolwet en de woonst der herbergiers.

Agenten van de fiskus drongen binnen rond 8 uur 's avonds in een kamer palende aan de gelagzaal van een herberg te Etterbeek, en vonden er een liter alkool. Zij hadden echter geen voorafgaande toelating tot huiszoeking, afgeleverd door de vrederechter, zoals voorzien wordt door artikel 12 van de alkoolwet. De 15de kamer der boetstraffelijke rechtbank van Brussel heeft de overtreder vrijgesproken.

Een die geluk heeft.

De genaamde Frans Lebeau uit Spa, werkte in Frankrijk te Atrecht als aardewerker. Hij vond een kistje waar voor 1.200.000 geldwaarden in geborgen was. Lebeau droeg het kistje naar het stadhuis en kreeg een goed opgemaakt bewijsschrift. Daar er niemand opdaagde om de schat op te eisen, zal Lebeau de 28 december aanstaande de helft van de som krijgen. Daarmee heeft de man ineens zijn schaapjes op 't droge.

De Hoge School kwestie.

Max en Huysmans hebben een oplossing gevonden voor het vraagstuk van de Hoge School. Ze hebben de volgende wijziging aan artikel 1 van het wetsvoorstel Van Cauwelaert voorgesteld: "In de Hogeschool van Gent worden al de leergangen van een zijde in het Frans en van de andere zijde in het Vlaams gegeven. De studenten mogen vrij kiezen welke van deze leergangen zij willen volgen en ook in welke taal 't Frans of 't Vlaams, zij hun examen willen afleggen. De Vlaamse leergangen zullen, voor het eerste studiejaar van elke faculteit of van iedere bijzonder school, vanaf het academisch jaar 1923-1924 ingericht worden; voor het tweede studiejaar vanaf 1924-1925, enzovoort..."

Dit is eenvoudig de ontubbeling der leergangen, en niet de Vlaamse Hogeschool die in de Troonrede plechtig beloofd werd.

Een dure liefhebberij.

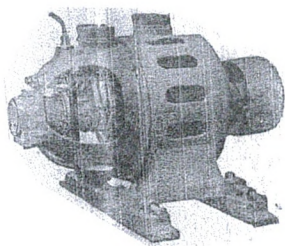
Volgens officiële cijfers zijn er in België 3.500.000 duiven die geringd zijn. Zulks brengt de Staat 3.500.000 fr. Op. Sommige provincies, zoals Henegouwen, 900.000 fr. Het onderhoud van een reisduif kost 30 fr., onderhoud 0,07 fr. per dag (per jaar ruim 20 fr.). Kosten van vervoer voor proefvluchten, douanerechten, enz... Immers vooraleer als vliegduif klaar te zijn moet de duif 4 vluchten doen in België en 3 naar Frankrijk. Aan invoerrechten (0,60 fr., medereizen, vervoer, kost zulks 8 fr. Hierbij komt het afhouding voor de kosten bij de prijsvluchten, 2 fr., zodat, alles samengenomen, elke duif gemiddeld 30 fr. Per jaar kost. Aan de duivenliefhebberij wordt bijgevolg jaarlijks 100.000.000 fr. besteed.

Mond –en klauwzeer.

Enkele weken geleden waren slechts enkele gevallen van mond –en klauwzeer. In de laatste weken grijpt de plaag weer onrustbarend om zich heen: 1350 gevallen in de tweede helft van oktober; 1898 gevallen in de eerste helft van november.

De plaag heerst vooral in de slachthuizen te Anderlecht en te Molenbeek, o.a. 87 en 67 gevallen. In Oost-Vlaanderen zijn er 19 zieke paarden.

Elektriciteit op den buiten.

In acht provincies wordt voor het ogenblik een ontwerp van elektrificatie ingestudeerd. Wat het gebruik van elektrische drijfkracht in het landbouwbedrijf betreft onderzoekt het Ministerie van Landbouw en Openbare Werken de vulgarisatie –middelen. De dienst van de landelijke genie houdt zich sedert enige tijd ter beschikking van die landbouwers om hun alle nuttige raadgevingen te verstrekken.

Leergangen over het gebruik van elektrische motors worden gegeven in de meeste scholen voor landbouw mechaniek.

Uitbarsting van de Etna en de Stromboli.

De vulkaan Etna, die in de lente van dit jaar geregeld in werking is geweest, is thans weer tot uitbarsting gekomen. De Noord -Oostelijke krater werpt voortdurend gloeiende lava uit tot een hoogte van meer dan 200 meter. Een dof gerommel stijgt uit de ingewanden van de aarde op en een dikke grijze rookwolk hangt boven de top van de berg.

Tegelijkertijd is ook de Stromboli in volle uitbarsting. Het gehele eilandje van dezelfde maan, waarop de vulkaan ligt, wordt door lava overstromd, waardoor de wijngaarden geheel verwoest worden.

De uitbarsting gaat vergezeld met zeer hevige aardschokken en een geweldig onderaards gerommel. De ruiten van de woningen in de omringende dorpen zijn gebroken.

Verscheidene dorpelingen zijn in boten gevlucht met hun bezittingen ook de heiligen beelden uit de kerk. Stukken rots werden duizend meters ver weggeslingerd. Er zijn reeds personen omgekomen

Gelezen in een krant van 1928.

Colette Vanderbeken
december 2002

Zemst op 3 juni.

Ter gedachtenis der helden die in 1914 gevallen zijn op het grondgebied der gemeente Sempst, heeft er daar Zondag namiddag op het initiatief van het "*Belgisch Aandeken*", een schone vaderlandsche betoging plaats gehad. De bewoners hadden er aan gehouden hun huizen te bevlagen en met bloemenkransen te versieren. Ten 3 ½ uur werd een stoet gevormd, bestaande uit talrijke vaderlandsche genootschappen, en die als geleide zou dienen der afvaardigingen officiers van de 1ste, 2de, 11de, 22ste en 23ste linieregimenten, 2de en 3de jagers te voet, 1ste karabiniers, 3de lanciers en 3de artillerie, die deel genomen hebben aan de gevechten van Sempst.

Aan de voet van het gedenkteken der doden, opgericht aan de kerk, heeft de heer Viaene, voorzitter van het "*Belgisch Aandenken*", de heldhaftigheid gehuldigd van de gesneuvelde soldaten, alsook van de 20 burgers die te Sempst door de Duitschers werden gefusilleerd. Talrijke bloemengarven werden daarna neergelegd aan de voet van het monument en voor de marmeren plaat, gift van het "*Belgisch Aandenken*".

Na deze plechtigheid werd een vergadering gehouden in ene zaal, waar de heer De Praetere ondervoorzitter van het Nationaal Strijdersverbond, een geschiedkundig overzicht gaf der gevechten van Sempst. In naam der gemeente heeft burgemeester Sterckx ten slotte aan het "*Belgisch Aandenken*" zijn welgemeende dank betuigd.

Zemst op 17 juni.

Even buiten de gemeente Sempst, langsheen de steenweg Mechelen-Brussel, werd donderdag de genaamde Jan In de Gracht, werkzaam in de melkerij te Eppeghem, gans bebloed en bewusteloos gevonden langsheen de velobaan. Daar de ongelukkige geen teken van leven meer gaf, vreesden de personen die hem aangetroffen hadden het ergste en aanstonds werd de hulp ingeroepen van een geneesheer. Deze kwam onmiddellijk ter plaatse, doch kon slechts de dood van het arme slachtoffer vaststellen.

Een onderzoek werd gedaan en daaruit bleek dat In de Gracht, die te Sempst woonde, 's morgens als naar gewoonte per velo weggereden was om zich naar zijn werk te begeven. Ter plaatse waar men hem dood vond moet hij verrast worden zijn door een auto en met zoveel geweld ten gronde geslingerd, dat hij om zo te zeggen op den slag gedood werd.

De laffe autovoerder heeft zijn slachtoffer laten liggen zonder er zich om te bekommeren. De gendarmen doen een zeer streng onderzoek en het ware te hopen dat de doodrijder spoedig gekend weze.

Elewijt op 12 augustus.

Donderdag morgen werd de gemeente Elewijt geteisterd door een geweldige brand die vier huizen in as legden.

Op de grote baan Mechelen-Tervuren, aan de kromming der baan, ter plaatse "Het Kantoor" staan een viertal werkmanswoningen in een blok en bewoond door de gezinnen Alfons Loockx, gehuwd en vader van een kind; Petruw Willems, gehuwd en vader van acht kinderen; de gebroeders Jan en Frans Oosters; Maurits Stroobants, gehuwd en vader van vier kinderen. Rond 3 uren in de morgen werden ze uit hun slaap gewekt door het geknetter van vlammen, welke in enkele ogenblikken om zich heen grepen dat weldra gans het blok gebouwen in laaie vlam stond. De bewoners gelukten er slechts met de grootste moeite in zich zelve en hun kinderen te redden. Van gans de inboedel der vier huizen is schier niets gered. Alles werd ten gronde vernield.

De aangerichte schade beloopt meer dan 100.000 bef. Er bestaat gedeeltelijke verzekering. De oorzaak van de brand is niet gekend. Vermoed wordt dat hij veroorzaakt is door kortsluiting der elektriciteitsverlichting. Door die ramp zijn een 18-tal mensen dakloos, en zijn voorlopig door liefdadige burens ingenomen, in afwachting dat het gemeentebestuur hun een onderkomen bezorgen.

Gesprekken over de tijd van vroeger (II).

Guido Henderickx
Weerde

Mijn vorig artikel sloot ik af met een verwijzing naar een eigenaardig geheel van riten: Lupercalia¹ genaamd. Zij werden gevierd op 15 februari en er was eerst een offer, dan een wedstrijd en tenslotte een banket. Aan de ingang van de grot van Lupercus waar de stichtende tweeling gezoogd werd door een wolvin, werden geiten en bokken geslacht en geofferd. De huid van deze offerdieren sneed men in repen en stroken en werden later op de dag gebruikt. Twee jongelingen werden voor de priester gebracht en deze raakte met de offerdolk, die nog vers onder het bloed zat van de slachtingen, het voorhoofd van de twee aan. Dan reinigde de priester de offerdolk met een strook huid gedrenkt in melk en maakte hem hiermee schoon. Na deze handeling schoten onze twee jongelingen in een schaterlach. Door het offer en de lach ervoer de gemeenschap weer de allereerste ogenblikken van de wereld, het bewees dat vreugde enkel verkregen kon worden door het schenken van een offer. Het bloed was het beeld en de energie en de lach van de twee stichters was het bewijs dat deze energie onder de mensen aanwezig was. Het feest ging dan over in een wedren voor jonge mannen die enkel gekleed gingen in een riem van geitenhuid (: herinner u: ook weerwolven hebben een gordel!)

Zij liepen in de straten van Rome die eens de grenzen waren van het oude Rome en waren gewapend met stroken geitenhuid (als zwepen) in hun handen. Met deze huidstroken moesten ze de voorbijgangers en toeschouwers slaan en raken, bij voorkeur moesten er zeker vrouwen geraakt worden. Er was niets erotisch, sadistisch of gewelddadig aan deze "geseling" want de vrouwen wilden geraakt worden op hun geopende handen. De botsing tussen de heilige huid en hun huid verzekerde hen de vruchtbaarheid, niet alleen van hun lichaam maar ook van hun geest. Aangezien dus de gezochte vruchtbaarheid ook van spirituele aard is, blijkt de daad van Lupercus dus één van de oudste riten van de mensheid.

Lupercus die soms gekleed ging in een geitenvel als teken van zijn hergeboorte, was dus een merkwaardig personage dat nodig was om de vruchtbaarheid te bevorderen. De derde episode van deze riten was een banket gereserveerd voor de leden van de broederschap. In tegenstelling tot wat men denkt, was dit banket enkel voor ingewijden en waren het geen volkse geneugten waar iedereen aan mee mocht doen. Christus zette deze traditie voort door bij zijn avondmaal enkel de ingewijden toe te laten.

Aan de oorsprong van de Lupercali vindt men de god Faunus² die later de naam Lupercus kreeg. De god Mars³ nam echter vlug deze feesten onder zijn bescherming en werd er de patroonheilige van. Ondanks deze hoge bescherming bleef de wolf echter de drijfkracht achter deze feesten en stond er achter de Lupercali een broederschap van twaalf leden. Met twaalf waren zij het symbool van de horoscoop en daarmee het Universum waar vandaan zij hun geheimen haalden. Deze twaalf Lupercali waren wolf-mensen en Cicéro zegt erover: "*Het is een milde clan van twaalf –broeders die zich in de bossen heeft gevormd voor de opkomst van het geordende dorpsleven en de rechtsinstellingen*". Het meest belangrijke in deze tekst hier is dat deze wolf –broeders bestonden voor het dorpsleven; ze waren dus gekant tegen wetten en dergelijke. De wolf –broeder was dus vaak een zwerver, vogelvrije of banneling en in Noord-Europ werden ze "wolf" of "wondeman" genoemd. (Eigenaardig, maar mijn eigen voornaam wil volgens het voornaam woordenboek ook "wondeman" betekenen, misschien daarom mijn interesse?). Als "zonderling" bestempeld mochten onze Wolfbroeders uiteraard niet geholpen worden en mocht men niet met hen spreken.

¹ Een dikwijls zeer uitgelaten Romeins reiniging en verzoeningsfeest op 15 februari ter ere van Faunus.

² De naam betekent wolf, een oud-italische natuurgod, in de mythologie koning van Latium, zoon van Picus, kleinzoon van Saturnus, vader van Latinus; na zijn dood als beschermer der kudde en als veld –en bosgod vereerd.

³ Mars of Mavors: de Sabijnse Mamers, oorspronkelijk een god van de lente, aan wie de maand maart gewijd is en die de Winter bestrijdt; vandaar dat hij reeds in oude tijden als god van de oorlog beschouwd wordt en vereenzelvd met de Griekse Ares. Als vader van Romulus en Remus de stamvader en de schutsgod van het Romeinse volk. De wolf, het paard en de specht zijn aan hem o.a. gewijd. Als minnaar van Venus wordt hij door de Zon verraden aan Vulcanus, die daarop in een onzichtbaar net het paar in flagranti vangt en al de goden getuigen maakt.

De "uitsluiting of afzondering" uit de gemeenschap was één van de nobelste inwijdingsproeven die er bestond: de postulant verlaat het "warme nest" van de gemeenschap om een bewust mens te worden en meesterschap over zijn lot te verkrijgen. Via deouderen verneemt hij dat een krijger als een eenzame wolf moet zijn, ontembaar en ongenaakbaar. Het is nodig om de verschrikkelijke ervaring van de eenzaamheid zelf te ervaren om zo tot de rijkdom van de broederschap te komen. In Sparta⁴ moest de Conros (naam gegeven aan de Lacédémonische⁵ postulant) trachten te overleven in de bergen en hij moest zich verbergen voor alle nieuwsgierige blikken, want indien hij gezien werd kon hij niet bevrijd worden voor de toekomst. Wolven zijn dus jonge mensen die toegelaten werden tot de testen van de initiatie. Denken wij maar even aan de geestesgesteldheid van deze postulanten: van hun jeugd af zien zij in het dorp de meesters die waarheden verkondigen. Natuurlijk wensen zij deel uit te maken van deze broederschap en wensen ze de geheimen te doorgronden. Velen zijn geroepen doch weinig uitverkoren.

Plotseling, op een zekere dag, wordt aan hun brandend verlangen toegegeven en horen ze van de meester dat de weg van de inwijding zich voor hun zal openbaren. Zijn hart springt van geluk haast uit zijn borstkas doch de vreugde is van korte duur, want de inwijding is een uitsluiting uit de gemeenschap. De neofiet mag niet meer vertoeven in het dorp en moet zich ver weg houden van bewoonde gebieden. Hij krijgt geen voedsel mee en ook geen instructies, want hij moet op zijn vindingrijkheid en intuïtie beginnen te rekenen. Ook worden de kleren van de banneling aan een boom opgehangen; hij laat om zo te zeggen zijn "oude huid" achter. In andere broederschappen krijgt de postulant er zelfs een andere naam bij, en dus sterft hij eigenlijk voor de profane wereld. Dan steekt hij al badende (doopsel) een meertje of rivier over en zich reinigende doet hij innerlijke sterkte op voor zijn reis.

Een reis die één jaar duurt voor neofieten en negen jaar voor postulanten die meester willen worden; deze reis doen zij in volle eenzaamheid. Net zoals de "Compagnons" die hun "Tour de France" moeten doen, volbrengt onze wolf een reis en volgt hij zijn draad van Ariadne, zodat hij van zijn leven een meesterwerk kan maken. En indien hij zijn "kunst" goed doet, zal hij nieuwe horizonten ontdekken die voorheen nog nimmer door de mens betreden zijn en kan hij als ontdekker nieuwe vensters op het onzichtbare openen.

De traditie registreerde vele geschiedenissen over de inwijding van Wolf -broeders en sommige zijn zo merkwaardig dat ze er een studie waard zijn.

De traditie registreerde vele geschiedenissen over de inwijding van Wolf -broeders en sommige zijn zo merkwaardig dat ze een studie waard zijn.

Het "*Lied van Volund*" spreekt over drie zwaan -vrouwen die, komende van het zuiden op de weg naar het noorden, op een meer neerstreken. Daar veranderden zij terug in menselijke vrouwen en kwamen ze in contact met drie broers. De mooiste vrouw werd Volund's vrouw en zo werden drie koppels gevormd. Op een avond echter vonden de drie broers het huis leeg en verlaten, de twee broers gingen op zoek, doch Volund bleef ter plekke. Volund wilde de magische plaats, waar de vrouwen van de hemel zich met het sterfelijke verenigden, niet verlaten en de Traditie behield ook de naam van deze plaats: Vallei van de Wolf.

Volund was een wolf -broeder die samen met twee andere broeders een kleine gemeenschap had gesticht om nieuwe horizonten te ontdekken. De twee andere broeders, die op zoek gingen moesten echter ook hun draad van Ariadne volgen en dus was hun leven anders dan dat van Volund, die ter plaatse bleef. In die vallei is Volund een smid geworden en hij bewerkte er goud, rood gesmolten (verwijzing naar alchemie!⁶) en hij was zo goed dat hij vlug een naam verwierf. De koning van de Niaren liet hem echter in de kerker werpen omdat hij, zozegd, goud dat de koning nodig had als "*prima Materia*", gestolen had.

De verrijzenis naar een transmutatie is hier duidelijk, alhoewel het Volund was die moest transmuteren en een ingewijde worden. Bovendien stal de prinses van Volund een ring die hij had voorzien voor zijn zwaan -vrouw. Doch men kan een wolf -broeder niet zomaar opsluiten; hij wist zich te bevrijden en zijn wraak was verschrikkelijk.

⁴ Sparta is de hoofdstad van Laconica in de Peloponnesus; de inrichting van de staat berustte op een streng kastensysteem, geregeld door Lycurgus (+- 800 v. Christus).

⁵ Spartanen.

⁶ Alchemie is een oude geheime wetenschap die zich tot doel stelde door middel van de "steen der wijzen" onedele metalen in edele om te zetten en een levenselixir te bereiden; goudmakerij, primitieve scheikunde.

Hij doodde de zoon van de koning en brak zo deze laffe dynastie en stuurde de prinses kledij die delen van de gedode prins bevatte. Dan ontving Volund een andere bevrijding: zijn werk als smid en vogelvrij verklaarde was teneinde: door zijn sterke aantrekkingskracht voor de ruimte groeiden hem vleugels aan het lichaam en kon hij zich bij zijn zwaan –vrouw vervoegen en zo het land van de ingewijden betreden.

In een volgend artikel zullen wij trachten deze Traditie en Legendes nog beter te bestuderen.

Fantasie uit de Oudheid, dubbelportret van de tweeling Romulus en Remus. Het marmeren reliëf dateert van de Romeinse Keizertijd

CHARTES (9)

1302 (n. st.). – *In 't jaer Ons Heeren als men scrijft MCCC ende een jaer, tsonnendaghs na an-dach¹ Onser-Vrouwen-Lichtmisse (4 febuari).*

Brieven door dewelke Jean II, hertog van Brabant, en Jean Berthout, heer van Mechelen, bevelen dat religieuze orden, zonder onderscheiding, of ze nu in Mechelen verblijven of niet, gehouden zijn tot het betalen voor hun eigendommen die ze bezitten in de heerlijkheid Mechelen, met uitzondering voor de woning die ze bewonen, ze zijn onderworpen aan dezelfde rechten en verplichtingen die opgelegd zijn aan de andere burgers van de stad. De orden die deze betalingen uitvoeren, zullen het recht behouden om in de toekomst eigendommen te verwerven in de stad; degene die hun verplichtingen niet nakomen, met als reden dat ze over verworven rechten beschikken, zullen onder geen enkele voorwaarden, niet door aankoop of legaat over nieuwe eigendommen kunnen beschikken. Deze zullen voor de helft in beslag worden genomen ten voordelen van de heren van de stad. Worden onderworpen aan dezelfde voorwaarden de eigendommen van de priesters en de geestelijken, die hen door vaderlijk erfrecht werden toegewezen, en ook deze verworven door aankoop, tenzij deze laatste voor de kerk bestemd zijn en erkend haar toebehorend.

*Transcrit dans le Privilègie-Boek, B, 65, et dans le Rood-Boek, I, 16
Huldenberg, Toonen der beschrijvinghe, etc, II, 138 r°, reproduit cette pièce. – Imprimé dans Thys, Tijdrekenkundige beschrijvinge der heerlijkheyd van Mechelen, II, 5.*

1302. (n.st.). – *Anno Domini MCCC primo, feria tertia post octavam purificationis beate Viginis (12 februari).*

Brieven door dewelke Jean II, hertog van Brabant, en Jean Berthout, heer van Mechelen, bevestigen en verveelvoudigen de voorrechten² die Gauthier Berthout toegestaan had aan de gilde van de lakenmakers te Mechelen, de 5 van de maand³ september (28 augustus) 1276.

*Original, avec sceau et contre-sceau équestres, en cire jaune, du duc de Brabant, et petit sceau équestres, en cire verte, de Jean Berthout, pendants à doubles queues de parchemin.
Imprimé dans Thys, Tijdrekenkundige beschrijvinge der heerlijkheyd van Mechelen, II, 6.
Transcrit dans le Privilègie-Boek, B, 98 v°, et dans le Rood-Boek, I, 17.*

1301. – *In 't jaer Ons Heeren als men scrijft dusentich drie hondert ende een jaer, in Sinte-Lucien daghe (13 décembre).*

Brieven van Jean II, hertog van Brabant, en van Jean Berthout, heer van Mechelen, door dewelke ze verklaren aan de inwoners van Mechelen het recht te geven, bij hen, op advies van de schepenen, alle personen verblijvende in de stad of de heerlijkheid aan te houden en hun goed en pand te behouden, indien ze een burger van de stad Mechelen belaagde in deze stad of indien hij het een of ander van hun eigendom zich had toegeëigend.

*Transcrit dans le Privilègie-Boek, A, 29 r° et dans le Rood-Boek, I, 22. – Huldenberg, Toonen der beschrijvinge, etc., II, 137, en contient une copie.
Imprimé dans Thys, Tydrekenkundige beschrijvinge der heerlijkheyd van Mechelen, II, 4 et dans David, Geschiedenis van de stad van Mechelen, 462 – Analyse dans VAN DEN BRANDEN, Recherches, etc., 126.*

¹ Anderen dag.

² privilèges

³ calendes (bij de Romeinen) eerste dag van de maand.

VRAGEN, vragen naar antwoorden.

Colette Vanderbeken
Dec. 2002

Bij de vele vragen die we ons (moeten) stellen bij de opzoeken van onze familie –of naamgeschiedenis hebben we er een ontdekt met betrekking op de familie van JAN VERBESSELT. In een oud fotoalbum (we denken dat het van de familie Coosemans is, die naam komt er het meest in voor) vonden we een foto waarop aan de achterkant geschreven staat Mme Guillaume Dicks. Deze foto is meer dan waarschijnlijk de OVER-OVER GROOTMOEDER van Jan Verbesselt zaliger.

Henricus Guilelmus Dicks werd geboren in Callar (D?) en hij overleed te Nederoverheembeek op 11 augustus 1847

Hij huwde te Venray (NI) op 2 juli 1814 met Anna Maria Canters, zij was de dochter van Franciscus Canters en Anna Baetens. Ze werd geboren te Venray op 26 september 1789 en ze overleed te Venray op 23 april 1832.

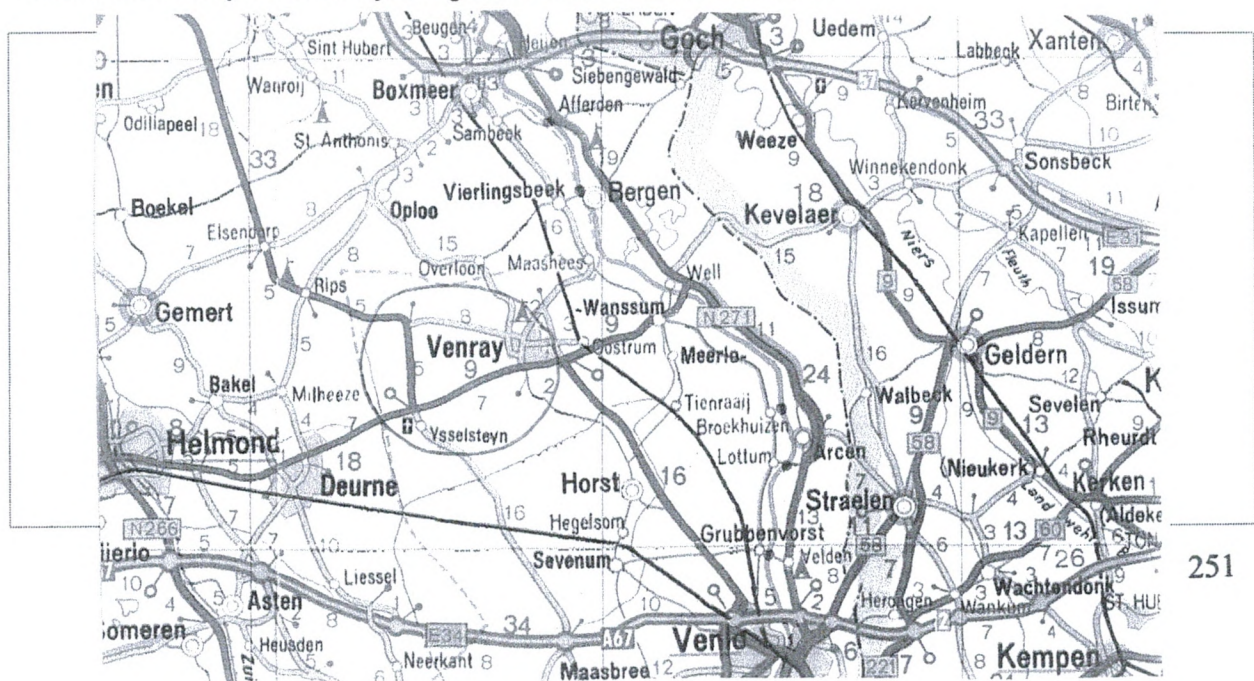
Venray is gelegen in het noorden van de Nederlandse provincie Limburg. Op Venlo na is Venray de grootste gemeente in Noord-Limburg. 14.603 hectare groot, waarvan 700 ha gebruikt voor bebouwing, 135 ha voor industrie en 10.000 ha voor agrarische doeleinden.

De gemeente bestaat uit de plaats Venray en tien kerkdorpen: Castenray, Heide, Leunen, Merselo, Oirlo, Oostrum, Smakt, Veulen, Vredepeel en Ysselsteyn.

De naam Venray wordt het eerst genoemd in een oorkonde van paus Honorius III uit 1220. In de 13de eeuw is het uitgegroeid tot een aantrekkelijk groot dorp. Tot de Franse tijd heeft Venray deel uitgemaakt van het graafschap (sinds 1339 hertogdom) Gelre, meer in het bijzonder van het zogenoemde Overkwatier (een stuk van het huidige Noord-Limburg tot en met Roermond plus een ongeveer even groot stuk oostelijk van de Maas, over de tegenwoordige Duitse grens, met de steden Gelderen, Straelen, Wachtendonk en Erkelen).

Na de val van Napoleon werd Europa opnieuw verdeeld: het hele Maasgebied werd met het oude Land van Loon verenigd tot een provincie, die van koning Willem I de naam van het oude hertogdom Limburg kreeg. In 1839 werd de provincie gedeeld tussen België en Nederland. Venray was inmiddels zuiver agrarisch geworden. Vooral de schapenhandel was in de tweede helft van de 19de eeuw een belangrijke bron van inkomsten. In 1908 startten de eerste ontginningen, die in de Eerste Wereldoorlog een krachtige impuls kregen.

De Tweede Wereldoorlog vormde een keerpunt in de geschiedenis van Venray. Het economische en maatschappelijke leven raakte volledig ontregeld. Al snel na de oorlog bleek dat Venray een nieuwe weg moest inslaan. Industrialisatie was een noodzaak geworden om de structurele werkloosheid het hoofd te bieden. Vanaf 1949 vestigden zich kleine industrieën op een terrein aan de Maasheseweg. In 1953 werd Venray door het Rijk aangewezen als industrialisatiekern.

De grote of Sint-Petruskerk is een laat-gotisch bouwwerk, dat in de veertiger jaren zwaar werd beschadigd en nadien werd gerestaureerd waarbij de toren geheel werd vernieuwd. In de kerk bevindt zich een schat aan beelden uit de 15de en 16de eeuw, een laat-gotische koperen lezenaar, een 16de eeuwse doopvont en een rijk versierde preekstoel.

Het Geschied –en Oudheidkundig museum bezit voorwerpen uit de prehistorie, de Romeinse tijd en de middeleeuwen en een waardevolle verzameling munten.

Sint-Petrus is een stenen beltmolen uit 1856; een watermolen en de Rosmolen is te zien op het landgoed Geijsteren. De Boshuizenbergen bestaan uit zandverschuivingen en heide, afgewisseld door dennebossen, zij vormen het landgoed Geijsteren en Spraland (700 ha), één groot groengebied. Door de Heidse Peel, waar natuurlijke vegetatie en cultuurland elkaar afwisselen, loopt een gemarkeerde wandeling.

Anna Maria Canters
Echtgenote van Henricus Guilelmus Dicks
De voorouders van Jan Verbesselt zaliger.

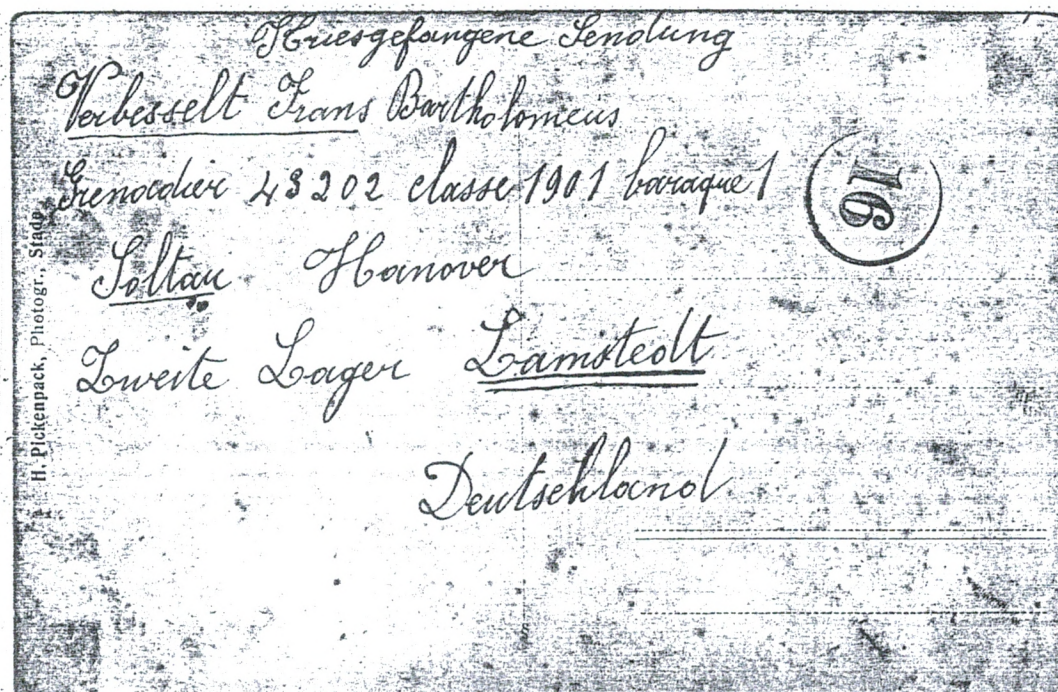
Deze foto is van de vader van JAN VERBESSELT met name:
Franciscus Bartholomeus Verbesselt geboren te Nederoverheembeek op 30 juli 1881
Overleden te Lamstedt (Duitsland) op 15 december 1918. Van beroep was hij landbouwer.
Hij huwde te Nederoverheembeek op 6 mei 1912 met Maria Philippa Coosemans, geboren te
Nederoverheembeek op 30 maart 1884 en er overleden op 28 februari 1973.

Deze foto werd genomen voor de barakken van zijn gevangenschap. Zijn gevangenennummer was 192.

De achterkant van de foto verhaald dat hij opgeroepen was als grenadier van de klas van het jaar 1901 onder het nummer 43202. Hij was als krijgsgevangene te Soltau ondergebracht in de barak nummer 1, tweede lager Lamstedt.

De foto werd opgestuurd naar de familie met een krijgsgevangene zending en gecensureerd onder het nummer 16.

MECHELS GOUDLEER IN HET STEEN TE ELEWIJT.

Jos Lauwers
Perk, dec 2002.

Toen wij in ons werk "*Perk-Elewijk, het mooie land van Rubens en Teniers*" een beschrijving gaven over het werkkabinet van Pieter-Paul Rubens op het gelijkvloers van het Steen, beperkt tot volgend zinnetje: "*(het) is behangen met z.g. leder van Cordoba, dat in de 17de eeuw ook te Mechelen gefatsoeneerd werd*", bekwam ons de lust om hieromtrent een woordje meer uitleg te vernemen. Vandaar onderstaande studie, die enig licht op deze toenmalige van behangen zou werpen.

Het is een feit dat in de loop der jongste vijf eeuwen de binnenmuren van herenhuizen, kastelen, gildenhuizen, kerken en abdijen niet enkel met tapijtwerk, maar eveneens met zijdeweefsels, beschilderd canvas, fluweel, behangpapier en, reeds in de 16de eeuw, met goudleder bekleed werden. Dit laatste hield heel wat voordelen in: het viel minder duur uit dan legwerk en wandtapijten, was beter bestand tegen de vochtigheid, ook veel duurzamer en daarbij gemakkelijker te reinigen.

Naar het einde van de middeleeuwen toe, werd het reeds veelvuldig gebruikt in Spanje, zoals we dadelijk zullen zien. In onze streken, die ingevolge dynastieke banden met dat land verbonden worden, had het duidelijk de Habsburgers aangesproken en werd door hen aldaar besteld of meegenomen. Zo viel er reeds in 1504 goudleer te bespeuren in het hotel van Filips de Schone. De hoge adel volgde zijn voorbeeld vanzelfsprekend na. Denk maar aan Filips van Ravensteyn die, zelf in Zuid-Europa verbleven hebbend, goudleren tapijten met het koninklijk wapen in zijn hotel (15de eeuw) aan de Ter Arkenstraat te Brussel in zijn bezit had.

Het Steen (Elewijk): werkkabinet van Pieter Paul Rubens, behangen met Corduaans goudleer uit de 17de eeuw (foto M. Spiessens)

Een eerste aanduiding vonden we in het feit dat te Brugge reeds op het einde van de 13de eeuw langs de zee, onder andere goederen, uit Spanje ook Corduaans leder en schaapsleder werden ingevoerd uit het koninkrijk Andalusië (Sevilla en Cordoba), eveneens uit Navarra en Aragon, Castilië en Leon, verder leder en huiden uit Galicië, uit Fez in Afrika en uit het koninkrijk Marokko. Het goudleder werd inderdaad ingevoerd door Arabieren, gekend als **Moren**, een naam die door de Romeinen gegeven was aan **Afrikaanse Berbervolkeren** (Lat. **Mauri**, bewoners van Mauretanië).

De Islamitische legers, die sedert de 8ste eeuw via Spanje Z.-W.-Europa binnendrongen, bestonden hoofdzakelijk uit **Moren**. Zij zijn ook de dragers geweest van de hoge Mahomedaanse cultuur, die zich vooral in de 11de en 12de eeuw in Spanje op bijzondere wijze ontplooidde. Het staat vast dat de Moren daarvan voornamelijk tijdens de 13de eeuw de meest hoogstaande blijken leverden, waarvan het Alambra van Granada, het Alcazar van Sevilla en de kathedraal van Cordoba heden ten dage nog zichtbare bewijzen zijn. Van 756 tot 1031 regeerde in het Mahomedaanse Spanje de dynastie der Omajjaden, met Cordoba als hoofdstad.

Om dit te staven, vermelden we dat goudleer makers van Barcelona reeds in 1316 in een ambachtsgilde verenigd waren. Allengs verspreidde deze techniek zich via Spanje naar heel West-Europa, waar goudleer in de 17de en 18de eeuw als bekleding voor wanden en zetels in zwang kwam. Cordoba kreeg zo'n grote roep voor de vervaardiging van goudleer, dat men aan die werkwijze de naam van deze stad ging geven. Het echt goudleer bestaat uit vierkant of langwerpige gesneden huiden, die met naald en draad aan elkander werden geregen. Nadat ze voldoende plastisch gemaakt was, werd de oppervlakte van de huid bewerkt met vele soorten stempels, waarmede figuren in reliëf verkregen konden worden.

Door het aanbrengen van bladzilver en het toevoegen van kleuren, konden prachtige kleureffecten bereikt worden. Aanvankelijk werden deze patronen veelal in "*rapport*" verwerkt, d.w.z. dat de diverse vakken in het patroon op elkaar aansloten. Later ging men ertoe over het goudleer te gebruiken als ondergrond voor enorme muurschilderingen. In het ornament is de gehele ontwikkeling van de decoratieve kunst van Renaissance naar Barok te volgen, waarbij de techniek tot een verbluffende hoogte werd opgevoerd.

Oorspronkelijk was het goudleer vrij vlak van uitzicht, doornaad en deels beschilderd, maar tijdens de 17de eeuw veroverde het in reliëf geperst goudleer de markt. Veelal vormden jachtscènes, danspartijen, tuinfeesten e.d. de stof voor de onderwerpen die op dit behang werden uitgebeeld. Het door stempels gerealiseerde hoogrelief droeg als vanzelf de voorkeur van de tijdgenoten weg. Naderhand werd allengs overgeschakeld op meer effen decoratie en vooral beschildering hoog aangeslagen.

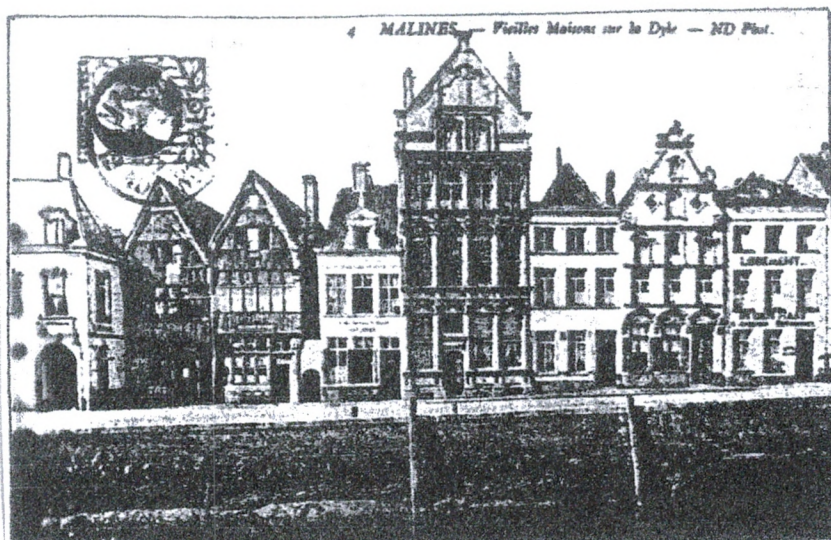
Het goudleer behang was ook wel kostbaar, maar niettemin praktisch onverslijtbaar. Dat laatste schijnt naderhand in vele gevallen aanleiding te zijn geweest om deze bespanningen te verwijderen en ze te vervangen door wandtapijten of olieverfschilderingen. Net als in de schilderkunst en in de tapijtweefkunst komt er in het goudleer een grote verscheidenheid van motieven voor: vogels te midden van ranken met bloemen en vruchten, allegorische voorstellingen – zoals de "*Vijf Zinnen*" in het Brouwershuis te Antwerpen –, jachttafereelen en personages in een park, godsdienstige uitbeeldingen e.d.m.

De Mechelse goudleer fabricatie.

Dat de kunst van het goudleer maken al vroeg in onze streken ingang vond, zal wel te danken zijn aan onze uitgebreide handelsbetrekkingen met Zuid-Europa. Vlaamse steden als Brugge en Mechelen dankten hun bloeiend economisch leven voor een deel aan hun centrale ligging binnen het netwerk van de toenmalige internationale handel. In Brugge werden goederen aangevoerd uit vrijwel alle landen van Europa, zelfs uit Afrika en Azië. Tot in de 9de eeuw paalde het aan de oever van een baai van de Noordzee.

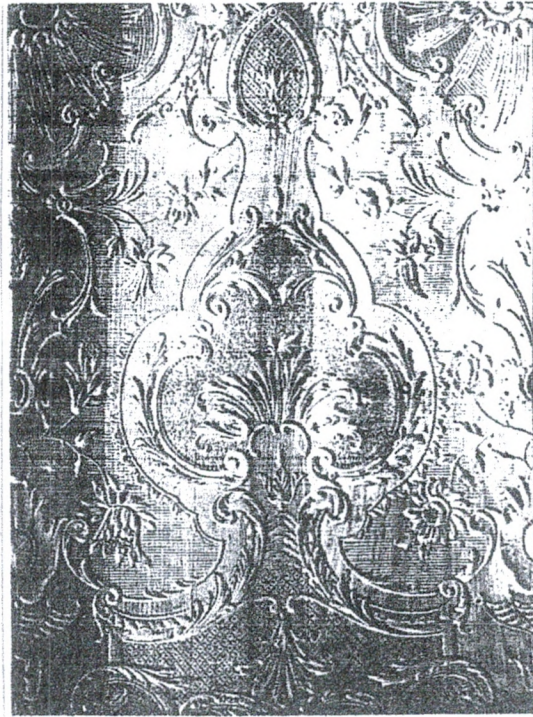
Volgens het Poortersboek van de Dijlestad, kan men met zekerheid vaststellen dat het oudst gekende atelier in de Nederlanden dat was van de ingeweken Duitser Valentijn Klee, in 1501 herkomstig uit Bamberg, die zich eerst in Antwerpen had gevestigd maar in 1511 als Mechels poorter werd ingeschreven. Hij was waarschijnlijk door Margaretha van Oostenrijk naar hier geroepen, toen zij hem een bestelling van goudleer deed voor de Sint-Pieters en Pauluskerk te Mechelen en zou later door

De Mechelse Vismarkt, ets van Albert Geudens.

Prachtige gevels aan de Zoutwerf te Mechelen voor 1914.
"De Zalm" was eertijds het ambachtshuis van de vishandelaars,
thans "Museum der oude Mechelse Kunstambachten"

keizer Karel naar Frankrijk gezonden zijn. Tijdens volgende eeuwen bleef de productie van goudleder voortleven te Mechelen, al werd veel dergelijk werk in Vlaanderen nu vanuit Spanje via Antwerpen nog ingevoerd.

Mechels goudleder.

Ook Mechelen was een belangrijke handelsstad. De leernijverheid bloeide er en het is dus heel waarschijnlijk dat onze leerbereiders, kundige vaklui als ze waren, deze kunst zelf van vreemde werklieden aanleerden en toepasten. Het staat vast dat de stad Mechelen in de 17de eeuw wijd en zijd bekend stond voor haar goudleder fabricatie. Vooral de familie Vermeulen waarover we het verder nog zullen hebben, speelde daarin een belangrijke rol. Heel Europa werd door de Mechelse producten overspoeld!

Antwerpse groothandelaars, behangers en stoffeerdere, rijke burgers en kunstenaars die een nieuwe woonst bouwden of sommige vertrekken in hun bestaande woning wensten te verfraaien, kwamen zich in de Dijlestad bevoorraden. Het verwondert ons dan ook geenzins dat Pieter Paul Rubens in 1635, bij het renoveren van zijn nieuw verworven "t **Steen**" te Elewijt, zijn werkvertrek met Corduaans goudleder uit een Mechels atelier liet behangen. Dit was ook het geval met de firma Forchoudt uit Antwerpen, die in Mechelen haar goudleder bestelde.

Ook Giliam de Blaes maakte er goudleder "*hooch verheven op zijn Hollants*", dat als Noord-Nederlands werk te Wenen werd verkocht. Hij liet zelfs twee stempelplaten graveren bij Johannes van Hatten, graveur general van Zijne Majesteits munte, waarvoor hij de Geheime Raad om een oktrooi verzocht, opdat niemand gedurende "*12 jaeren die graveure genaemd den Triumph der Engelen*" zou mogen kopiëren, welk rekest doorgezonden werd aan de stadsmagistraat van Mechelen, die er op 27 augustus 1685 gunstig advies aanhechtte.

Het goudleder is uiterst zeldzaam geworden en meestal kan men het nog alleen in musea bewonderen. We denken hierbij aan één van de prachtigste huizen die Mechelen nog rijk is: "**De Zalm**" aan de Zoutwerf 5. Het was eertijds het ambachtshuis van de vishandelaars, dat in 1530 met een merkwaardige renaissancegevel verrijkt werd. Zwaar beschadigd tijdens een luchtaanval op 19 april 1944, werd het in 1959 op geslaagde wijze gerestaureerd en ingericht als "**Museum der oude Mechelse kunstambachten**". Onder de voortbrengselen van de vroegere Mechelse kunstnijverheden neemt de goudleder fabricatie hier een eervolle plaats in.

Twee bladen goudleder van ca. 1530
Museum "De Zalm", Mechelen (foto ACL.)

Goudleder in het Brouwershuis te Antwerpen (foto ACL.)

We citeren verder het **Museum Plantin-Moretus**, Vrijdagmarkt 22, en het beschermde **Rubenshuis**, aan de Wapper 9-11 te Antwerpen. De **Abdij van Averbode**, het omwalde **kasteel van de Prinsen de Merode** te Westerlo, ten slotte het **kasteel 't Steen** te Elewijt, dat tijdens de bewoning door de familie Maison (1950-1990) af en toe voor het publiek werd opengesteld. Wellicht zijn er nog tal van andere gebouwen in ons land die met goudleer werden opgesmukt.

Tijdens de 17de eeuw werd de concurrentie met andere wandbekledingen steeds groter. De woelige periode van de Franse Revolutie, waarin kastelen en abdijen geplunderd werden, was voor de goudleer nijverheid noodlottig en zou haar helemaal ten ondergang brengen. Samen met het "*Ancien Régime*" verdween dan ook het gebruik van goudleder. De tijden erna waren weinig geschikt om een oude kunstnijverheid te doen herleven. Na de Franse Revolutie was zij te Mechelen in handen van de Versluysens, die gedurende de 18de eeuw de voornaamste Mechelse goudleermakers waren.

Werkplaatsen elders.

Het goudleer werd niet alleen te Mechelen, maar in de 17de eeuw ook te Antwerpen, Brussel, Gent, Leper en Rijsel gefabriceerd. Eén van de mooiste interieurs ontmoeten we nog op het nummer 20 van de Adriaan Brouwerstraat te Antwerpen, zijnde het beschermde **Waterhuis of Brouwershuis**. Dit eigenaardig museum bezit een prachtige **raadszaal der brouwers**, behangen met goudleer. Te Brussel werd in 1612 een octrooi verleend voor het fabriceren van Spaans goudleer. In de industriële telling van 1764 noteerde Brussel in zijn goudleer bedrijven één persoon onder de zelfstandige beroepsbevolking, naast 34 personen in de niet-zelfstandige.

Ook in Torhout zagen we tijdens onze exploratietocht in het **waterslot van Wijnendale** een merkwaardig interieur met wandbekleding in Corduaans goudleder. Het **stadhuis van Veurne** pronkt eveneens in zijn **trouwzaal** op het gelijkvloers met een behang in Mechels goudleer uit 1693. Zelfs in Wondelgem kregen we het wapenschild van de Gentse bisschop M.A. van der Noot te zien, die er in 1768 een **pastorie** liet bouwen, waar het salon met Corduaans leder behangen werd.

Deze opsomming brengt ons, samen met de reeds *in fine* van vorig alinea vermelde plaatsen, alleszins een welgevuld lijstje van wat er in Vlaanderen nog door het publiek kan bezocht worden aan goudleer ornamenten maar, zoals reeds hoger gezegd, zijn we ervan overtuigd dat er nog tientallen andere ontoegankelijke gebouwen in privaat bezit in onze Vlaamse steden en gemeenten voorhanden zijn, waar goudleer behang nog steeds de bijzondere vertrekken van bepaalde woningen siert.

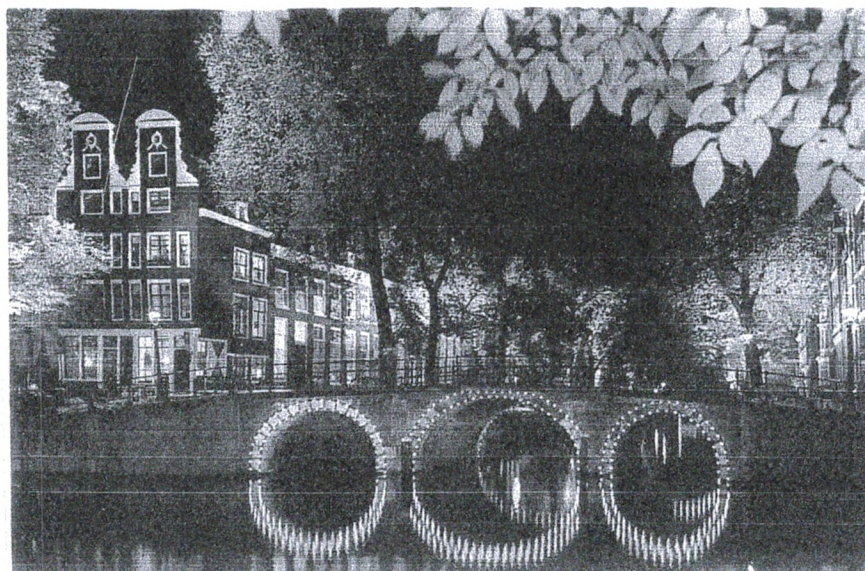
Dit alles bewijst dus dat ook Vlamingen, precies zoals voor het tapijt weven, de kunst van de goudleer fabricatie gingen leren. De waardering voor het Mechels goudleer, dat zeker met de uitvoering, met de op het leder aangebrachte tekeningen en de kleuren uitstaan had, moet evenwel onderzocht worden in de keuze van het leder, dat voor de fabricatie gebruikt werd. Waar de meeste Europese goudleer makers schap –of geitenleer gebruikten, werd het Mechels product op **kalfsleer** gefabriceerd. Dat heeft in grote mate bijgedragen om de voortbrengst uit de Dijlestad hoger te doen waarderen dan die van andere herkomst.

Wie beide soorten wil vergelijken, bezoekt eens het Plantin-Moretusmuseum in Antwerpen, waar de **Justus Lipsiuskamer** met Spaans en het aanpalend **bureau** met Mechels goudleer werd behangen. Hij zal duidelijk het verschil in factuur en glanseffecten merken. De best bewaarde specimina en allicht ook de mooiste, uitgetekend in vierkante vakken en in Mechelen vervaardigd in 1780, zijn nu nog in al hun pracht te bewonderen in de **Abdij van Averbode**.

In Italië was Venetië het middelpunt van deze nijverheid en in Frankrijk vond men goudleer te Parijs, Lyon en Avignon.

In Holland werd de fabricatie van goudleer beoefend in Amsterdam, Middelburg, 's Gravenhage en 's Hertogenbosch. Voor Amsterdam en Den Haag werden Hans le Maire en Jacob Dirickz genoemd als meesters in de goudleer fabricage. Vooral hier is de invloed der Franse kunstenaars zeer groot geweest, in het bijzonder de ornamentiek van Jean Lepautre en later Daniel Marot, de schepper van de Hollandse Lodewijk XIV –stijl. Behalve in de musea vindt men bespanningen met goudleder nog fragmentarisch in verschillende aanzienlijke behuizingen uit de 17de en 18de eeuw; interieurs met goudleder geheel in de oorspronkelijke toestand zijn echter in Nederland zeer zeldzaam; het huis "**De Rozijnkoord**" te Dordrecht uit 1672 heeft zulk een interieur, evenals de **regentkamer** van het Sint-

Pietershof te Hoorn. In Den Haag worden de wanden van de **Statenzaal** (1697) van het **Binnenhof** vermeld als behangen met *namaak* goudleer.

Amsterdam is niet alleen bekend om zijn oude gevels en grachten, het was in de 17de eeuw ook één der voornaamste producenten van lederbehang in navolging van Mechels goudleer.

Van huiden tot bezilverde samsons.

In het Mechels Stadsarchief bevond zich destijds het "*Secreetboec van schoone diversche en eerlijcke konsten, gevonden door Jan Vermeulen, goudleermaker der Stadt Mechelen, Anno 1677*". Het werd, nog voor de Eerste Wereldoorlog, afgeschreven door A. Jansen uit Mechelen. Ook het boek van Fougereux de Bondaroy, *Description des Arts et Métiers, 1761* werd door A. Jansen gekopieerd. Beide documenten konden in 1968 door H. Bossuyt uit Herselt bij laatst genoemde, toen 94 jaar oud geraadpleegd worden. Dat zijn zowat de oudste bronnen, die ons wegwijs gemaakt hebben in tal wat facetten betreffende deze studie.

De vellen werden vooraf op droogzolders opgehangen en dienden om de 14 dagen *geklopt* te worden. Hieruit werden ze naar de waterwerkplaats verhuisd voor het *weken* in de *nijpput* (waar ze met ijzeren *nijpers* werden opgehangen); het *pelen* (of in een kalkput gedompeld worden om de huidlaag op te lossen, gelegen tussen het bovenste van de lederhuid en de opperhuid om aldus de haren los te maken); het *puren* (of lossen van de eigene stroefheid van de vellen om ze soepel te maken) en het *schaven* (om ze van gelijkte dikte te maken).

Het looien van het leder bestond erin de dierenhuiden met plantaardige looistoffen van ter plaatse te bewerken om leder te bekomen. Bij ons en in Frankrijk gebruikte men daartoe eikenschors, in Duitsland meestal pijnschors, terwijl in Rusland bijna hoofdzakelijk met wilgen en berkenschors werd gelooid. Aangezien eikenschors een heel vast leder geeft (b.v. voor zolen), moest de goudleermaker *sumak* gebruiken om soepel leder te bekomen. Sumak was de naam van een heester (*Rhus coriaria*), die tot stof gemalen werd. *Tonleer* was het in een ton gelooid leder. Dit systeem, uitgevonden door Antoon, Pieter en Gillis Vermeulen omstreeks 1650, speelde een grote rol in de Mechelse goudleer nijverheid, zodanig dat de faam der Mechelse fabrikanten en de uitvoer naar vreemde landen nog toenam. Hun fabriek telde 120 arbeiders.

De gelooid vellen werden dan uit de ton gehaald, flink gespoeld en op een tafel *uitgestrekt* en naar alle richtingen uitgestreken met een soort zwaar strijkijzer om het water uit het vel te duwen, het leder effen te maken en de oppervlakte van het vel zoveel mogelijk te vergroten. Daarna werden de vellen winddroog gemaakt en vervolgens tot vierkant of rechthoek uitgesneden, die men samson noemde, meestal 70-80 cm lang en 50-65 cm breed. Nu was het leder klaar om *vergulde* te worden, d.i. om er goudleer van te maken.

Eigenaardig is wel dat het leder niet belegd werd met bladgoud, maar met bladzilver, om het gewenste effect te bekomen. Bladgoud was te duur en zilver bood veel meer mogelijkheden. De goudleer maker kon inderdaad allerlei lakken en vernissen in de meest diverse kleuren aanwenden op zilver. Op goud zou dat heel andere resultaten gegeven hebben. Het *bezilveren* bestond erin met de blote hand *perkamentlijm* (huidenlijm) in een vrij dikke laag open te strijken op de *samsons*, zelfs tot tweemaal toe, omdat het leder een gedeelte van de lijm opslopte. Het zilver werd in zeer dunne blaadjes door het goudslagers ambacht geleverd, dat op zijn beurt zijn bestaan vooral aan de bloei van de goudleer nijverheid te danken had.

Eenmaal gedroogd werd het zilver *gebruineerd*, d.i. met een gladde steen gewreven (of *gepolierd*) om het meer glans te geven. En hier precies speelt de soort leder een grote rol. Het *kalfsleer*, door de Mechelaars gebruikt, had een goede gladde nerfkant met een vaste en stevige textuur en vormde een goede ondergrond voor de prachtige zilverglans, die deze van zilver op schaapsvel sterk overtrof, omdat de textuur van deze laatste soort vellen lossier is.

Afwerking met goudvernis en drukplaten.

Na het bezilveren werd de goudvernis op het leder uitgestreken, allicht de belangrijkste bewerking in de hele fabricatie. Het betrof een vernis, die door de goudleermakers zelf was samengesteld en waarvan het recept in het grootste geheim bewaard werd. Dankzij gegevens uit het "*Secretboek van Jan Vermeulen*" wist H. Bossuyt er een aantal bestanddelen uit op te diepen: smout en lijmolie, hars van thuyabomen, collofonium (hars van Colophon, een stad in Klein-Azië, in feite een afvalproduct van de terpentijndestillatie, geel en doorzichtig), ook nog *aloe* of sap uit vleesachtige bladeren van een Afrikaanse plant, en één pond *aspalt* of pek. Gekookt en gezeefd werd het bekomen product gemengd met 20 pond *amber*, voortkomend uit de darm van de potvis en die drijvend op zee werd gevonden, welke gesmolten werd met een halve pint lijnolie. Het was deze goudkleurige vernis, die op de gepolijste zilverbladen werd aangebracht en het leder zijn prachtige goudglans schonk.

Het voornaamste werktuig tot het drijven of opstoten van het leder was de drukplaat. Het was een bewerkte stempel, waarin de figuren, die op het leder verheven moesten voorkomen, met beitel of boor uitgehaald waren. De platen waren gewoonlijk van hout, soms ook van koper. In Mechelen stonden hiertoe steeds beeldhouwers paraat. Nadat de tekening in zuiver gouden lijnen in het leder stond, werd het geheel door een gepaste kleuring voltooid. Dit was het z.g. gronderen, het leggen van de kleur die, buiten het goud, diende te overheersen. Voor hooggoud nam men gewoonlijk rode of bruine gronden, voor bleekgoud groene, witte of blauwe gronden. Bij Mechels fabrikaat had bleekgoud doorgaans voorkeur.

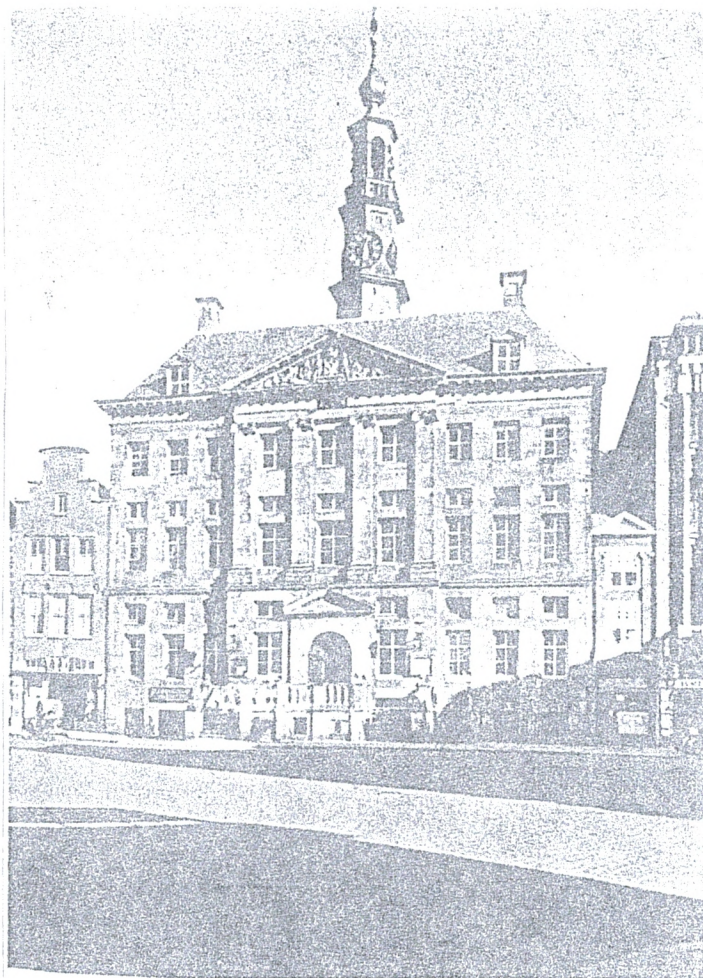
Vermelden we tenslotte nog dat goudleer, behalve voor wandbekledingen, ook werd aangewend tot het versieren van altaarstukken, enz. In oude rekeningen wordt wel eens melding gemaakt van goudleren tafeltapijten en identieke kussens. De Mechelse goudleermakers hadden klientele in Hamburg, Danzig, Stockholm, Kopenhagen en Archangel. Ze voerden uit naar de bijzonderste landen van Europa, zelfs naar Moscovie, Klein-Azië en Perzië.

Nog een toemaatje. Het toeval wilde dat we, als lid van het Koninklijk Geschied –en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant, bij gelegenheid van onze Gouwdag op maandag 1 mei 2000, de Nederlandse stad 's **Hertogenbosch** verkenden, gelegen aan de noordergrens van het oude hertogdom Brabant, één van de vier hoofdsteden van Brabant. Bij een bezoek aan het **stadhuis** vernamen we dat het tot de fraaiste van Nederland behoort. Na een brand in 1669 besloot men op dezelfde plaats van het vroeger laatgotisch stadhuis waarvan kelders en muren uit 1529 gespaard bleven, een nieuwe gevel in classicistische barokstijl te bouwen (1670), naar de plannen van stadsbouwmeester Claes Jeremiasz Persoons. Wat ons evenwel bijzonder interesseerde was dat de **wethouderskamer**, met haar rijke barokschouw, behangen is met Mechels goudleer. Ook de **trouwzaal** op het gelijkvloers in de achterbouw pronkt met een fraaie balkenzoldering; betimmering en goudleerbehang stammen uit de eerste helft van de 17de eeuw.

Bij een korte beschrijving van dit vertrek door de gids, schetste deze bondig de oorsprong van het goudleer vanaf de Moren. Wij wisten reeds dat er zich gedurende de voorbije eeuwen enkele wijzigingen in de keuze van de grondstoffen hadden voorgedaan. We vermeldden ook al in dit artikel dat Mechelen soepeler *kalfsleer* verkoos boven schape –of geitenleer elders. Ook inzake looistof primeerde bij ons eikenschors, naast pijnboomschors in Duitsland, wilgen –en berkenschors in

Rusland. Nu vertelde de gids ons daarbij nog dat voor de fabricatie van goudleer eiwit gebruikt werd voor het vernissen (dus i.p.v. goudvernis). Uit dit alles mogen we derhalve afleiden dat zaken die plaatselijk aanwezig waren en betere evenwaardige eigenschappen bezaten, dikwijls oudere gewoonten verdrongen. Een mens is nooit te oud om te leren!

Stadhuis 's Hertogenbosch (Nl., barokstijl, 1670), waar wethouderskamer en trouwzaal bekleed zijn met Mechels goudleerbehang uit eerste helft 17de eeuw.

Bronnen:

- * Jan Vermeulen, *Secreetboec van schoone diversche ende eerlijcke consten*, gevonden door Jan Vermeulen goudleermaeker der Stadt Mechelen, Anno 1677.
- * Fougereux de Bonderoy, *description des Arts et Métiers*, 1761.
- * H. Boussuyt, *Het Mechelse Goudleer*, in *Ons Heem*, jg. 26, nr. 4, Hooimaand 1972
- * Prof. Dr. Jozef Duverger, in *Twintig eeuwen Vlaanderen*, delen 10, 11 en 12, hoofdstuk: Kunst en Wetenschap. *Goudleer 17de – 18de eeuw*. Heideland-Orbis N.V., Hasselt, 1978.
- * Prof. Dr. A.F. Manning & Prof. Dr. M. De Vroede, *Onze lage landen; de bewoners vanaf de ijstijd tot heden*, M. & P. Boeken B.V. Weert, 1982.
- * Marcel Kocken, *Gids voor Oud Mechelen*, N.V. Scriptoria, Belgielei 147, Antwerpen, 1981.
- * Jozef Van Overstraeten, *Gids voor Benelux, 1, Vlaanderen*, Vlaamse Automobilistenbond, Antwerpen, 1956.
- * Jozef Van Overstraeten, *Gids voor Benelux, 3, Nederland*, Vlaamse Automobilstenbond, Antwerpen, 1959.
- * Jozef Van Overstraeten, *Gids voor Vlaanderen*, Vlaamse Automobilistenbond, Antwerpen, 1965.
- * Jan Gerits, *Gids voor Vlaanderen, Toeristische en cultuurhistorische encyclopedie van de Vlaamse gemeenten*, Vlaamse Toeristenbond, 1985.
- * Omer Vandeputte, *Gids voor Vlaanderen, Toeristische en culturele gids van de Vlaamse gemeenten*, Uitgeverij Lannoo, Tielt, 1995.
- * Winkler Prins Encyclopedie, deel 9, bladz. 716-717, Elsevier Amsterdam-Brussel, 1950
- * Grote Nederlandse Larousse encyclopedie, deel II, bladz. 25, Heideland-Orbis N.V., Hasselt, 1977.
- * Jan Stengers, *Brussel; groei van een hoofdstad*, Mercatorfonds, Antwerpen, 1979.

ZEMST 1741', een ramp.

Roger Van Kerckhoven
Maart 2002.

Stel je voor dat er toen kranten hadden bestaan, ons dorp zou beslist de frontpagina's hebben gehaald. Maar of een zwerm journalisten het zou aangedurfd hebben om de ramp ter plaatse te komen verslaan, betwijfelen wij. Besmetting aarden werden gemeden... als de pest. De enige reporter die aan zijn taak niet kon ontkomen, was de pastoor. Hij had de opdracht om alle slachtoffers te registreren en... te begraven, een haast onmogelijke taak

Per jaar stierven er in de jaren 1700, tussen 20 en 30 parochianen, de maanden maart en november telden het meeste sterfgevallen. De bisschop had de deken de opdracht gegeven om de doodsoorzaken te vermelden. Daar de pastoor geen chirurgijn was, moest hij toch op de hoogte zijn van de meest courante ziekten. Hoe je al die moeilijke namen moest schrijven was zelfs voor een pastoor Latijn. Hij liet zich helpen door de plaatselijke chirurgijn maar ook hij had er moeite mee. De dood van onze chirurgijn, Guillaume Van Petegem, in 1739, was een voorteken. Precies toen pastoor Cornelis er alleen voorstond, lag de ramp op de loer. Gelukkig dat hij op de onderpastoor Van der Veken kon rekenen want de parochies van Zemst en Weerde werden samen moesten bediend. In 1739 stierven welgeteld 18 parochianen. Het jaar daarop steeg het aantal overlijdens schrikwekkend. Van de 48 overlevenden waren 25 personen ouder dan 20 jaar. Uit de date kunnen we afleiden dat het vanaf half juni heel warm was geworden. Warmte leidde onafwendbaar tot besmetting van het putwater. Het moet een lange zomer geweest zijn want de besmetting duurde tot half oktober. Als doodsoorzaak schreef de pastoor: "*rooden loop*". Deze besmettelijke ziekte tast het spijsverteringsstelsel aan en gaat gepaard met hoge koorts waarbij het aangezicht vuurrood wordt. De ziekte was voorspelbaar en kwam daarom veelal bij de armste gezinnen voor. "*Loop*" betekende dat de ziekte als het ware voortliep, zich snel uitbreidde. De oorzaak was echter besmet water, wie er niet van dronk, bleef gespaard. Voor onze parochie werd 1740 opgetekend als een jaar met uitzonderlijk veel sterfgevallen. Niemand kon vermoeden dat het jaar daarop zij zouden getroffen worden door een ramp.

De overlijdens van 1741.

De begrafenis cultus van toen zag er natuurlijk heel anders uit dan nu. Hoewel een afsterven altijd gepaard ging met verdriet, werd de dood toen meer ervaren als een natuurlijk gebeuren. Wie gestorven was moest begraven worden op het kerkhof, de begrafenis stond veel losser van het kerkgebouw. Het toedienen van het H Oliesel was een sacrament, daar besteedde de pastoor meer aandacht aan dan aan de begrafenis. De manier van begraven hing af van de stand van de overledene. Er was keuze genoeg om zich te laten onderscheiden. Om dat onderscheid weer te geven, hebben wij bij iedere overledene een afkorting vermeld.

¹ Bron: het parochieregister van Zemst Sint-Pieter.

I.C. "*in cymeterio*". Het lijk werd naar het kerkhof gedragen en begraven zonder kerkdienst, een zegening van de kist, zonder priesterkleed.

S.I.T. "*sepulto in templo*". Begrafenis met een dienst in de kerk.

S.M. "*sine missa*". De pastoor is wel aanwezig maar er is geen kerkdienst.

L.E.M. "*lecta est missa*". Met een gelezen mis.

M.I.C. "*missa in canto*". Met een gezongen mis.

S.I.A. Geen mis maar de pastoor draagt zijn albe op het kerkhof.

Januari 1741.

23 Jacobus Symons 42 jaar "*febre putrida*" **I.C.**

23 Andreas Meysmans 11 jaar **I.C. gratis kist.**

26 Wilhelmina De Roy (Rey) 69 jaar vrouw van Willem Engels **S.I.T.**

Februari.

20 **NN** van Corneel Ceulemans en Maria Moons **I.C.**

Gedoopt door vroedvrouw Maria Jacobs.

22 Maria Van Dijck, 2 jaar, **S.M. I.C.**

27 Henricus Norbertus Josephus 3 jaar zoon van Henricus Van Relgem
en Anna Maria Engels.

Maart

16 Isabella Ceuppens ongehuwd **I.C. L.E.M.**

April

1 Joannes Goovaerts ongehuwd 60 jaar **I.C.**

8 Gerardus, 9 maand, zoon van Joannes Dirickx en Maria Cluckers. **I.C. S.M.**

17 Carolus, 2 dagen, zoon van Antoon Janssen en Anna Maria de Coninck **S.M. I.C.**

Juni

8 Joes, 10 jaar, zoon van Guiliaume Coosemens **S.I.A.**

Augustus.

16 Petrus Rens, 38 jaar, ongehuwd **I.C.**

Bij testament wordt een jaargetuide gesticht waarvoor hij een stuk grond geeft dat gelegen was aan het Steynen Cruys (Halve Steen).

Tot hiertoe waren de sterfgevallen niet abnormaal. Begin september schrijft de pastoor dat "*dysenterie*" is uitgebroken op de grens van de parochie. Hij bedoelt hiermee de omgeving van de Vennestraat in Zemst-Laar, de Beekveldstraat en de Halve Steen. Diegenen die daaraan gestorven zijn, worden voorafgegaan door een D.

September 1741.

6 **D.** Henricus de Keersmaeker, 2 jaar. **I.C. M.I.C.**

9 **D.** Petrus Cnops, 11 jaar **I.C. S.M.**

9 **D.** Petrus, 9 maand, zoon van Michael van Rompay en Anna Persoons **I.C. S.M.**

- 15 NN, dochter van Petrus van Messem en Maria Vermeiren. Gedoopt door de
vroedvrouw.
- 16 **D** Jacoba van Steenwinkel, 6 jaar. **I.C.**
- 17 **D** Anna Timmermans, 25 jaar ongehuwd. **I.C.**
- 17 **D** Petronella Mertens, 4 jaar **I.C. S.M.**
- 17 **D** Anna Dudts **I.C. S.I.A. M.I.C.**
- 18 **D** Maria van der Elst 48 jaar, vrouw van Judocus van Wambeek **I.C.**
- 18 **D** Philipus zoon van Nicolaas Mertens en Fransisca Coevens **I.C. M.I.C.**
- 19 **D** Anna Maria, 5 jaar, dochter van Jacobus Lauwers en Barbara Lauwers **M.I.C. I.C.**
- 20 **D** Joannes Cnops, 12 jaar **I.C. S.M.**
- 20 **D** Petrus, 3 jaar, Zoon van Walter Goovaerts en Jacoba van Steenwinkel **M.I.C.**
- 20 **D** Andriana Verlinden, 24 jaar, dochter van Joannes. **I.C.**
- 21 **D** Petrus Persoons, 23 jaar oud, ongehuwd...
- 21 **D** Joanna de Meef, 3 jaar **I.C. S.M.**
- 21 **D** Gommarus zoon van Gielielmus Teugels en Anna van Winge **I.C. S.M.**
- 22 **D** Henricus Lauwers, 20 jaar ongehuwd **I.C.**
- 22 **D** Catharina van Winge, 4 jaar **gratis**
- 23 **D** Martinus 4 j, zoon van Henricus Ceulemans en Maria van Steenwinkel **S.I.T.**
23. **D** Judocus, 18 maanden, zoon van Franciscus Lepage en Maria van der Elst **I.C.**
- 24 **D** Maria Persoons, 29 jaar, vrouw van Petrus Ceuppens **I.C.**
- 24 **D** Maria Coeckelbergs 60 jaar, weduwe **I.C.**
- 24 **D** Petrus Verhasselt, 64 jaar, man van ... Verschaeren **gratis.**
- 24 **D** Antoon, 5 jaar, zoon van Henricus van Oosten en Anna Maria Bosmans **I.C.S.M.**
- 25 **D** Maria dochter van Nicolaes van Vaeck en Maria Lemmens **gratis.**
- 25 **D** Elisabeth, 1 jaar, dochter van Joannes Leemans en Cornelia Buelens **I.C.S.M.**
- 25 **D** Maria, 3 jaar, dochter van Petrus Lauwers en Anna Sas **I.C. S.M.**
- 26 **D** Joanna, 3 jaar, dochter v. Norbert Muyltermans en Maria van den Eynde **I.C. S.M.**
- 26 **D** Gielielmus, 1 jaar, zoon van Petrus Ceuppens en Maria Persoons **I.C. S.M.**
- 26 **D** Joseph, 2 jaar, zoon van Nico Mertens en Francisca Coevens **I.C. S.M.**
26. **D** Barbara, 6 m, dochter v. Francis v. Steenwinkel en Catherina v Relegem **I.C. S.M.**
- 26 **D** Henricus, 5 maanden, zoon van Andreas van Bever en Maria Ceulemans **S.I.T.**
- 27 **D.** Anna Jacobs, 14 jaar **I.C. S.I.A. M.I.C.**
- 27 **D** Joos Bapt. 13 jaar, zoon van Nico Mertens en Francisca Coevens **I.C. S.I.A.M.I.C.**
- 27 **D** Francis, 9 jaar zoon van Hendrik Adriaens en Maria Wijns. **I.C. M.I.C.**
- 27 **D** Anna Catharina, 6 jaar dochter van Ludovicus Weyndrickx en Anna Maria
Coenegras **I.C. S.M.**
- 27 **D** Hendrik Moons 70 jaar, man van Christiane Waeyenberg **I.C.**
- 27 **D** Cornelius Lauwers, 31 jaar ongehuwd **I.C.**
- 27 **D** Catherina Haelewaeters, 31 jaar ongehuwd **I.C.**
- 28 **D** Egidius, 10 jaar, zoon van Jan Goovaerts en Catherina Vermeiren **gratis**
- 28 **D** Antoon, 14 jaar, zoon van Clement Lauwers en Joanna Moons **S.I.A. gratis**
- 28 **D** Joanna Maria, 10 jaar, dochter van Antoon Lauwers en Maria Nobels **gratis**
- 28 **D** Maria, 8 jaar, dochter van Laurent van Boxem en Anna Coeckelbergs **gratis**
- 28 **D** NN van Jan Bapt. Goovaerts en Anna Naegels **I.C. SM**
- 29 **D** Margareta Goovaerts, 78 jaar **I.C.**
- 29 **D** Anna Maria, 5 jaar, dochter van Josephus Daems en Elisabeth Juliens **I.C.S.M.**
- 29 **D** Joannes, zoon van Jan Lauwers en Maria Janssens
- 30 **D** Joanna Coenegras, 26 jaar ongehuwd **I.C.**

oktober.

- 1 D Mathias Lauwers, 48 jaar, man van Maria Verdoodt **I.C.**
- 1 D Catherina, 11 jaar, dochter van Joannes Daems en Elisabeth Juliens **I.C. M.I.C.**
- 1 D Joannes, 2 maand, zoon van Nico van den Wijngaerd en Catherina Vercammen **I.C. S.M.**
- 2 D Francis, 2 jaar, zoon van Gielielmus van Steenwinkel en Catherina Wouters **I.C. S.M.**
- 2 D Maria, 4 jaar, dochter van J. Bapt. Gunaerts(?) en Jacoba Verlinden **I.C. S.M.**
- 2 D Catharina, 3 jaar, dochter van Francis Lepage en Maria van der Elst **I.C. M.I.C.**
2. D Norbertus Muyltermans, 68 jaar, man van Maria van den Eynde **I.C.**
2. D Egidius, 6 jaar zoon van Hendrik Adriaens en Maria Weyns **I.C. S.M.**
2. D Catharia, 28 jaar, zwakzinnig, dochter van Jan en Catherina Ven Erp, **S.M. S.I.A.**
2. D Joannes, 6 jaar, zoon van Joannes van de Putte en Maria Lauwers, **gratis**
- 2 D Anna Verdoodt vrouw van Jan Robeyns, **gratis.**
- 3 D Giullielmus, 11 dagen, zoon van Francis Lepage en Maria van der Elst **I.C. S.M.**
- 3 D Joanna, 4 jaar, dochter van Joannes van Dam en Cecilia Coosemans **I.C. S.M.**
- 3 D Joanna 18 maand, dochter van Hendrik van Oosten en J. Maria Bosmans **I.C. S.M.**
5. D NN, zoon van Antoon Janssens en Maria Moons **I.C. S.M.**
(gedoopt door vroedvrouw Catherina Lambrechts)
- 6 D Margareta Janssens, 76 jaar, weduwe Christiaan Elias **I.C.**
6. D Alexander, 8 jaar, zoon van Alexander Muyltermans en Maria van den Eynden **I.C. M.I.C.**
- 7 D Jacoba, 12 jaar, dochter van Egide Goovaerts en Joanna Muyltermans **S.I.A. M.I.C.**
- 8 D Joanna Goovaerts, 62 jaar, vrouw van Frederik Moons **I.C.**
- 8 D Martina van den Eynden, 40 jaar, vrouw van Jan van der Weerden **I.C.**
- 9 D Adrianus van Steenwinkel, 77 jaar **I.C.**
- 10 D Joannes, 4 jaar, zoon van Antoon van Winge en Maria de Bauw, **gratis**
- 10 D Martina, 7 jaar, dochter van Joannes Daems en Elisabeth Juliens **I.C. S.M.**
- 11 D Joannes Verlinden, 52 jaar **I.C.**
- 12 D Catharina, 19 jaar, ongehuwde dochter van Joannes Meys en Lucia Van Relegem **I.C.**
- 14 D Catharina, 2 jaar, dochter van Joannes van Winge en Anna Symons **I.C. S.M.**
- 14 D Judocus, 18 maand, zoon van Egide de Bock en Elisabeth Haevermans **I.C. S.M.**
- 15 D Barbara Verbeyst, 80 jaar, vrouw van Guillaume van Winge **I.C.**
- 15 D Cornelkis, 12 jaar, zoon van Joannes Leemans en Lucie Meysmans **I.C. L.E.M.**
- 17 D Jacobus, 3 jaar, zoon van Joannes Leemans en Lucia Meysmans **I.C. L.E.M.**
- 17 D Catharina, 13 jaar, dochter van Antoon Verhoeven en Lucia de Keersmaker **I.C. gratis**
- 18 D Petronella Francisca, 2 1/2j., dochter van Guilliam van Petegem en Anna van Crombruggen **I.C. L.E.M.**
- 20 D Livinus, 6 maanden, zoon van Gabriel van Dijck en Anna Jennet **I.C. S.M.**
- 20 D Catharina van den Eynde, 61 jaar, vrouw van Adriaen van Lint **I.C.**
- 22 D Maria, 18 maanden, dochter van J.B. Verhaeren en Maria van Relegem **I.C. L.E.M.**
- 23 D Catharina, 5 jaar, dochter van Petrus van Messem en Maria Vermeiren **I.C. M.I.C.**
- 23 D Antoon, 18 maanden, zoon van Petrus Lepage en Catharina Lambrechts **I.C. S.M.**
- 24 D Catharina Crochet (Croquet), 16 jaar, ongehuwd **gratis**
- 25 D Mattheus Janssens, 70 jaar, wedenaar van Catherina de Groof **I.C.**

- 25 **D** Hyacinthus, 4 jaar, zoon van Guil. Coosemans en Catharina de Ceuster **I.C. S.M.**
- 26 **D** Barbara de Rey, 60 jaar, vrouw van Philipus Meysmans **I.C.**
- 26 **D** Christiane, 5 jaar, dochter van Laurent van Boxem en Anna Coeckelbergs **I.C. gratis.**
- 28 **D** Petrus, 5 jaar, zoon van Antoon Janssens en Anna Maria de Coninck **M.I.C.**
- 28 **D** Maria, 18 maanden, dochter van Petrus de Leebeeck en Anna Maria van Steenwinkel **I.C. gratis.**

November.

- 5 **D** Henricus, 6 jaar, zoon van Joannes Leemans en Lucia Meysmans **I.C. L.E.M.**
- 6 **D** Jan Bapt., 16 maanden, zoon van Egide Mertens en Joanna Cluckers **I.C. S.M.**
- 9 **D** Joannes, zoon van Francis Verbist en Anna Maria Lauwers
- 10 **D** Joanna, 15 m, dochter van Carolus van Humbeek en Barbara Hazaerts **I.C. L.E.M.**
- 11 **D** Francis Bal, 95 jaar **I.C. gratis**
- 14 **D** Joanna, 3 jaar, dochter van Guil. van Loock en Elisabeth Lauwers **I.C. S.M.**
- 15 **D** Antoon Boets 52 jaar, wedenaar **gratis**
- 15 **D** Philippus zoon van Petrus Muyldermans en Anna Maria de Gronckel.
- 16 **D** Jan Bapt. Antoon Janssens man van Joanna Moons (mazelen) **I.C. S.M.**
- 17 **D** Francis Verhoeven, 16 jaar **gratis**
- 18 Henricus zoon van Catharina Jacobs, stierf bij de geboorte **I.C. S.M.**
- 20 **D** Maria, 15 jaar, dochter van Cornelius van Steenwinkel en Barbara Stroobants **I.C.**
- 20 **D** Jan Bapt, 3 jaar, zoon van Petrus van Roy en Catharina van Dam **I.C. S.M.**
- 20 NN dochter van Willem Verschueren en Anna Maria van Tilt **I.C. S.M.**
- 23 **D** Franciscus Lauwers, 54 jaar man van Joanna Moons **I.C.**
- 23 **D** Maria van Steenwinkel, 40 jaar, vrouw van Christoffel de Leeuw **I.C.**
- 28 **D** Isabella 7 m, dochter van Henricus Haesendonck en Maria van Gijssel (mazelen) **I.C. M.I.C.**

December.

- 5 **D** Maria Coosemans, 6 jaar, dochter van Joseph **gratis**
- 7 Elisabeth, 1 dag, dochter van Antoon Daems en Florentina Lauwers **I.C. S.M**
- 11 **D** Jacobus Lauwers, 34 jaar, man van Elisabeth van Vaeck **gratis**
- 14 **D** Elisabeth van Vaeck, 40 jaar, wed. Jacobus Lauwers **gratis**
- 19 **D** Petrus, 13 maanden, zoon van Joseph Roekens en Elisabeth de Dies **I.C S.M**
- 20 **D.** Gielielmus, 5 jaar, zoon van Francis Baetens en Maria Verlinden **M.I.C.**
- 26 **D** Jan Bapt., 3 maanden, zoon van Antoon van Gendt en Maria Elias **I.C. S.M.**
- 26 **D** Martinus, 3 jaar, zoon van Petrus van Roy en Catharina van Dam **I.C. S.M.**
- 27 Petrus Vermeulen, 7 jaar, man van Petronella van Veltom (astma) **I.C.**

In het totaal stierven in 1741, 148 parochianen, waarvan 132 aan dysenterie. In Zemst-Bos vielen het meeste slachtoffers maar het centrum bleef niet gespaard. Hoe hebben de pastoor en de onder-pastoor dit opgevangen? Vooral in september en oktober waren er meerdere sterfgevallen per dag. De koster en de grafdelver moesten bijgestaan worden. De paniek moet groot geweest zijn. Iedereen was letterlijk doodsbang om het huis van een getroffen gezin te betreden. Het zoontje van koster Andreas Van Bever werd besmet en werd begraven op 26 september. Dagelijks reden de lijk karren naar het kerkhof; vanuit Zemst-Laar was dat een

heel eind. Uit de lijst weten wij dat familieleden die de stervenden bijstonden en verzorgden groot gevaar liepen om zelf getroffen te worden. Wie nog niet volwassen was, had weinig kans om de ziekte te overleven. Voor de volwassenen was de balans eveneens zwaar.

Onder de zuigelingen waren er slechts 4 sterfgevallen, terwijl er in die maanden 20 geboorten waren.

De helft van de sterfgevallen kwam uit de groep tussen 1 en 20 jaar.

X: de ouderdom, (Y): het aantal.

Voor de kinderen:

1 (10)* 2 (5)* 3 (8)* 4 (7)* 5 (6)* 6 (5)* 7 (1)* 8 (2)* 9 (1)* 10 (2)* 11 (2)* 12 (3)* 13 (2)* 14 (2)* 15 (1)* 16 (2)* 19 (1)*. Daarbij moeten we nog 8 kinderen bijtellen waarvan de ouderdom ontbrak. Dat maakt in het totaal 68 kinderen die stierven.

Voor de volwassenen:

20* 23* 24* 25* 26* 28* 29* 31 (2)* 34* 40 (3)* 48 (2)* 52 (2)* 54* 60 (2)* 61* 62* 64* 68* 70 (2)* 77* 80* 95*

Hun totaal bedroeg 30 want ook hier ontbrak een ouderdom. Heel exact zijn de cijfers niet door een gebrek aan volledige gegevens.

Achter die cijfers verbergt zich een onbeschrijfelijk verdriet want sommige gezinnen telden meerdere sterfgevallen.

Op 24 september begroef men Maria Vaeck, de anderen dag haar vader. Het gezin Mertens-Coevens betreurde drie zonen. De familie Daems-Juliens verloor drie dochters. De familie Lepage-Vander Elst treurde om het verlies van een dochter en een zoon. Het zijn een paar voorbeelden uit het drama dat onze parochianen trof.

We weten niet precies hoeveel mensen er toen in Zemst woonden maar in 1741 stierf bijna een tiende van de ganse bevolking. In het volgende decennia was de immigratie abnormaal hoog, een normaal gevolg.

In tegenstelling met wat velen dachten, werden de lichamen allemaal op het kerkhof begraven en niet in een massagraf. De data die in het register genoteerd staan, slaan op de begrafenis en niet op de dag van het overlijden.

Uit de manier van begraven blijkt de status van de familie. Reeds eeuwen was het begrafenisrecht van een parochie een van de voornaamste rechten en inherent daaraan, een bron van inkomsten. De gegevens slaan op de prijs van de begrafenis. De aanduiding **gratis** betekende dat de overledene begraven werd door de Armentafel van de parochie en daarvoor mocht de pastoor niets aanrekenen. De afkorting I.C. komt haast overal voor. Dit wil zeggen dat een priester op het kerkhof de lijkst kwam zegenen. Veel verschil tussen I.C. "*in cymeterio*" en S.I.A. "*geen mis maar de pastoor draagt de albe op het kerkhof*" was er niet, daarom kwam het slechts sporadisch voor. Voor de parochianen maakte het weinig verschil of de priester op het kerkhof een albe droeg of niet. S.M. "*sine missa*" zal wel een aantekening voor de deken zijn geweest, de pastoor verzekerde daarmee dat er geen kerkdienst was geweest, daarom werd deze afkorting alleen in combinatie met een andere aangewend. L.E.M. "*lecta est missa*" was wel een traditie voor de doorsnee parochiaan. Dat een gelezen

mis hier eerder een uitzondering was, had te maken met de omstandigheden. Daar de zieke familie en burens trof, had het niet veel zin om een kerkdienst te laten doen, de pastoor kon moeilijk meerdere diensten per dag doen. De mensen meden elkaar uit schrik om besmet te geraken. S.I.T. "*sepulto in templo*" en M.I.C. "*missa in canto*" waren voorbehouden voor de burgerij en de rijken. Om de begrafenis te laten opluisteren met gregoriaanse gezangen moest men diep in de beurs tasten. Of men in die paniekerige tijd de zangers kon overtuigen om naar de kerk te komen, blijft een open vraag. Bij dergelijke gelegenheid moesten de kaarsen, uitgedrukt in ponden was, ook worden betaald. Normaal gesproken namen de gilde broeders aan de plechtigheid deel. Koster Andreas van Bever werd rijkelijk vergoed om zo een uitvaart te organiseren. Ondanks alle gevaren besloten de gegoeden niet van hun tradities af te wijken. De pastoor en de onderpastoor werden overstelpt met oproepen om de laatste sacramenten toe te dienen. "*In extrema*" betekende zoveel als "*te laat*". De pastoor klaagde regelmatig over de grote afstanden in de parochie van Weerde en Zemst. De afstanden werden uitgedrukt in kwartieren. We vragen ons af of hij wel steeds te voet ging. Voor zover wij weten had hij geen paard. De koster zorgde echter voor vervoer indien het slecht weer was, tegen betaling natuurlijk.

Het jaar 1741 werd in het geheugen gegrift bij die het meemaakten. Een generatie lang begonnen vele gesprekken met "*Weette nog...*"

Nog een detail, de jaren 1741, 1841 en 1941 waren rampjaren... wij zijn verwittigd.

De naam VAN PELLECOM te Zemst.

Elisa Deboeck
Weerde

We zoeken alles wat kan verband houden met de familie VAN PELLECOM.

Op 20 juli 1840 werd te Sempst Jean François VAN PELLECOM geboren. Zijn ouders waren Corneille Van Pellecom en Therese Coekelberg.

Zijn overlijdensakte uit de archieven van de stad Brussel.

“Laeken 191/1892 – vertaling van het origineel. De eerste mei 1892, om drie uur in de morgen, na vaststelling, Wij, ondergetekende, Charles Nyssens, gedelegeerd schepenen, officier van de Burgerlijke Stand van de gemeente Laken, maken de akte van overlijden op van:

VAN PELLECOM JEAN-FRANCOIS, dagloner, overleden de dertigste april, op de middag, Osseghemstraat 18, in de echtelijke woning, oud een en vijftig jaar, negen maanden en tien dagen, geboren te Sempst, echtgenoot van Colette Vandezande, zonder beroep, zoon van Corneille en van Therese Coekelbergh, beiden overleden.

Op de verklaring van François Van Cutsem, uitdrager, oud zeven en twintig jaar en van Charles Louis Taelemans, zakottens, oud vijftig jaar, gehuisvest te Laeken, die getekend hebben met ons en die de drie doorhalingen als nietig aanzien. De akte werd hen voorgelezen.”

De kinderen uit het huwelijk Jean Francois Van Pellecom x Colette Vande Zande:

Pierre geboren te Schaerbeek op 17.3.1867

Gehuwd te Laeken op 5.12.1892

Van Evelgom Philomène, Françoise

François geboren te Laeken op 4.4.1869

Désiré geboren te Neder-over-Heembeek op 27.9.1871

Gehuwd te Laeken op 20.4.1871

Van Buggenhout Jeanne Marie

Louis geboren te Laeken op 27.3.1874

Gehuwd te Laeken op 29.1.1900

De Kempeneer Jeanne Marie

Frederic geboren te Laeken op 18.11.1876

Gehuwd te Laeken op 18.4.1898

Crokaert Colette

Emmanuel geboren te Schaerbeek op 20.7.1879

Mark geboren te Schaerbeek op 16.6.1882

Jeanette geboren te Laeken op 14.3.1885 (+ Laeken 9.5.1885)

Wie inlichtingen kan geven over de families **Coekelbergh**, **Vande Zande** en andere namen die voorkomen in bovenstaand verhaal zijn van harte welkom.

Semse Kroniek, Genealogie
p/a Vredelaan 29 1982 Zemst (Weerde)

Het broederschap van Sint-Hubertus te Elewijt.

Roger Van Kerckhoven

Het broederschap van Sint-Hubertus in Elewijt kende een heel andere evolutie dan de vermaarde broedersschappen in grote steden. Het was gegroeid uit de bekommernis om de viering van de patroonheilige van de parochie beter te kunnen organiseren. Reeds in 1218 was er een regeling van de tienden van Elewijt tussen de heer van Acromont en zonen en het kapittel van Anderlecht. Hoewel daarin geen verdere inlichtingen worden beschreven, zou dit kunnen wijzen op het ontstaan van de parochie. In dit geval moeten we de regeling begrijpen als een fusie van meerdere delen van Elewijt tot een parochie. De Sint-Hubertuskerk werd gebouwd aan de straat, toen zeker niet het centrum van Elewijt. De massieve toren werd opgetrokken in Romaanse stijl, het schip van de kerk lag aan de straatkant. De keuze van Sint-Hubertus werd opgedrongen door het prinsbisdom Luik dat toen in Mechelen de plak probeerde te zwaaien. Sint-Hubertus werd toen aanzien als de opvolger van bisschop Lambertus en werd helemaal niet vereerd als patroon van de jagers.

De viering van Sint-Hubertus namen een aanvang in de tweede helft van de 15de eeuw. Geraard van Kleef was de initiatiefnemer na een zege op het huis van Egmont op 3 november 1444. In die periode had er een verschuiving plaats van de heilige Eustachius naar de heilige Hubertus. In de tweede eeuw Bekeerde Placidus, een officier, zich na een visioen. Hij had een hert gezien met een kruis tussen het gewei. Na zijn bekering veranderde hij zijn naam in Eustachius. Alle afbeeldingen van voor 1444 van het hert, zijn gewijd aan de heilige Eustachius. Een van de belangrijkste afbeeldingen is deze van de kunstschilder Pisanello die in 1430 het jachtafereel met het hert schilderde. Ook het bekende schilderij van Albert Dürer uit 1506 stelt niet Hubertus maar Eustachius voor.

Deze rechtzetting geeft ons de zekerheid dat Sint-Hubertus als patroon van de jagers slechts vanaf 1450 aan de orde kwam. Wanneer de vieringen in Elewijt ingang vonden, kunnen we niet precies bepalen. De opkomst van de parochiepatroon, in de loop van de tweede helft van de 15de eeuw ging in Elewijt niet ongemerkt voorbij. De luister waarmee de vieringen plaats vonden werden niet door de gewone parochianen in het leven geroepen. De jacht was een privilege van de adel, langs de belangrijke jachtpartijen kwam Sint-Hubertus in een nieuw voetlicht te staan. Langs deze weg kwam de interesse bij het gewone volk terecht. Wie anders dan de familie de Wilre alias de Semse, kunnen we als organisatoren bedenken? Een jacht begon met een plechtige mis in de plaatselijke kerk. De jagers, in puik ornaat, vormde een attractie voor het volk van Elewijt. De pastoor zal er dankbaar gebruik van gemaakt hebben. Indien de jacht op 3 november, de feestdag van Sint-Hubertus, gehouden werd, dan was de stap naar een bedevaart, slechts een pasje. Alle attributen die bij de heilige hoorden, kwamen in de kerk van Elewijt terecht. Een inlichting uit 1574 laat ons weten dat een van de vijf altaren in de kerk van Elewijt voorbehouden was aan Sint-Hubertus. Is dit geen aanwijzing dat de viering tamelijk recent was? De parochiepatroon had anders wel een betere plaats gekregen.

In 1506 kwamen reeds pelgrims uit Groot-Bijgaarden om hun varkens van razende hondenbeten te genezen. Alle informatie daarover verdween op het einde van de 16de eeuw. Tijdens de godsdienstoorlogen werden de kerken geplunderd en al wat waarde had, verdween. In 1599 vermeldde E.H. De Mol, deken te Mechelen de opmerkelijke vieringen van Sint-Huibrecht in Elewijt. Pastoor Van Espen schreef dat er tijdens zijn verblijf "*veel vallende ziekten en van razernij*" verlost werden.

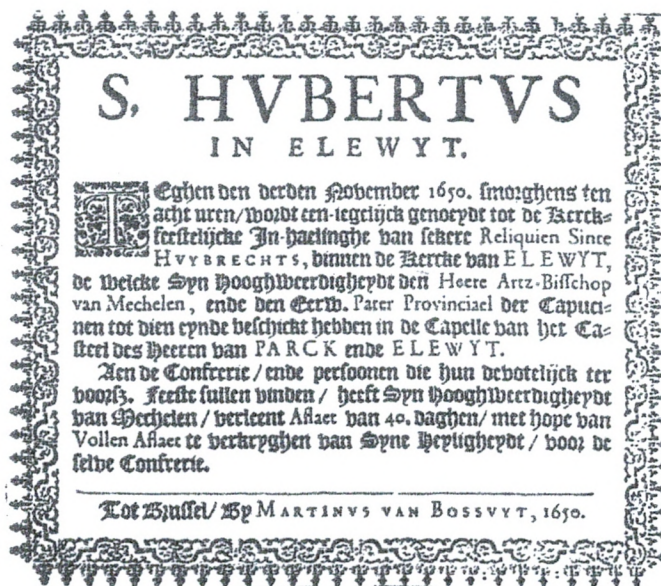
De geestelijken zaten verveeld met die wonderbaarlijke genezingen. Zij kregen van hun oversten de raad om wel de vieringen te stimuleren maar zich van elke superstitie te onthouden. Daar het brandmerken van dieren en mensen een wezenlijk onderdeel was van de bedevaarten werd die praktijk aan de koster of zijn vrouw overgelaten. Heel de organisatie was in handen van vooraanstaande parochianen die zich verenigd hadden in een broederschap. Ze zagen toe op de tradities en organiseerden de feestelijkheden. Wat de pastoor niet mocht werd door het broederschap opgelost.

Beten van razende honden moesten een bloedende wonde achtergelaten hebben om te kunnen behandeld worden. Wie ervan genezen wenste te worden, moest een noveen ter ere van Sint-Hubertus beginnen. De koster zette het brandmerk met "*de sleutel*" van de heilige. Voor mens en dier was er een aparte sleutel. Het ijzer, in de vorm van een jachthoorn, werd op de wonde gedrukt. Hij

bezorgde gewijd brood aan de slachtoffers. Het gebed werd gelezen uit een "Luiks missaal". Het bidden van negen Onze Vaders en negen Weesgegroeten moest gedurende negen dagen volgehouden worden. Over het Sint-Hubertuswater werd ons weinig losgelaten. Er is sprake van de Sint-Hubertusput waaruit het water opgehaald werd. Het moet een bornput geweest zijn in de omgeving van de kerk.

Toen de contra-reformatie, in het begin van de 17de eeuw, op gang kwam, nam de verering spectaculair toe. Pastoor Petrus Van Schoubroek, samen met het broederschap liet het altaar verfraaien met een schilderij waarop drie belangrijke fasen uit het leven van de patroon waren afgebeeld. Tijdens de laatste jaren van zijn ambtstermijn, hij overleed in 1653, werd een groot feest georganiseerd. Daar de relikwie tijdens de godsdienstoorlogen was verloren gegaan, moest een nieuwe geïnstalleerd worden. Zij werd bezorgd door de pater provinciaal van de Kapucijnen te Antwerpen. Om een relikwie te mogen gebruiken, diende de aartsbisschop ze te erkennen. Monseigneur Boonen verleende de oorkonde die de echtheid bevestigde. De oorkonde was verlucht met een afbeelding van de patroon, de wapens van de dorpsheer, de Marselaer, de wapens van Monseigneur Boonen en die van het broederschap. Een uitgedoste processie vertrok op het kasteel van de Marselaer naar de kerk van Elewijt. Paus Innocentius X verleende een volle aflaat aan al de gelovigen die op 3 november biecht en communie ontvingen in de parochiekerk. Frederik de Marselaer schonk de Stockbeemden als onderpand voor een stichting. Met de opbrengst werd een kapelaan vergoed voor het lezen van een vroegmis op zon -en feestdagen. Het broederschap betaalde voor een votiefmis die elke woensdag werd opgedragen.

De feestelijkheden van 1650 waren de start van een gouden eeuw voor het broederschap. Vanuit heide en verre kwamen bedevaarders naar Elewijt, zelfs uit Frankrijk en Holland. Het bidprentje van het genootschap hing in iedere haardstede van het dorp.

Aflaat van St.-Huibrecht.

**Sint Huybrecht jager Gods, bidt voor ons dat wy jagen
Maar op de hertejacht, opt wy daer oock eens sagen**

**Op dat gehoornde beest den hertevanger die
Gy springend van uw peerd aanbad op uwe knie**

**Soo raekt ons weytensvol van ziel spys om te samen
Te jagen op uw naem naer 't heylig jacht-veld amen**

Daaronder stond een rijm

**CoMt hUbertUs Vieren t' eLeWYt
Die Van Rasern Y WILt sYn beVrYt**

Toen de Fransen in 1794 ons land binnenvielen werd meteen het parochiale leven bedreigd. De talrijke bemoeienissen kenden hun hoogtepunt met de verplichte "eet van haat". Daar de pastoor weigerde werd de kerk van Elewijt verzegeld. De kerksluiting kwam niet als een verrassing. Er was tijd genoeg geweest om alle waardevolle zaken in veiligheid te brengen. Tussen 1798 en 1800 bleven de kerken dicht. Napoleon wenste geen confrontatie met de geestelijkheid en liet daarom de toestand langzaam normaliseren. Het concordaat met Rome, in 1802, betekende het definitieve einde van "de besloten tijd". Vanaf 1804 werden de bedevaarten naar Sint-Hubertus Elewijt hervat. In dat jaar verkreeg de pastoor de toelating voor een volle aflaat op de eerste zondag van iedere maand. Dit was een eerste voordeel aan de leden van het broederschap. Omdat de uiterlijke tekenen van de godsdienst opnieuw werden toegelaten, besloten de leden om de buitengevel van de kerk te versieren. Twee beelden uit gebakken aarde werden op de gevel aangebracht. Een ervan werd in 1914 door een obus getroffen.

Tot 1900 werden de tradities moeiteloos in ere gehouden. Vanaf de eeuwwisseling verminderde het aantal bedevaarders. Louis Pasteur had peniciline uitgevonden waarmee infecties konden behandeld worden. Voortaan behandelde de dokter de slachtoffers van hondenbeten zodat de heilige Hubertus daarvoor overbodig werd. Anderzijds maakte het treinverkeer een reis naar Saint-Hubert mogelijk voor het grote publiek dat een uitstap met een bedevaart combineerde.

De viering van Sint-Hubertus in Elewijt verwaterde tot een meer parochiaal gebeuren.

Op tweede Pinksterendag werd het houten beeld van de patroonheilige plechtig "uitgesteld" Tijdens de processie droeg men het mee in een fijn bewerkte relikwiekast voorafgegaan door de vaandeldrager met zijn geborduurde vlag. Die traditie wordt nog steeds in ere gehouden.

Het broederschap, gesticht in 1650, telde eertijds vele leden. Wie lid wenste te worden kon zich laten inschrijven bij de pastoor of de koster. Mits een kleine bijdrage kon het lidmaatschap jaarlijks hernieuwd worden. De namen van de leden werden in een register opgetekend. De leden genoten van meerdere aflaten geschonken door de pausen Innocentius, Clemens X, Pius VII en Pius VIII. Buiten de twee jaarlijkse vieringen, op kermisdag en op 3 november, hadden de leden weinig contacten. De verplichting om de missen in opdracht van het broederschap bij te wonen in de kerk van Elewijt, was voor de parochianen best haalbaar. Het geeft ook aan dat het broederschap gericht was op autochtonen. De vergaderingen, waar ook gehouden, dienden bijgewoond te worden. "Waar ook" duidt erop dat de vergaderingen niet uitsluitend in Elewijt werden gehouden. Vooral bij de stichting was de inbreng van de familie de Marselaer, heren van Perk en Elewijt, zeer groot. Frederik de Marselaer was burgemeester van Brussel bij de oprichting van het broederschap. Dat er vergaderingen op het kasteel van Perk gehouden werden, b.v. om de feestelijkheden te organiseren, is meer dan waarschijnlijk. Wij betwijfelen echter dat al de leden daaraan deelnamen. Deze manier van doen geeft ons de indruk dat het broederschap geleid werd door een bestuur en dat alle leden geen gelijke inspraak hadden. Frederik de Marselaer was ridder van het Gulden Vlies, daardoor werd door zijn voorspraak de relikwie van Sint-Hubertus verkregen en zal hij de voorzitter van het broederschap zijn. Hij bemoeide zich niet met het dagelijks bestuur. De jaarlijkse jacht op zijn domeinen was een hoogtepunt van uiterlijk vertoon. "La chasse noble au pays d'Elewyt" begon met een mis in de kerk van Elewijt. In de vallei van de Barebeek maakten de jagers jacht op waterwild. Meestal was het een valkenjacht. Met een "springstok" sprongen de helpers over de belangrijke beken. Jacht op reigers was toen zeer geliefd. Veel spectaculairder was de hazen –en de hertenjacht. Met de jachthoorn werd de meute honden opgezweept om het wild te achtervolgen. 's Avonds op het jachtdiner feestte het gezelschap rijkelijk. De heren van Perk deden geen inspanningen om het broederschap met edelen te verrijken. Zij waardeerden de volkse devotie en hielden bewust de nodige afstand. Daarom bleven de Sint-Hubertusvieringen in Elewijt in het teken van de parochiepatroon en bleef de binding met de patroon van de jagers eerder beperkt. Ook de bedevaarten moeten we in het kader van de volksdevotie plaatsen. Razernij, vallende ziekte en hete koortsen kwamen bijna uitsluitend in de laagste bevolgingsklasse voor. Zeker in de 18de eeuw was de chirurgijn geen onbekende meer. De voorschriften tijdens het noeven wijzen op algemene regels van die tijd; de chirurgijn zou dezelfde raad gegeven hebben. "Wie door een hond gebeten is moet de wonde gedurende drie dagen zuiveren met water, de wonde met schoon lijnwaad van alle vuiligheid en lucht bewaren. Drinken alleen uit een glas of bijzonderen beker, zich onthouden van zware, sterke en verhittende dranken..." Een bedevaart naar Elewijt was eerder preventief.

Bidden, zingen, boete doet en op bedevaart gaan hoorden bij het leven van de armen. Het waren middelen om te overleven. Van zodra er andere middelen kwamen verdween de volkse devotie en al wat ermee verbonden was.

In 1927 werd het Sint-Hubertuslied gemaakt. Het was een tekst van E.H. Waumans, onderpastoor te Elewijt. De melodie was ontleend aan "U groeten wij" cf. 70 Geestelijke Liederen. Minderbroeders. Blz 68, nr 54.

Sint Huibrecht, machtige Schutzpatroon
Van Elewijt, reeds eeuwen lang:
Vandaag, rond uwen zegetroon
Weerklinkt ons feestgezag.
Wij bieden u ons danklied aan,
En sturen u ons bede:
Leer ons op uwe stappen gaan.
Den hemelweg betreden!

Sint Huibrecht, sta ons bij!
Hoed ons van razernij:
Bewaar ons allemaal,
Van ziel en lichaamskwaal.

Uw jeugd versmeet g'aan feest en jacht,
Tot God u ving in zijn gena.
U in Lambertus ' leerschool bracht
En op zijn stoel weldra
Uw Godslid' nam een hoge vlucht
Bij bidden en bij boeten:
De duivel voor uw macht beducht
Moest wijken voor uw voeten.

D'Ardennen, Brabant, 't Kempenland
Hebt gij bekeerd tot Christus' Kerk
Bezeeglend als een Godsgezag,
Met wondren, woord en werk.
Gedoopt en onderwezen,
En waar gij zijt voorbijgegaan
Zijn kerken opgerezen.

Voor eeuwig met een gloriekroon
Omstraald, verheerlijkt in uw graf,
Zijt gij nu onze Schutzpatroon
Die steeds bescherming gaf.
Met een onfeilbare macht bedeed,
Op dolheid, zenuwkwalen,
Hebt g'immer mensch en dier geheeld,
Genezing neer doen dalen.

¹ Bronnen: Levenschets van den H. Hubertus. Zijne verering te Elewijt. 1927 – A. Waumans.
La confrérie de Saint-Hubert à Elewyt. 1940 – L. Huyghebaert
Saint-Hubert, patron des Chasseurs. 1927 – L. Huyghebaert.

Het broederschap van Sint-Hubertus in Mechelen, gesticht door Jean Michel Locquet.

Roger Van Kerckhoven.

Naar het voorbeeld van de broedersschappen in steden als Antwerpen en Gent wensten een aantal edellieden om ook in Mechelen een broederschap van Sint-Hubertus op te richten. Het kreeg de naam "**la noble confrérie de Saint-Hubert (1702-1781)**".

De leden van een broederschap mochten een kleinood op de borst spelden om hun lidmaatschap te bewijzen. Meestal was dat een gouden medaille waarin de beeltenis van Sint-Hubertus en een jachthoorn prijkte, uitgevoerd in email. Om dit kleinood te bekomen, moest de toelating verkregen worden van de abt van het klooster van Saint-Hubert. Ondanks hun nobele afkomst was het niet zo eenvoudig om die toelating te verkrijgen. Bij de stichting in 1702 was burggraaf J.M. Locquet meer bezig met het oprichten van een vriendenkring dan met de vereiste geplogenheden. De abt kreeg geen aanvraag om het patent voor de medaille noch de akte van de oprichting. Het broederschap was eigenlijk illegaal. Het was al 1730 eer de statuten ervan in Saint-Hubert toekwamen. Het broederschap moest geleid worden door een adellijke president; een kapelaan en een secretaris waren eveneens vereist. Een register met de namen van de leden moest jaarlijks overgemaakt worden aan het aartsbroederschap. Tegelijkertijd dienden de offergaven worden overgemaakt. Daarmee steunden zij de arme pelgrims in Saint-Hubert. Bij de erkenning zond de abt een relikwie, een fragment van de sandalen of een stukje van de stoel van de heilige. De relikwie werd in een schrijn geplaatst waarop de heilige werd afgebeeld. Zij moest bewaard worden in een kapel of een kerk. Samen met de relikwie ontving het broederschap een "*sleutel van Sint-Hubertus*". Aan een houten steel zat een brandijzer waarvan het uiteinde de vorm had van een jachthoorn. De sleutel was door de heilige stoel aangeraakt zodat hij een gewijde kracht had.

Op 21 maart 1731 werd de relikwie door de aartsbisschop van Mechelen erkend. Zij lag in een zilveren etui, versierd met een kristallen deksel. De relikwie was afkomstig uit Leefdaal. Zij werd geschonken door graaf van Bergeyck, heer van Leefdaal. Hij oefende de functie uit van opperwachtmeester in het Mechels broederschap.

Het broederschap van Mechelen kon niet vergeleken worden met het broederschap van de parochie Elewijt dat veel meer leden telde en gans andere objectieven had. Het aantal leden werd vastgelegd op 16 al mocht het vermeerderd worden tot 18 indien alle leden daarmee akkoord gingen. In dit aantal waren de president, de opperwachtmeester en twee directeurs inbegrepen. Bij het gezelschap hoorden ook de kapelaan, de schatbewaarder en de secretaris. De relikwie werd bewaard in het klooster van de paters Kapucijnen van Mechelen. Er werd overeengekomen om op 3 november, de feestdag van Sint-Hubertus, samen te komen. Op die dag werd een plechtige mis opgedragen waarop, op straf van de boet van 1 ecu, alle leden dienden aanwezig te zijn. 's Avonds bood men een "*eenvoudig*" avondmaal aan. Een week daarop kwamen zij opnieuw samen om na de mis samen op jacht te gaan. Na de jacht vond het diner plaats waarop het wild werd geserveerd. De dag daarna was er een dienst ter nagedachtenis van de afgestorven leden.

Op kerstdag en met Lichtmis waren ook samenkomsten voorzien. Op die vieringen waren de leden verplicht de medaille op te spelden. Het was de gewoonte om bij het afsterven van een lid gedurende 40 dagen de medaille te dragen. Ten teken van rouw was zij voorzien van een zwarte band. Om zich nog meer van de "ordinaire" broedersschappen te onderscheiden vroegen zij de toelating om hun naam te mogen veranderen in "*confrérie du Grand Maître de l'illustre ordre de Saint-Hubert*". De graaf van Eynatten, een toegewijd lid, belastte zich met de aanvraag. Zijn inspanningen, noch deze van de graaf van Coloma bereikten het verhoopte resultaat. Zij namen het filosofisch op "*faute de grives on mange des merles*" (bij gebrek aan brood eten we korstjes). Voorlopig moesten zij zich tevreden stellen met een eenvoudig kruisje zoals de leden van het broederschap van Elewijt droegen. Op 10 november 1734 kreeg graaf van Upigny de opdracht om de matris te laten maken om de gouden medailles te slaan. Het waren er slechts 14 waarvan geen enkele, voor zover wij weten, bewaard bleef.

Het broederschap van Sint-Hubertus bleek zich vooral toe te spitsen op de feestelijkheden. De stichter had zich omringd met een uitgelezen gezelschap dat de diners niet schuwde en dat zal ook zo geweest zijn bij de aanwerving van nieuwe leden. Ieder lid werd gerekruteerd uit de oude adel, edellieden met lijnenlange titels.

Jean Michel Locquet , ridder burghrave van Hombeke in Brabant, heer van Impele (Epeghem), van de broeke e.a., veldoverste van een regiment walen te voet, schoteth der stadt ende provincie van Mechelen, commandant opperhoofd ende beschermer der vrywillige vergaedinghe van den heylighen Huybrecht binnen de stadt den 9 november 1704... prijkte op elk briefhoofd. Zijn levenswandel is typerend voor de andere leden. Een van de belangrijkste taken was het samenstellen van de "eenvoudige" diners die het gezelschap verorberde op de bijeenkomsten. Het uitdrukkelijke verbod: "*qu'il est défendu de donner du vin de Bourgagne, champagne, ni aucun vin de liqueur, mais du bon vin blanc*" gold uitsluitend voor de gewone bijeenkomsten en niet voor het banket van 3 november.

MENU

Une pièce de boeuf Tremblant	un potage selon la saison febes Le soupe avec un morceau de mouton ou volaille	
un potage selon la saison petits poix		un déjeuner de Malines 4 pieds, 2 oreilles
un jambon		2 couples de poulets rotis
	un alloijaux rotis	
un plat de fricandaux	un paté de veau	
desert		
freses	une tourte de fruit	biscuits
amandes a croquer		freses

In 1739 sloot burggraaf Locquet een weddenschap af: hij zou op het volgende feest van Sint-Hubertus gehuwd zijn. Indien hij daarin niet lukte zou hij een som van vijftien pistolen (gouden muntmaat) bij het offergeld van het broederschap voegen. Al zijn drukke bezigheden en vooral de liefde voor de jacht weerhielden hem een passende partner te vinden. Hij hield zijn belofte niet ondanks het aandringen van de andere leden. Vijf jaar later hernieuwde hij zijn belofte en voegde eraan toe: de weg tussen de Zennebrug en de Berg zou eindelijk hersteld worden. De burggraaf bedoelde daarmee de straat in Hombeek van de brug naar de kerk. In 1745 was de straat hersteld maar een vrouw had hij nog steeds niet gevonden. Deze keer hield hij zich aan de afspraak en betaalde de overeengekomen vijftien pistolen.

Van het jaarlijks banket vinden we geen sporen in de annalen, een wijselijke beslissing! De vrolijke burggraaf hield van feesten maar liet het optekenen ervan aan het gewone volk.

**Die boeren verblijven hun in sulken feesten
Te dansen, springhen en droncken drinken als beesten
Sij moeten die kermessen onderhouden al souden
Sij vasten en sterven van kauwen.**

(gravure van René Van Bastelaer, de kermis van Hoboken).

Daar zij de paters Kapucijnen niet konden uitnodigen, werden zij bedacht met wat witte wijn. De uitbundige feesten overschaduwden de taken van het broederschap. Terwijl in andere steden geijverd werd om de vereniging uitstraling te geven, bleven de Mechelse feestvierders ten achter. Het enige kunstwerk dat zij ons nagelaten hebben, is "*het gouden boek*". Daarin vinden we enkele prachtige schilderijtjes uit de jaren 1730.

Rond 1760 had het gezelschap alle glans verloren. De jaarlijkse gift van twee pistolen aan de paters werd ingehouden en van de witte wijn was reeds geen sprake meer. De laatste activiteit vond plaats op 11 november 1781. Op die dag werd bij de paters een mis opgedragen voor de zielenrust van François Alexandre Dellafaille, een medelid.
De pastoor van Hanswijk schonk in 1847 het gouden boek aan de stad Mechelen.

ⁱ Bronnen: Saint-Hubert, patron des chasseurs.

L. Huyghebaert 1927.

Bulletin du cercle archéologique de Malines, volume XVI jaargang 1906.

Heemdag 2002
Dendermonde 27 oktober 2002
'Beelden in de straat ... zij vertellen hun verhaal'

Heemkunde Vlaanderen vzw organiseerde op 27 oktober 2002 te Dendermonde haar eerste heemdag. In opvolging van de traditionele jaarlijkse landdag, uitgaande van het toenmalige Verbond voor Heemkunde, zal er vanaf nu ieder jaar een heemdag plaatsvinden. De heemdag is een heemkundige studie -en ontmoetingsdag georganiseerd door Heemkunde Vlaanderen vzw. Deze heemdag zal telkens in een andere Vlaamse provincie plaatsvinden en zal steeds in het teken staan van één of ander heemkundig onderwerp.

Dit jaar was de heemdag gewijd aan het thema van de kleine monumenten: 'Beelden in de straat ... zij vertellen hun verhaal'.

Ondanks het stormachtige weer was de opkomst op deze eerste heemdag groot. Na de ontvangst in het stadhuis van Dendermonde heette Fons Dierickx, voorzitter Heemkunde Vlaanderen vzw, alle aanwezigen welkom. Hij gaf een korte toelichting over de omvorming van het vroegere Verbond voor Heemkunde tot de nieuwe organisatie Heemkunde Vlaanderen vzw. De plaats en de rol van Heemkunde Vlaanderen vzw binnen de huidige context van veranderingen in de heemkundige en volkskundige sector werd duidelijk gemaakt.

Nadien gaf Robert Ruys, voorzitter Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen, meer uitleg over het project 'Beelden in de straat ... zij vertellen hun verhaal'. In 2002 werd door het Verbond van de kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen, in samenwerking met Heemkunde Vlaanderen vzw, dit project ingediend bij het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Dit project betreft de inventarisatie van de kleine monumenten in heel Vlaanderen. Het zal resulteren in een aantal publicaties voor heel Vlaanderen, waarvan de redactie in handen komt van Heemkunde Vlaanderen vzw. Het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap heeft voor dit project reeds een toezegging gedaan en stelt een bedrag van € 30.129 ter beschikking voor de uitvoering ervan.

De eerste lezing van de dag werd gegeven door Frank Herman. Frank Herman, licentiaat kunstgeschiedenis, archeologie, oriëntalistiek en antropologie, verrichtte jaren lang archeologisch onderzoek in het buitenland en is momenteel coördinator erfgoedbeleid aan de Erfgoedcel Antwerpen. In zijn lezing, *Bewogen monumenten bewegen*, behandelde hij de problematiek van het 'plaatsen' en 'verplaatsen' van kleine monumenten.

Hierna zorgden Tineke Van Ingelgem, sopraan, en Tom Bracke, gitaar, voor een muzikaal intermezzo. Tineke behaalde diploma's piano en dwarsfluit aan de muziekacademie van Aalst en volgt momenteel studies zang aan het Lemmensinstituut te Leuven. Tom behaalde zijn hoger diploma gitaar aan de muziekacademie van Aalst. Om te beginnen brachten zij een 'Romaans intermezzo' met als openingslied *Les Feuilles Mortes*, een mooie verwijzing naar de herfst. Het lied gaat over de liefde in negatieve zin, een weemoedig terugkijken op een verloren liefde. In *Parlez-moi-d'Amour* krijgt ons personage de smaak van de liefde echter weer te pakken, en zo gaat het in stijgende lijn: in *J'ai deux Amours* heeft ons personage zelfs twee liefdes in één klap.

De tweede lezing werd gehouden door Christoph Ruys, docent aan het Hoger Instituut Sint-Lucas te Brussel. Deze lezing, met de titel *StandBEELD, standPUNT*, handelde over kleine monumenten te Leuven.

Tineke Van Ingelgem en Tom Bracke brachten nadien nogmaals drie liederen in een 'Germaans intermezzo'. Melancholie was ook hier in het begin weer troef. In *Somewhere over the Rainbow* droomt ons personage van een zorgenvrije wereld. Hij vliegt over de regenboog en komt in een schattig oud dorpje terecht, waar de tijd stil is blijven staan. *Het Dorp* vervult hem dan ook met weemoed en verlangen naar zijn eigen jonge jaren. Tenslotte leert hij in dat dorp toch een meisje kennen (*Ziede gij mij gere*), zodat hij met een verfrist gemoed de wereld weer vrolijk kan tegemoet treden.

Het ochtendprogramma werd feestelijk afgesloten met een receptie, ons aangeboden door het stadsbestuur van Dendermonde. Na de receptie brachten drie autocars de aanwezigen naar feestzaal 'De Notendijk' voor het nuttigen van de lunch. Op het menu stond: klassiek gemarineerde gerookte zalm; kalkoensneetjes met roomsausje, groentegarnituur en gebakken aardappeltjes; mini-dessertbord met koffie. Na de maaltijd werden we met de autobus terug gebracht naar het stadhuis van Dendermonde.

In de namiddag hadden de deelnemers de keuze tussen twee activiteiten: wandeling langs Dendermondse kleine monumenten onder leiding van ervaren stadsgidsen, met bezoek aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Dendermonde of geleid bezoek aan het stadhuis en het stedelijk museum van Dendermonde. Ondanks het stormachtige weer hebben toch heel wat mensen deelgenomen aan de geleide wandeling. Bij een vijftal kleine monumenten werd telkens een heel interessante uitleg gegeven door de stadsgidsen. In de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten werden een aantal ateliers voor beeldhouwkunsten bezocht. Er werd verteld hoe de leerlingen beeldhouwkunst in de academie te werk gingen.

Na deze namiddagactiviteiten kwam men opnieuw samen in de zaal van het stadhuis van Dendermonde voor de slotzitting met uitreiking van het Joachim Beuckelaer-eremerk en het Jozef Weyns-eremerk. De laureaat voor het Joachim Beuckelaer-eremerk was André Delcart, auteur van o.a. *Mosterd* en afkomstig van Buggenhout. Jacques Collen, voorzitter van de Academie voor Streekgebonden Gastronomie, sprak de laudatio uit. Het eremerk, een volzilveren braadrooster en de oorkonde werden aan de laureaat overhandigd door Fons Dierickx, voorzitter van Heemkunde Vlaanderen vzw.

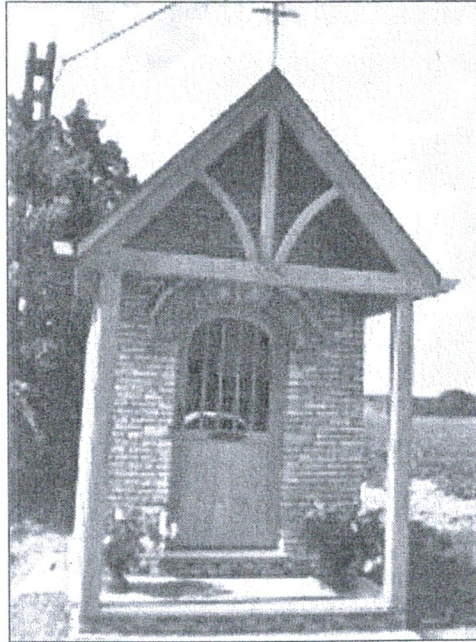
Het Jozef Weyns-eremerk werd toegekend aan Robert Ruys uit Wichelen, voorzitter van het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen. De oorkonde en het eremerk, een kunstwerk in aardewerk geïnspireerd op het logo van Heemkunde Vlaanderen – ontworpen en vervaardigd door Sigrid Joosen uit Tildonk – werden hem overhandigd door Fons Dierickx, voorzitter Heemkunde Vlaanderen vzw.

Rond 18.00 uur werd de Heemdag 2002 afgesloten.

Pers en publiciteit

Nieuwe kapel

Pase - pastoor Augustinus 2002

Pastoor Louis Vermeulen mocht deze zomer de nieuwe kapel Huinhoven in Perk inhuldigen. Al enige tijd verkeerde de vroegere veldkapel aan de Huinhovenstraat in een erbarmelijke staat. Het religieuze gebouw kreeg, als gevolg van de aanleg van de brug over de E19, te veel water te verwerken. Uit onderzoek bleek dat restauratie geen enkel nut had. Vandaar de beslissing om een nieuwe kapel te bouwen.

DB30/639312H2

Chirojongens Weerde

Op zondag 8 september organiseren de Chirojongens van Weerde een Vlaamse Kermis ter gelegenheid van hun 55-jarig bestaan. De festiviteiten vangen aan om 13u30 aan het kerkplein van Weerde. Naast de traditionele volksspelen zal er ook nog bierpotschuiven, een eetwedstrijd, een ballonwedstrijd en een grimeerstand zijn. De Koninklijke Harmonie St. Martinus Weerde en een lokaal groepje zorgen voor sfeervolle muziek. Er is ook de mogelijkheid om een toertje door Weerde te maken met boerenpaard en kar. De deelnemingsprijs bedraagt 2 euro.

Ter gelegenheid van ons 55-jarige bestaan zullen er ook nog andere activitei-

ten plaatsvinden.

Ten eerste is er op 25 oktober onze Muziekkwis. Op 10 november is er onze jaarlijkse Sinte Mette TD. Op 2 en 3 mei zijn er dan onze jaarlijkse Weerdse Bierfeesten, die jaarlijks op 5000 bezoekers kunnen rekenen. Dit jaar zijn de Weerdse Bierfeesten ook aan hun 20ste editie, wat onder andere gevierd zal worden met De Weerdse Bierproeverij op 22 en 23 februari. Midden maart zullen wij ons jubileum vieren met een groots galafeest.

Belleman 29/8/2002

Scouts Elewijt vieren vijftigste verjaardag

De scouts van Elewijt blikken met een feestweekend terug op een halve eeuw jeugdbeweging.

„ Een halve eeuw geleden richtten Lode Stoffels, René Beulens, Frans Bautmans en enkele dorpsgenoten de katholieke scoutsbeweging voor jongens in Elewijt op”, aldus bestuurslid Karen Deleebeek. „ Pas in 1966 kregen de scouts het gezelschap van de vrouwelijke gidsen toen twee meisjesbewegingen uit de regio samensmolten in het huidige Vlaams Verbond van Katholieke Scouts en Meisjesgid-

De kerngroep laat heel de regio meevieren.

sen. Vandaag telt onze vereniging 150 kinderen en 54 begeleiders. Met de evoluties in de maatschappij stond ook het scoutsgebeuren de afgelopen 50 jaren niet stil. Toch dragen we de basiswaarden zoals emancipatie, leefmilieu en solidariteit nog altijd hoog in het vaandel”, zegt Karen. Dit weekend kan u meevieren in de reuzentent aan de Epegemsesteenweg. Op vrijdag is er een streekbierencafé en een optreden van Silicon Carne. Zaterdag staat er de schuimfuif op het programma (21 uur) en op zondag kan je vanaf 15 uur meeswingen met de Ketnet-band.

Sandra De Nies

Streekkrant sept 2002

Als verzamelen passie wordt

Fenne-Pantout sep 02

EPPEGEM - Goed dertig jaar geleden sprak men over Philatelia als een postzegelclub. Twaalf jaar geleden werden de rangen opengezet voor alle verzamelaars, weinig later voor alle hobbyisten. Nu zijn er 124 leden. Daartussen mensen die meer dan waardevolle collecties bezitten. Dat kan je voor een deel gaan zien op de tentoonstelling en ruilbeurs van 19 en 20 oktober in de parochiezaal in Epegem.

Philatelia kan vertrouwen in zeer actieve leden. De hoofdactiviteit is door de jaren heen wel gericht op verzamelen en hobby en daar zijn een aantal mensen zeer bedreven in. “Ik bezit de frontpagina van de krant uit 1912 van de dag dat de Titanic verging. Spoorwegen trekken me ook aan. Ik bezit meer dan 100 Marklintreintjes”, zegt Patrick De Gieter. Bij Frank Verlinden staan 164 schaalmodellen van auto's in

Het bestuur van Philatelia zit om een organisatie niet verlegen.

de kast. André Mangin is fier op haar 170 verschillende sauskommen, waarvan het oudste stuk 160 jaar is. Erwin Buelens kon langs zijn verzameling een Engels modelmaker helpen. Die brengt nu een 100-tal figurines uit beschilderd met uniformen van het Belgisch leger uit het prille bestaan van ons land. Een van de leden heeft een postzegelverzameling waarvan de waarde wordt geschreven met zes nullen.

“Het is een passie. Je kan niemand aanzetten of dwingen zaken te gaan verzamelen. Voor

sommigen wordt het zelfs een obsessie. Elk is op een ander vlak bezig maar dat neemt niet weg dat er onderling heel wat hulp wordt geboden”, vertellen de bestuursleden. Wie het voelt kriebelen en meer wil weten over het hoe en waarom, kan terecht bij Didier Rombout, Brusselseteenweg 428, Epegem, tel. 015-62 37 12. Niet overtuigd? Spring dan toch maar even binnen op de tentoonstelling en ruilbeurs in de parochiezaal in Epegem op zaterdag 19 en zondag 20 oktober. R.B.

Averbode kreeg facelift

Abdij viert einde restauratie met opendeurdag zondag

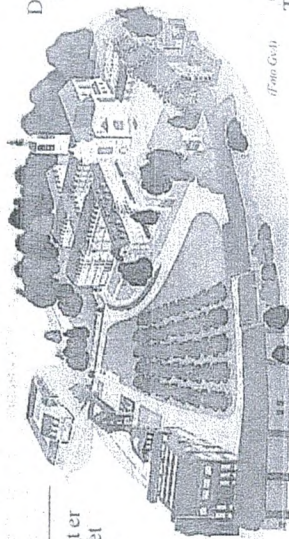
AVERBODE - Bijna veertig jaar geleden begon het met de restauratie van de buitenkerk van de abdijkerk, nu is het interieur zo goed als afgevoerd. Averbode, met zijn 94 norbertijnen een van de grootste Vlaamse abdijen, is nu uitgerust voor nog een aantal eeuwen. Zondag kan iedereen een kijkje komen nemen op de opendeurdag.

Jos Vranckx

De abdij van Averbode ligt er als een prentkaart bij in het glooiende landschap op de grens van de provincies Antwerpen, Limburg en Brabant. De kerktoren is een vertrouwde bak en een aantrekkingspunt voor wie rust en bezinning zoekt. In de jaren zestig en zeventig werd de buitenkant van de kerk systematisch in het nieuw gezet. Maar voor de restauratie van het interieur stonden de paters voor een reusachtig probleem.

"Een opknappbeurt was dringend nodig, want de kerk was erg vuil en vaal geworden," vertelt pater Marc Fierens. "We wilden van de gelegenheid gebruik maken om de liturgische inrichting aan te passen aan de vernieuwingen van het Tweede Vaticaans Concilie. Maar daarbij mocht de harmonie van de kerk niet worden verstoord. Want ze is een uniek voorbeeld van *norbertijnenbarok*, vermengd met elementen uit de gotiek en de Italiaanse renaissance. Uitzonderlijk zijn ook de zeer grote ramen die het licht overvloedig binnenlaten, het beeldhouwwerk van altaren en koorgestoelte. Daar mochten we niet aan raken." De paters hebben tien jaar lang nagedacht en overleg gepleegd over hoe ze het konden aanpakken, zonder al te brutale ingrepen. "Tot we in contact kwamen met de Duitse expert Johannes Hillebrand, een beeldhouwer met enorm veel ervaring inzake restauratie van kerken. Hij ontwierp voor ons een totaalconcept."

De eigenlijke werken startten begin 2000.

(Foto G.V.)

priesterkoor is afgebakend met vier hoge bronzen kandelaars, waarboven vier grote kristallen lusters. Een stoer en compact geheel, dat goed samenspeelt met de barokke karakter van de helderwitte kerk. Rond het koor van de paters staan drie blokken opgesteld met houten zitbanken voor de gelovigen. "Mensen zeggen ons dat het een *warm* gevoel geeft van samenhang en rust", aldus pater Fierens.

Ijskelder

De paters, die zich tijdens de restauratiewerken moesten behelpen met noodoplossingen, zijn nu uit ballingschap teruggekeerd. Met als leuke bijkomstigheid dat ze nu het hele jaar door in hun kerk kunnen bidden zonder koude voeten. "In de winter was onze kerk een ijskelder. We hadden er ons bij neergelegd dat ze onmogelijk te verwarmen was. Tot we op het spoor kwamen van een vernuftig systeem van radiatoren, discreet in de vloer verwerkt. De temperatuur blijft nu op 16 graden."

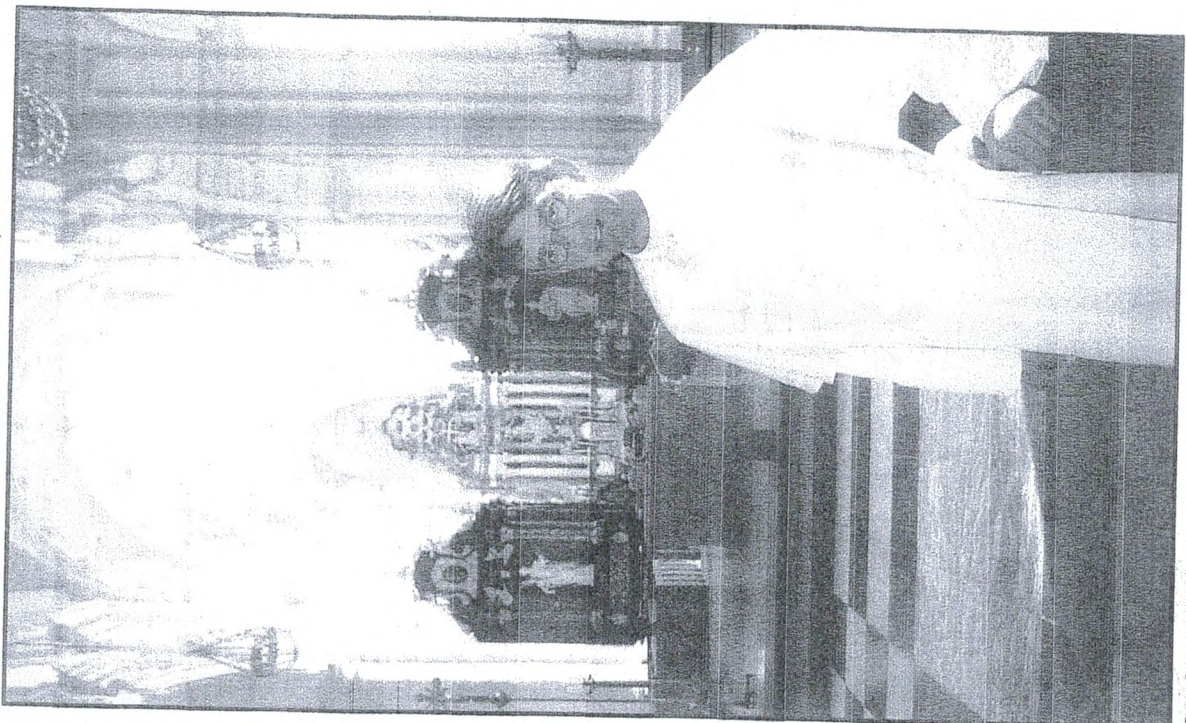
Een nieuw orgel maakt het plaatje compleet. Averbode kan er weer tegen.

■ Zondag 8 september opendeurdag van 14u tot 16.30u. (1,25 euro). Om 18u gregoriaanse vespers. Op 21 en 28 september, 5 en 11 oktober concerten op het nieuwe orgel. Verder speciale uitgaven, een dvd-film en een cd. Info: 013-78.04.40.

"Het interieur is in zijn vroegere luister hersteld"

AVERBODE - Wat de restauratie nu eigenlijk gekost heeft aan de abdij, daarover heeft pater Fierens geen cijfers. "Subsidies kregen we alleen voor de eigenlijke restauratie, niet voor de nieuwe elementen. Die hebben we zelf moeten financieren." Sommigen zullen zich afvragen of de abdij die honderdduizenden euro niet beter aan de Derde Wereld of in goede werken had kunnen spenderen. "Met deze vernieuwing wilden we gewoon voortzetten wat onze voorgangers gedaan hebben", reageert pater Fierens. "Kunst en schoonheid hebben geen direct praktisch nut, maar we zijn ervan overtuigd dat het mensen raakt en aanspreekt. Dat merken we ook aan reacties van bezoekers, want de kerk zit hier altijd vol in het weekend. Het interieur is nu in zijn vroegere luister hersteld. De ruimte *werkt*. We hebben bewust gekozen voor nobele eenvoud en waardevolle materialen - marmer, brons, kristal, allemaal handwerk. Kunst heeft toekomst, wat er met ons ook gebeurt. Het is de moeite waard erin te investeren."

JV

Pater Marc Fierens: "Het interieur is in zijn vroegere luister hersteld."

(Foto Hilde Van Geir)

G.H.P. Sept 2002

Heemerf opent met oogstfeest

◆ Heist-op-den-Berg

Het heemerf Kaasstrooimolen-Pandoerenhoeve aan de windmolen in Bruggeneinde wordt, ineens in het kader van de Open Monumentendag, feestelijk geopend. De laatste windmolen van het arrondissement staat er al eeuwenlang. Enkele jaren geleden werd de lemen Pandoerenhoeve van Schriek er bijgeplaatst, recent ook een bakhuis.

Het heemerf toont de cyclus van graan tot brood. Door het samengaan van de houten standaardmolen, waar het graan

gemalen wordt, met het bakhuisje wordt het brood ineens ook gebakken en kan de bezoeker daar bovendien in de Pandoerenhoeve zelf ook nog eens van genieten.

Nu zondag om 14u30 wordt het heemerf officieel ingehuldigd door burgemeester Diane Verbist. Daarna volgt een oogstfeest. Bij gunstige wind zal de molen het met paard en kar aangebrachte graan malen. De Zwevende Vlegels uit Gierle demonstreren bovendien hoe het graan vroeger gedorst werd. Nadien danst de aloude Gilde van Westerlo oude volksdansen, begeleid door hun eigen

volksmuziekorkest. Als omlijsting voor het dansen staat een rij 'korenhutjes' opgesteld, opgetrokken uit pas geoogste korenschoven.

Er zijn ook verschillende oude ambachten te zien zoals het beslaan van een paard in een oude 'traveulle', mandenvlechten en andere vaardigheden van onze voorouders en natuurlijk is er nog het bakken in de houtoven zelf.

Het geheel wordt doorspekt met muziek en dans. In de Pandoerenhoeve is er drank verkrijgbaar. Bij minder gunstig weer zorgt een grote tent voor opvang.

GVA sept. 2002 PA

In Klein-Brabant mag je pendelen

◆ Klein-Brabant

De drie Klein-Brabantse gemeenten zetten enkele niet-alledaagse monumenten te kijk. De monumenten van Bornem kun je zelfs met een pendelbus gaan bezoeken zonder dat je hoeft af te stappen, al is het wel de bedoeling in de 'open monumenten' binnen te stappen.

De hele dag draait rond symbolen en dat is zeker het geval met de Sint-Bernardusbdij in Bornem waar de symbolen in het teken staan van de liturgie. De cisterciënzerpaters exposeren dan ook religieuze voorwerpen in abdijbezit.

Een pendelbus met gids voert je er naartoe vanaf het Landhuis vanaf 13.30 tot 18 uur (prijs voor een hele dag 'bussen' is 1 euro) en die bus rijdt ook voorbij De Casteleyn en De Notelaer in Hingene waar respectievelijk expo's lopen over de tuinen van het kasteel d'Ursel in Hingene en over de Chinese ornamenten van het kasteel. De bus doet ook de Havesdonckhoeve voor landbouwalaam en volkshuisraad aan in Wintam en tenslotte

ook het Oude Sas in Weert, genomineerd als een van Vlaanderens mooiste monumenten.

In Puurs, waar de Ruisbroekse Sint-Katharinakerk het centrale infopunt is, loopt een tentoonstelling over de symboliek van heiligenbeelden en -ornamenten. In Liezele is de 'Koorstkapel' te bezoeken en bijzonder is ook de Linselarentoonstelling in het watermolenhuis nabij het Schemelbert over Puurse families die uitweken naar Amerika.

Sint-Amands focust dan weer op zijn Molenmuseum en de Sint-Stefanuskerk van Lippelo die symbool kan staan voor diverse bouwfases uit de geschiedenis.

Voor Bornem is een gratis informatiebrochure te verkrijgen in de open monumenten of in het informatiekantoor van het Landhuis (03-899.28.68). In Puurs in de Sint-Katharinakerk of in het informatiekantoor het 'Seinhuisje' (03-890.76.44). In Sint-Amands is een gratis infobrochure ook verkrijgbaar in het Veerhuis op de Scheldekaai. (052-25.66.12).

GVA sept. 2002 TP

Met fiets en kar door bodukap

◆ Regio

De gemeentebesturen van Bonheiden, Duffel, Sint-Katelijne-Waver en Putte borduren voor de Open Monumentendag door op hun politionele samenwerking. In de overtuiging dat ze samen sterker staan, treden de cultuurdiensten op haast symbolische wijze voor de eerste keer samen naar buiten.

Hoewel het thema van de Open Monumentendag jaarlijks wordt aangepast, blijven de te bezichtigen monumenten in de vier gemeenten nagenoeg hetzelfde. Daarom geven hun cultuurdiensten de Open Monumentendag een meerwaarde door de opengestelde gebouwen in één brochure te bundelen. De deelnemers aan de Open Monumentendag tracht men zo van de ene naar de andere locatie te leiden.

Een symbolisch punt dat zeker tot hun traject zal behoren, zijn de gemeentelijke feesthallen 'Klein Boom' in Putte. Hier loopt een tentoonstelling over de symboliek in de vlaggen van Putse verenigingen. Verplaatsingen naar het heemmuseum en de kleine Schranshoeve, waar respectievelijk een ten-

toonstelling en een symbolenwandeling wordt gehouden, kan je maken met oude koetsen van menclub Het Gareel. Kinderen die aan dat ritje niet genoeg hebben, moeten zeker ook langs bij de Boerenkathedraal aan de Schrieksesteenweg, waar een collectie hondenkarren te bezichtigen is.

Wintertuin

In Sint-Katelijne-Waver wordt de symboliek gezocht in 'Van God en gebod', een tentoonstelling met unieke godsdienstige wandplaten, in het typische cisterciënzerkloosterdomein Roosendaal en in de decoratieve wintertuin.

De Bonheidense cultuurdienst gooit het ook een christelijke boeg. Fietsers worden aangemoedigd om de 'Kapelkesbaan' te volgen en zo de religieuze symbolen te herontdekken. Andere trekpleisters zijn de bakoven in Moorse stijl en de tentoonstelling over kunstenaar-oudstrijder Staf Gille.

De gemeente Duffel tenslotte prijst haar monumenten in de omgeving van Sint-Martinuskerk aan en belicht ook de symbolische betekenis van plaatselijke vlaggen.

JVdPo
G.V.A. Sept 2002

Piratenvlaggen en automerken

ZEMST - In Zemst-laar kan de kerk en begraafplaats van HH.Engelbertus en Bernardus bezocht worden. Daar wordt ook uitleg gegeven over de Halve Steen. In het Heemhuis in de Schoolstraat is er een tentoonstelling rond symbolen in heraldiek, architectuur en volksleven. In de raadzaal van het gemeentehuis krijg je een verrassende kijk op symbolen in verzamelingen. Van automerken tot piratenvlaggen en bloemen, achter vele afbeeldingen steekt een symbolische betekenis.

Met de fiets zijn er nog meer symbolen te ontdekken. Een fietstocht van ongeveer 15 km lang start aan de kerk van Zemst-Laar of aan het Heemhuis tussen 14 uur en 17 uur. Om 16 uur is er in de raadzaal ook de lottrekking van de hoofdprijzen van de actie 'Met belgerinkel naar de winkel'. De lijst van de 100 winnaars, waaronder de hoofdprijzen verloot worden, ligt ter inzage op de Mileudienst, bij de deelnemende handelaars en verschijnt ook op de gemeentelijke website.

G.V.A.
Sept. 2002

Heemkring Ter Ham maakt feestelijk bilan op

De Steenokkerzeelse Heemkundige Kring blaast dit jaar vijf kaarsjes uit.

„ Een lustrum geleden richtten enkele geestdriftige inwoners van Steenokkerzeel, Perk en Melsbroek de heemkundige kring Ter Ham op”, gaat onder voorzitter Georges De Rons van start. „ Onze vereniging heeft als voornaamste doel historische, aardrijkskundige, geologische of volkskundige kennis over dit woon-

gebied te verzamelen en te verspreiden. In 1998 hielden we 'De Veerle' boven het doopvont. Ons tijdschrift heeft 250 abonnees en

Het bestuur van heemkring Ter Ham.

behandelt onderwerpen als streekdialecten, de geschiedenis van de luchtvaart in Melsbroek, het werk van plaatselijke kunstenaars en dies meer. Verder organiseert de heemkring voordrachten, maken we uitstappen en stellen we ons archief ter beschikking van alle inwoners. Hierbij willen we vooral de jeugd warm maken voor het verleden van de drie deelgemeenten”, besluit De Rons. Naar aanleiding van het vijfjarig bestaan organiseert Ter Ham een

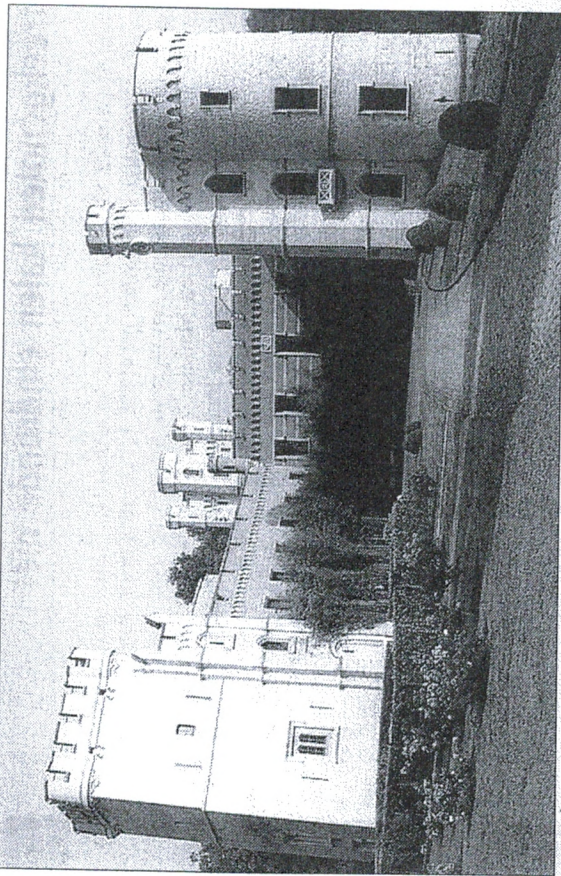
feestweekend: meer info ^{onderaan} ~~bovenaan~~ deze pagina.

Streekkrant Sept 2002

Sandra De Nies

Lustrumviering

STEENOKKERZEEL - De heemkundige kring Ter Ham mag vijf kaarsjes uitblazen. Naar aanleiding van deze lustrumviering organiseert de heemkring op zaterdag 14 en zondag 15 september een historisch en cultureel gebeuren. Zaterdag (15 tot 20 uur) en zondag van 11 tot 19 uur kan u in de parochiezaal van Humelgem terecht voor een tentoonstelling van oude postkaarten en documenten van het Steenokkerzeel van weleer. Wie zich interesseert in de reconstructie van familiestambomen, krijgt er een gratis computerdemonstratie. Zondagnamiddag wordt om 14 uur het nieuwe Ter Ham-wandelpad officieel ingewandeld. Voor een rit met paard en koets moet je eveneens in Humelgem zijn. Vanaf 16 uur zorgt de plaatselijke harmonie Sint Rumoldus voor een vrolijke noot en brengen boterhammen met plattekaas en balletjes met kriecken de bezoekers in feeststemming.

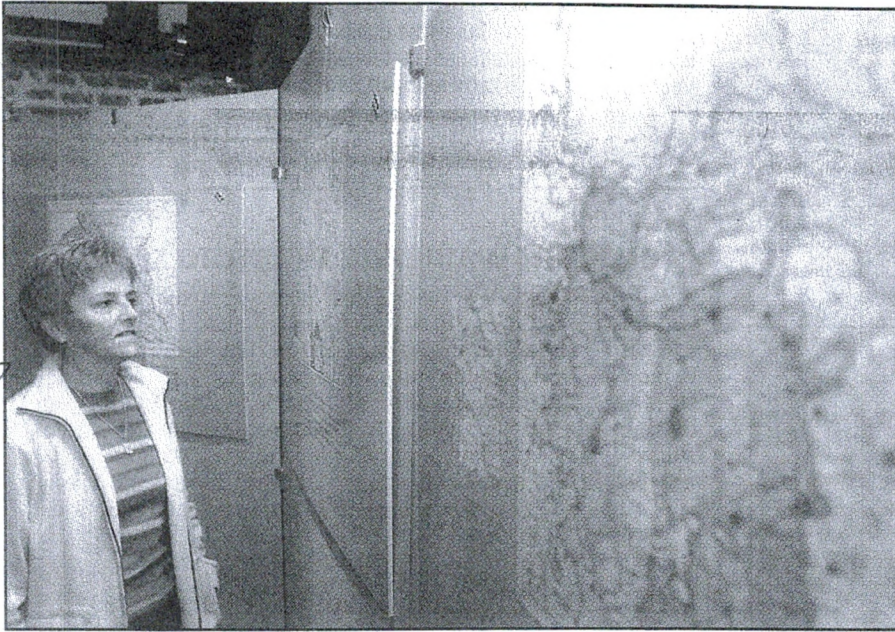

Donjon Boeichout voor eerst open

Na eerder al een begijnhoven- en een abdijenweekend organiseert de Vlaamse cultuurvereniging Davidsfonds op zaterdag 28 en zondag 29 augustus een burchten- en fortenweekend. Het aanbod oogt bijzonder aantrekkelijk met zo'n 400 activiteiten in Vlaanderen, een deel van Zeeuws-Vlaanderen en een stukje van Wallonië, meer specifiek de absolute blikvanger in Eben-Emael. In onze streek spitst alle aandacht zich toe op de donjon, de vierkante toren van het kasteel van Boeichout in de Nationale Plantentuin in Meise. De geschiedenis van deze waterburcht klimt op tot de 12de eeuw. Na grondige verbouwingen in de 17de en 19de eeuw herinnert alleen de wachttorens nog aan de belangrijke burcht van weleer. Het publiek heeft zaterdag en zondag voor het eerst toegang tot de donjon zelf. Naar de crypte van de toren leidt een speciaal voor de gelegenheid aangelegd paadje. Het toegangsticket biedt ook vrij bezoek aan de Nationale Plantentuin en de gelegenheidstentoonstellingen. Tevens kan men, zaterdag 28 september, deze boeiende kennismaking combineren met de inhuldiging door koningin Paola van de nieuwe beiaard in Meise en het monument dat van de oude beiaard werd gemaakt. Diverse beiaardiers uit binnen- en buitenland conceteren.

Streek runt 22/9/2002

2002/11/10
D.V.A. 4/10/2002

Nog tot 3 november vertelt een tentoonstelling in de abdij van Averbode een verhaal over de grillige grenzen van de provincie Antwerpen. (Foto Dirk Vertommen)

Grillige grenzen in kaart gebracht

◆ Averbode, Antwerpen

Met de invoering van de euro lijken de grenzen meer en meer te verdwijnen. Meer en meer mensen vergeten dan ook dat zelfs provinciegrenzen vroeger al een grote barrière vormden. Over die grillige grenzen zette de provincie Antwerpen een kleine tentoonstelling op die momenteel te zien is in de abdij van Averbode.

Aan de hand van verschillende kaarten door de eeuwen heen vertelt de tentoonstelling een verhaal van verschuivend grondgebied, enclaves en exclaves. Het grondgebied van de huidige provincie lag vroeger verspreid over het hertogdom Brabant en de graafschappen Mechelen en Vlaanderen.

“Er zijn zo een aantal plaatsen in de provincie waar die grenzen erg verschoven zijn”, vertelt gedeputeerde voor Cultuur en Cultureel Erfgoed Ludo Helsen. “Dat is zo rond Mechelen, in Klein-Brabant - waar een aantal gemeenten van Brussel naar Antwerpen verhuisden - en Averbode.”

De tentoonstelling gaat na 3 november ook op reis door de provincie en doet al die plekken aan waar gemeenten tijdens de eeuwen regelmatig van soeverein veranderden.

“De grens tussen de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant in de buurt van Averbode onderging in de loop van de tijd veel wijzigingen”, aldus Helsen. “Vroeger was dit ook de rijksgrens tussen het hertogdom Brabant en het land van Loon. De grens is dan ook vaak veranderd: zo reikte het grondgebied van Averbode vroeger tot aan de kerktoren van Veerle. Nu is dat omgekeerd. De abdij van Averbode ligt op het snijpunt van drie provinciën en komt in de tentoonstelling dan ook ruim aan bod. Waar beter kon de provincie Antwerpen dus deze tentoonstelling voorstellen dan in zaal Limburg op Vlaams-Brabants grondgebied?”

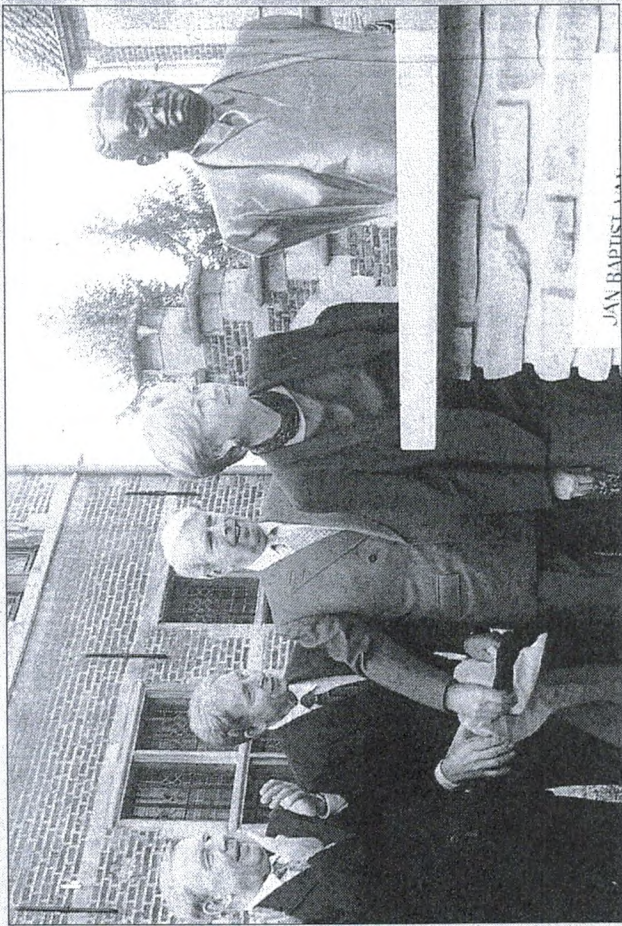
MVS

■ ‘Grillige grenzen’ nog tot 3 november in zaal Limburg in de abdij van Averbode. Toegang van 14 uur tot 17.45 uur. Gesloten op maandag en op 28 september en 26 oktober.

Koningin Paola huldt nieuwe beiaard Meise in

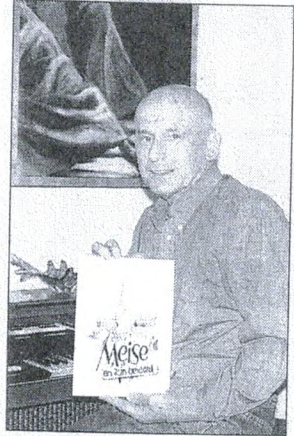
Feest in Meise, vorige zaterdag, bij de inhuldiging van de nieuwe beiaard, in aanwezigheid van de koningin.

Meise beleefde zaterdag de bekroning van een werk dat vijf jaar in beslag nam. Een bijzondere dag, zei burgemeester Roger Heyvaert, het gebeurt niet dikwijls dat een gemeente een nieuwe beiaard van zijn inwoners krijgt en nog minder vaak dat de koningin op bezoek komt om deel te nemen aan de festiviteiten. „Tijdens de voorbije jaren hebben heel wat mensen uit Meise kleine en grote sommen bijgedragen om onze Sint-Martinustoren van een nieuw en welluidend instrument te voorzien. De vreugde van vandaag gaat door alle lagen van de bevolking. We zullen nog lang kunnen genieten van het geschenk dat de Meisenaren zichzelf hebben gedaan. „ De burgemeester feliciteerde de vzw Nieuwe Bei-

De koningin en de baron onthouden het borsbeeld van Jan-Baptist Van Gysel.

aard, onder leiding van Stefaan De Ridder, voor haar inzet, doorzettingsvermogen en bekwaamheid. Net als Stefaan De Ridder trad Jean-Paul Baron Van Gysel in de voetsporen van zijn ouders. Vader Jan-Baptist Van Gysel schonk in 1951 de eerste beiaard met 47 klokken. De nieuwe telt 56 klokken en is voor de helft gefinancierd door de baron. Voortaan prijkt het borsbeeld van Jan-Baptist Van Gysel in de voortuin van het gemeentehuis. De baron kijkt zo zowel naar de toren van de Sint-Martinuskerk als naar de oude beiaard die nu als monument een plaats toegewezen kreeg in de binnentuin van de bibliotheek. De vzw Nieuwe Beiaard heeft haar doel bereikt en wordt binnenkort officieel opgeheven. Het beiaardcomité, dat reeds jarenlang voor de organisatie van de beiaardconcerten instaat, neemt de teugels over en zal er voor zorgen dat ook in de toekomst muziek uit de toren blijft klinken, muziek van beiaardier Eddy Mariën.

Meise en zijn beiaard. Piet De Cuyper schreef, ter gelegenheid van de inhuldiging van de nieuwe beiaard, een herinneringsboek aan het eerste klokkeninstrument van de Sint-Martinuskerk. Daarin vindt men een schat aan brede informatie over de beiaarden in Vlaanderen en vooral over de beiaard van Meise. De Cuyper besteedt aandacht aan o.m. de oprichting van het beiaardcomité, de beiaardfeesten, de nood aan een nieuwe beiaard. Daarna volgt het verhaal van de nieuwe beiaard. Belangstellenden bestellen het herinneringsboek bij de heemkring Berla.

St.-Maarten strooide lekkers

WEERDE - Naar aloud gebruik en omdat Sint Maarten de patroonheilige is van de parochie, wordt in de Zemstse deelgemeente Weerde, nog elk jaar op 11 november aan Sint Maarten-zingen gedaan. De kinderen trekken dan van huis tot huis, zingen een aangepast liedje en krijgen dan wat lekkers of een cent.

Sommige ouders helpen hun kinderen dat gebruik in stand te houden, zoals deze vader en moeder die het zingen van hun kinderen begeleiden op een instrument. Zelfs in het café gingen ze zingen en niet helemaal tot ongenoegen van de waard. De Gezinsbond, die het gebeuren ondersteunt zorgt in Weerde dan ook dat de zangertjes na de middag pannenkoeken kunnen eten. Aan de toegangswegen tot het centrum worden ook waarschuwingsborden geplaatst die erop wijzen dat 'Zingende kinderen' rondlopen.

R.B.

Parse - partout nov 2002

Heemkring pluist stambomen uit

HEVER - De heemkundige kring Ravensteyn organiseert op zaterdag 23 november van 13.30 tot 18 uur en op zondag 24 november van 10 tot 18 uur zijn vierde genealogisch weekend of stamboomweekend. Naast de traditionele informatiestand presenteert de heemkundige kring, in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, een tentoonstelling rond de honderdjarigen die de dorpen Hever en Boortmeerbeek tot nu toe hebben gekend.

De foto's en kwartierstaten van de vijftien eeuwelingen worden getoond. In primeur wordt tevens een voorstelling gegeven van de computerverwerking van de parochieregisters van de stad Mechelen.

G.V.A. 21/11/02

Met dank aan:

BBL - BANK BRUSSEL LAMBERT

BBL

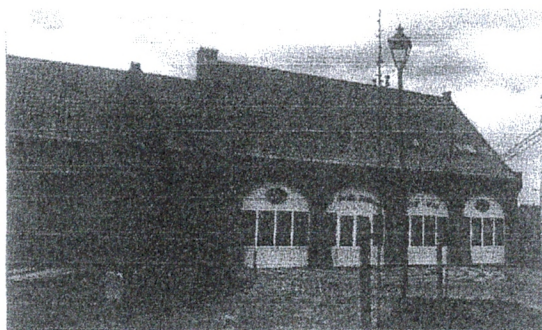
BANK EN VERZEKERINGEN

Tervuursesteenweg 740 Elewijt

d'Oude School

Damstraat 49

1982 Weerde

**verenigingen, bedrijven, privé-personen
kunnen d'Oude School huren
voor culturele activiteiten en feesten**

info:

Marc Mertens

Ketelveldweg 5

1982 Weerde

tel en fax: 015/ 61 59 44

ultraviolet

bloemen & co

*Brusselsesteenweg 86 1980 Zemst Tel. & Fax 015 61 28 87
open woensdag tot zaterdag 9-19u zondag 9-18u*

Garage Sint Martinus b.v.b.a.

Damstraat 121-123
1982 Weerde

Roger Van den Eynden

Tel. + 32 (0)15 61 15 11
Fax + 32 (0)15 61 79 77
sintmartinus@toyotabelgium.net
